

Di'ibü Ja Apóstuluty Tyuun Es Ya'uxpüjk

Jesús jyuna'añ ko mínüp ja Espíritü Santü

¹ Tyófilü, kots mij jayüjp nnija'ayü, n'awa'anü di'ibü Jesús tyuun es ya'uxpüjk, di'ibü tim jawyiin extü ko jyambijty jam tsajpótü.

² Kyajnumü naty tsyajpéty ja Jesús, es Espíritü Santükyüjxm tmooydyü ja apóstuluty di'ibü wyin'ijx ti tyunán kyajxándü.

³ Ko oj 'yeeky es jyikyryejky, ta kanak ok wá'ats dya'ijxü ko ta jyiky'aty jatugok, es ja Jesús kyuxe'ky mä yu'ujaty justyikxyxyü, es t'awa'anü es ttuk'ixy wí'ix ja Diosü kyutujkän.

⁴ Tugok ko Jesusü 'yapóstuluty ñaymyujküda, es t'anmaaydyü:

—Kyaj mbüdsümdüt miidsüty yá Jerusalén. M'awíxtüper yáá extü ko ja nDeedyüts ttúnüt éxtüm tü twanda'aky, di'ibü tü ndukmämadya'aktü.

⁵ Tüy'ajtän ko Fwank Yajnübajtrü yajnübejty müat ja nü, per jawaanü 'yaktugoy'aty mä mnübáttüt müat ja Espíritü Santü.

Jesús tsyajpéty

⁶ Ko oj jatugok ñaybyatta'ayüdü Jesús müat ja 'yuxpüjkpüty, ta dyajtüdü Jesús:

—Windsün, ¿tyamü net xyajkutuka'añ esü israelitü ja'ay ñay'ana'amüdü?

⁷ Jesús 'yadsooy:

—Kyaj miits mbaadudu es xyñijáwudut na'a ja Dios Teety ti ttuna'añ.

⁸ Per ko ja Espírítu Santu mnimínudut, mmo'oyudup miidsuty ja mak'ajtun es net miits xuryujta'aktut ja tųy'ajtun ujtskyujxm Jerusalén, nu'unu Judeeu ñax, Samaaryu ñax es tugekyu naxwíñudu.

⁹ Ko Jesús kyajxtaay, ta pyatujk. Netu yoots myiñ es yu'tsu, es kyaj oj mbaat ñaky'ixudu ja 'yuxrujkruty.

¹⁰ Tamu naty tųy 'yakpat'ixtu, ta ñiguxu'ktu ma ja'ajaty majtsku anklus, ak poobu wyit,

¹¹ di'ibu anmaayudu:

—Galileeu ja'ayuty, ¿ti ko mbat'ixtu tsajpótm? Pyaadup ja tiempu ma yu Jesús di'ibu tu pyatuku tsajpótm, yu'u ku'am kuda'agup ya naxwiñ nandu'un éxtam tu xy'ixtu pyatuku.

Matiiu yajwin'ixy

¹² Net oj jyumbijttu ja apóstuluty jam ma ja Oliivus Kopk es jyajttu Jerusalén, di'ibu je'eyu tuk mil metrūn jyagámuty.

¹³ Ko jyajttu Jerusalén, ta pyajttu myumajtsk niku'uy ma ja jyajttáknuty. Es ja apóstuluty ja'a txu'attu: Peedru, Fwank, Santya'agu, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomee, Matewu, Santya'agu ja Alfeeu myaank, Simonk ja kananeeu ja'ay, esu Juudas ja Santya'agu myaank.

¹⁴ Es ja apóstuluty nidugekyu ijty ñaymyúkudu es kyajxta'aktu mut ja Jesusu myuga'axuty, mudu Mariiu ja Jesusu tyaak, es mudu wiingátyryu toxytuyjk.

15 Ko waanu 'yijty, ta ñaybyattaayudu nidugekyu mugo'px ja'i'pxu ja'ay. Ta yu Peedru tyunaaye'ky, es t'anmaaydyu:

16 —Mugu'uktajkyty, koonam tsyékyuty es yajkuudyúnat di'ibu Dios oj jyuna'añ jékyur. Yu Espírítu Santu dyajky ja Davit es t'anmaaydyu jékyur di'ibu oj jyátyuty mat ja Juudas di'ibu wyinyo'oyu ja ja'ayuty di'ibu pyajudijttu ja Jesús, es tmajtstu.

17 Hdsajtam naty nmatjudijttam yu Juudas, es 'yapostulu'aty nandu'un.

18 Juudas yajmooy ja meen esu Jesús tkuyákat. Net oj kyubajk ttukka'ay es oj pyujwa'xy esu tugekyu tyiints pyudsuumdaay. Es madu tadu meen ttukjuudyu tu'ugu nax.

19 Nidugekyu ja'ay di'ibu Jerusalén tsunaaydyur tnija'adu tyaadu. Ta dyajxubejty ja lugaar Aséldam (di'ibu andijpy Ne'pyññax).

20 Peedru 'yakjunáñ:

Davit oj jya'ay ma yu Salmu:

Wa'an twe'emy ja tyujk tukwa'ats,

es ni rán kyatsunat jam.

Es nandu'un jyunañ:

Wa'ana wiinkru ttu'unxuty yu tyuunk.

21 Peedru 'yakjunáñ: “Weenu. Tya wiinkru yedyujk di'ibuts mat njudijttu ko n'ijttats mat ja Nindsun'ajttam Jesús,

22 ko oj Jesús yajnabétyuty ja Fwank es extu ko oj ñajxnu tsajpótm. Koonam tsyékyuty es tu'uk wyu'unat testiigu mat udsuty ko Jesús jyikyryejky jatugok.”

²³ Net yajwin'ijxy majtskū ja'ay: tu'uk t̄xū'aty Josee Justū, Barsabasū myaank es jatu'uk Matiiūs.

²⁴ Es ta kyajxtáktū dū'an:

—Windsún Dios, mij m'ixy'ajtypy ja ja'ayū jyot wyinmā'añ. Tuk'ijxkūts nidu'uk di'ibū tyādū ni-majtskpū mij tū xywyin'ixy

²⁵ es ttúnūt ja tuunk di'ibū Juudūs tū tnike'eky es ñejxy mā pyaadyūty.

²⁶ Net ttuundū rifū es tnijáwūt pán nigákup, es ñigakū Matiiūs. Net t̄p̄jktáktū ti'igyū mūt ja nimajk tu'ukpū apóstulūty.

2

Espírítū Santū myiñ

¹ Ko ja māj xū t̄paty di'ibū xyū'ajtypy Pentakostés xū, jaa naty ja mūbūjkr̄tūj̄k ñaymyúkūdu tūgoty,

² es ti'in tmūdoodū ñojkta'aky tsajpót̄m es tyuk-wandsūdyāy ja t̄j̄k éxt̄m tu'ugū māk poj.

³ Ta oj t'ijx̄p̄attū éxt̄mū j̄nyā'ank, es jam oj wye'emy kajktu'ugū j̄nyā'ank mā kyūbajktūty.

⁴ Ta ja Espírítū Santū myooyūdu ja myāk'ajt̄n nidūgekyū ni nū'anū naty j̄p̄ūty. Ta tkajxtū wi-ingátypyū ayuk wi'ix yū Espírítū Santū myooyūdu ja ayuk es tkajxt̄t.

⁵ May myiñ yū israelítūty jap Jerusalén esū Dios t'awdát̄t, es may nū'an ja ja'ay naxwiiñ dya-jnajt̄xū jap ja xū.

⁶ Ko yū'ujūty tmūdoodū jam tsajwín̄m ñojkta'aky, ta ñaymyūjkūdu mayjya'ay. Kyaj tnijawū ti tū jyátyūty ko nidūgekyū oj tmūdowdū ja apóstulūty

mæt ja myngu'uktajkuty tkajxtu wiingátypyu ayuk éxtum ja ja'ay di'ibu jagam tso'omp.

7 Ta di'ibu miindu xu'ajtru du'añu wyu'umudyaydyu, es ñay'anmaayudu nidu'ugáty:

—Galileeu ja'ayu tyaadu di'ibu kajxtu, ¿kadii?

8 Pes, ¿wi'ixu tyaadu nmudo'om kyajxtu éxtum udsajtum n'ayuk'ajtum?

9 ¡Udsajtum nmi'inum ma wiingátypyu naxwíñdu! Ta yu ja'ay di'ibu tso'omp Partu, Meedyu, Elam, Mesopotamyu, Judeeu, Kapadosyu, Pontu, Asyu,

10 Friju, Panfilyu, Ejiptu, Áfriku di'ibu mywingtonu Sirene, es nandu'unu xu'ajtru di'ibu tso'omp Romu. Nija'adyu ja'ay di'ibu jajtr israelituty es nija'ajuty di'ibu tyuktajku ja wyinma'añ ja israelituty.

11 Ta nandu'unu di'ibu tso'omp Kretu es Araabyu. ¡Es udsajtum nidugekyu tyam nmudo'omu tyadu ja'ayuty tnigajxtu ja maj'ajtu di'ibu Dios tyiimpy es mak yajjawu, du'un kyajxtu éxtum udsajtum ngajxum!

12 Nidugekyu ja'ay du'añu wyu'umudyaydyu es kyaj tnijawu ti tyúnup es ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—¿Ti tyaadu 'yandijpy?

13 Esu wiink ja'ay je'eyu oj ttukxi'iktu, es jyu'ana'andu:

—Ja'a ko múkudup.

Peedru kyama'añ

14 Ta yu Peedru mæt ja myu'apóstaluty tyunaayuktu, es Peedru oj kyajxy muk:

—Miits israelitū ja'ayuty es nidugekyu di'ibáty ijtup Jerusalén, madoo'ittu yajxon di'ibats ngajxaampy. Tyam n'awanaya'añ di'ibu tu jyatyuty.

¹⁵ Ja nmugu'uk'ajtam kyaj myi'igyuty, éxtam miits mjuna'andu. Kyaj myu'ugudu ja'ayuty mut ko je'euy ja yamu xuu waanu pyetyñum.

¹⁶ Tyaadu di'ibu miits yam m'ijxtup es mmadoodup, yu'u di'ibu junán ja Diosu kyugajxpu Joel:

¹⁷ Dios junáñ: “Ko naty ja naxwíñudu tyugoyannu, nmo'oyupts ja nja'ajun ma nidugekyu ja'ayuty, es miidsuty ja m'u'unguty, yedyujk toxytyujkuty, tkajxtat ja n'ayúkats.

'Yijxtup ja ixxma'tun ja m'una'ktujk, es ja mmujja'aydyujkuty kyuma'aja'añ di'ibu Dios tyunaampy.

¹⁸ Es nandu'un di'ibats xymyuduump, yedyujk esu toxytyujk, nmo'oya'añats ja nja'ajunats, es tkajxudu n'ayúkats.

¹⁹ Ndunaambyats ja muj'ajtun jam tsajwínm, esu ixxwu'umun nyajwu'uma'añats naxwiiñ, ja ne'pyñ esu jun jok.

²⁰ Kyaj ja xuu ñaky'ana'añ, du'uñu wyin-goodsuya'añ,

es tyugatsa'añ ja po'o tsáptsum éxtamu ne'pyñ.

Tugekyu tyaadu nduna'añats kyajnumu naty jya'ty ja Diosu muj xuu ma yajpayo'oya'añ ja ja'ayuty.

Tadu xuu jantsy muj 'yita'añ es mut ni'igu ja muj'ajtun.

21 Es nidugekyu di'ibu manu'xtakudap éxtumu Nindsun'ajtum, nitso'oktup."

Ja'a du'unu tyaadu di'ibu kyaxjaay ja Diosu kyugajxpu Joel.

22 Net ja Peedru 'yakjunáñ:

—Mudowdu oy, mugu'uktajkaty israelítaty, di'ibu yam n'anamuyándup Jesús nazarenakyujxm. Extum miits xyñjávudu ko Dios twin'ijxy ja Jesús, du'un dyajniguxe'ky miits mwinduuyaty ko Jesuskyujxm ttuun ja maj'ajtun, ijxwamun es di'ibu ja'ay du'ñu muut wuy'amudya'aydu.

23 Miits xkyuyajktu ja Jesús ma ja romanu ja'ay es dyajkruuzpátut es dya'ooktut. Du'un xytyuundu éxtumu Dios ttuknibujtaku es jawyiin tnija'aju.

24 Peru Dios dyajjikypyejky ja Jesús es dyajpudseemy ma oj ñaxtaku, mut ko kyaj mbaat myamada'agyuty ja o'kun.

25 Es ja rey Davit tnmadyaky ja Kristu ko oj jya'ay jékyup:

Taayumts n'ixy ja Dios nwinduuyats.

Tama'a n'aga'añdsyoo, kyajts tii ndsu'ugu.

26 Paaty jyotkujk'áty yu n'anmujá'anats, es paadyats ngajxy ja alabanu ko Dios myújuty.

Po'xuptsu nnini'x mut ja jotkujk'ajtun,

27 mut ko mij kyaj xyña'ixut yu n'anmujá'anats ma 'lyity ja o'kratujkaty,

es nan kyaj xyña'ixut wyindugóyut ja mWa'ats Mduumba.

28 Tuts mij xytyukni'ixu ja nu'u tu'u di'ibats xyajja'tup ma ja jiky'ajtun,

es xmyo'oyaambats ja xondakun ma mij m'ity.

Du'un jékyur tkaxjaay yu Davit.

29 Es ja Peedru 'yakjunáñ:

—Mugu'uktukuty, ndukmu'awdajtabats ko miits n'anuumudu ja n'apteety'ajtam Davit tu 'yeeky es tu ñaxtuk, es tam ja kyupotsy 'yity tyambaat.

30 Davit yu'u Diosu kyugajxru, es kyaj du'un jyunañ mut yu kyumu winma'añ, Dios yu'u wyandak es trujta'aga'añ nandu'un éxtumu reyun tu'ugu tyuump 'yaats ja Davit.

31 Du'un éxtam 'yixy, paaty ja Davit jyunañ ko jikyryákur ja Kristu es ko yu ñini'x kyaj wyindugóyt.

32 Es jantsy tuj'ajtanu Dios dyajjikypyejky ja Jesús, es ma taadu nidugekyu uudsuty ndestiigu'áttu.

33 Dios dyajjikypyejky ja Jesús es trujtáky pyu'aay aga'añdsyoo es tmooy ja Espíritu Santu, du'un éxtam tu twanda'aky. Es tyam ja Jesús tu dyaky ja Espíritu Santu ma uudsuty. Es paaty du'un jyaty di'ibu miits m'ijxtur es mmadoodur.

34 Yu Davit kyaj tsyajpejty, du'un éxtam ja Davit jyunañ:

Yu Dios t'anmaay ujtsu nWindsún:

“U'uñur nbu'aayuts aga'añdsyoo

35 extu kots uj nyajtagóyt tugekyu miju mmadsip.”

36 Esu Peedru 'yakjunáñ:

Jaygyúkuu miidsuty nidugekyu israelítuty. Jesús di'ibu miits myajkruuzpajttu, Dios oj trujta'aky éxtumu Windsún esu Kristu.

37 Ko oj ja ja'ayuty tmadowdu di'ibu kyajx ja Peedru, net jyotmay'o'ktu es dyajtuudu ja Peedru es ni nu'unu apóstaluty:

—Mūgu'uktujkuty, es mūdsuty, ģtits ndúndur?

38 Esu Peedru 'yadsooy:

—Ja'aydyugódyu mgu'um winma'añuty es xy'axájudut ja Diosu wyinma'añ. Net mnabáttut Jesukristu xyugyuxm, es ja Dios tma'xut miidsuty ja mbeky, es du'un xy'axájudut ja Espírítu Santu.

39 Miidsuty yu Dios tu mdukmawandaagadu mut yu m'u'unk m'ana'kuty, es nidugekyu ja ja'ayuty di'ibu jagam tsunaaydyur; nidugekyu di'ibáty ja Nindsun'ajtam Dios wyinwitsaampy.

40 Du'unu Peedru oj kyajxy jeky, es wyinma'añmyooy:

—Mubaktu ko ja Jesús yu'u du'un ja Kristu, kudiibu Dios mdukkumadówdut mut ja pekyjya'ayuty.

41 Pánuty myabujktu wi'ixu Peedru jyunañ, ja'a oj ñubattu. Janituguk milun ja ja'ay di'ibu myabujktur ja Jesús ja xuu.

42 Es ja mabujkputjk jyotmooydyur tugekyu di'ibu ja apóstaluty tuk'uxrjukudur, ñayyajti'igyadu madu myumabujkputy, kyajxtaktu es ñaymyujkudu, es ttujkwá'xtu ja tsajkaaky éxtamu Jesús ttuun ko jatim okru tkaay madu 'uxrjukputjk.

Wi'ix jyiky'attu ja jawyiimbu mabujkputy

43 Esu apóstaluty ttuundu mayu māj'ajtan esu ijxwu'umun di'ibu du'uñu yajwu'umadyaaydyu ja ja'ayuty.

44 Nidugekyu di'ibu myabujktu ti'igyu 'yittu es dyajwá'xtu di'ibu naty myudajttur.

45 Pánuty ti myudajttur, tyo'ktur ja'a, es ja ñimeeñ dyajwá'xtu wi'ix pán tyugoy'ajtxuty,

⁴⁶ es ñaymyujkudá mäj tsajptujk ñabotsoty bom bom. Es majaty tujkaty kyaay 'yuktá ti'iguty mat ja xondakun es mat ja ojyot es t'awdajttá ja Dios.

⁴⁷ Es nidugekyá ja'ayuty jyanandá ko jyiky'attá táy'ajtán mmat. Es bom bom wyimbejty yu'ujuty di'ibá kyurajktap ja Jesukristá.

3

Tekypyuma'ay yo'oye'eky

¹ Tu'ugá xáa ja Peedru es ja Fwank pyatujkudá má ja mäj tsajptujk éxtam tuguk yaxp xáa, di'ibá israelítaty mydajttap ja oorá es kyajxtá'aktá.

² Es jap tu'ugá yedyujk tá'udsá tyeky, kyaj mbaat yo'oy. Du'aná dná tyaak tyim'yajmiin tyim'yajjajtá naxwiiñ. Es bom bom ja myagu'uktujk mynejxyuty má mäj tsajptujk áa di'ibá xyu'ajtyry Ja Tsujpá, es t'amdowdá limosná yu ja'ayuty di'ibáty tujkudap mäj tsajptujk ñabotsoty.

³ Ko oj t'ixy ja tekypyuma'ay ja Peedru es ja Fwank, net t'amdoodá ja limosná.

⁴ Net ja Peedru es ja Fwank 'yijxáda, esu Peedru t'anmaay ja tekypyuma'ay:

—Win'ijxtuguts.

⁵ Es ja tekypyuma'ay twin'ijxy, es t'awijxy ja limosná.

⁶ Net ja Peedru 'yanmaay:

—Kyajtsá nmeení nmúdaty, per tyam nmo'oyut di'ibuts nmúdjtyry. Ja Jesukristá, nazarena ja'ay, ja'a xyuugyujxm uj mij n'anmaapy: Pudá'uk es yo'oyá'uk.

7 Net ja Peedru twijtse'ky ja tekypyuma'ay ma 'yaga'añgyu'u es trudu'jku dyajtunaaygyujku, es netyu ja tyeky oj wye'emy muk es yajxon.

8 Es ja tekypyuma'ay pyujte'ky es tyunaaye'ky es yo'oydsyo'oñ. Net tyujku mudu Peedru es mudu Fwank muj tsajptujk ñabotsoty, ye'epy es pyuty ñepy es t'awdaty ja Dios.

9 Nidugekyu ja'ay t'ijxtu ko yo'oy es t'awdaty ja Dios,

10 es t'uxkajptu ko jya'adyu di'ibu natyu limosnu 'yamdeepy ja ja'ayuty ma ja muj tsajptujk aa di'ibu xyu'ajtypy Ja Tsujpu. Ta du'uñu jyantsywyu'umadyaaydyu.

Peedru tmadya'aky wi'ix ja tekypyuma'ay tsye'eky

11 Ja tekypyuma'ay di'ibu natyu tyeky tu 'yakuda'aky, kyaj tasmatsu ja Peedru es ja Fwank. Es nidugekyu ja'ay jyantsywyu'umadyaaydyu du'uñu, es puu'kn ñujxtaaydyu ma muj tsajptujk pa'a di'ibu xyu'ajtypy Salomongu Tyujk Wiin.

12 Ko Peedru t'ijxy ja mayjya'ay, ta t'anmaay:

—Miits israelítaty, ¿ti ko du'uñu mwu'umadya'aydyu ko xy'ixy yo'oy di'ibu naty tekypyuma'ay? ¿Es ti ko miits xy'ixtats nandu'un uudsaty? ¿Tii miits mjanándup ko ngu'amgutujkanats tu ndúñats es yo'oye'egy tu tadu yedyujk? ¿Ti mjunaamp miidsaty ko ni'igu wa'ats ja'ay es paaty uudsaty nmudátyats ja kutujkan es ndúnudats ja muj'ajtun?

13 ¡Kyaj dyu'unaty! Kyajts tu nduñ mut ja ngu'amgutujkanats. Ja Dios di'ibu awdajtu du ja n'apteety'ajtm, ja Abraan, Isaa esu Jakoob,

trūjtákyu tyadu muj'ajtun es nmuj'ijxum ja 'yU'unk Jesús. N'anmaapy yu'u ja Jesús di'ibu miits mguyajktu mat ja romanustujk. Ko ja Pilatu tjanasmatsuyáñ, miidsuty kyaj xykyupujktu.

14 Jesús, wa'ats ja'ay es jiky'ajty tūy'ajtun mūat, per miidsuty kyaj xykyupujktu. Es miits m'amdoodu ja Pilatu tasmátsut tu'ugu yajja'ay'o'kpu.

15 Du'un miits xya'o'ktu ja Jesús di'ibu yajkyu ja jiky'ajtun. Peru Dios dyajjikypyejky ma ñaxtujku. Es uudsuty n'ijxtuts es n'awa'anudup ko tu jyikypyekey ja Jesús.

16 Ja'a ko ja Jesús yajmabéky, ja'agyujxm yu yedyujk di'ibu m'ijxtup es xy'ixy'attu, tu Jesús trūjta'aky muk ja tyeky es oy tu dyaj'yo'oye'eky.

17 'Mūgu'uktujkuty, tats nnijawu ko miidsuty esu mwindsúnuty oj xya'ooktu ja Jesús, kyaj xyñijáwudu ko yu'u Diosu 'yU'unk di'ibu mya'o'ktu.

18 Per du'un ja Dios ttuuñ éxtum jékyup t'anmaay ja kyugajxpuujk ko yu Kristu koonum 'yayówat.

19 Paaty yajtgátstu mwinma'añ es yajjumbítu mjot mat ja Dios esu mbojpu yajma'xut,

20 net ja Dios tkáxut ja oy'ajtun ko mduknigáxudut jatugok ja Jesús di'ibu pyujták Kristu.

21 Per koonum tsyékyuty esu Jesús wyu'umut jam tsajpótm extu ko Dios dya'óyut tugekyu, du'un éxtum twandaky jékyup mat ja kyugajxpu.

22 'Moisés du'un t'anmaay ja n'aptujk'ajtum: "Miidsudyu mWindsún Dios kyaxaampy mat miidsuty nidu'uk ja mdūump m'aadsuty éxtumu kyugajxpu, éxtumts uj tu xykyexy. Koonum tsyékyuty es

xymyudōwdūt miidsūty tugekyu di'ibu tadu Diosu kyugajxpu kyajxtup.

²³ Ja'a ko ja ja'ay di'ibu kyaj tmudowa'añ di'ibu tadu kyugajxpu kyajxpy, kyaj 'yittūt mudu Diosu jya'ay."

²⁴ 'Nandu'un ja Diosu kyugajxpu Samwel es nidugekyudyu Diosu kyugajxputujk di'ibu óknam kyajxtu ja Diosu 'yayuk, t'awa'anudu di'ibu jatánup tyam du'un.

²⁵ Miits mbátudup ja wandakun di'ibu Dios myajw'umxudu mut ja kyugajxpaty, nandu'un mbátudup ja kajxy'átyryu di'ibu Dios tyuun muut ja n'aptujk'ajtam. Du'un éxtumu Abraan t'anmaay: "Ujts ngunu'xaampy nidugekyu naxwiñudu ja'ay mut tu'ugu mdummp m'aats."

²⁶ 'Ko Dios dyajjikypyejky ja Jesús di'ibu oy marduunu, net tkejxy jawyiin mut miidsūty es mgunu'xudut es nidugekyu miits xymyastu'uttūt tadu mbékyuty.

4

Peedru esu Fwank, wyinduuyuty di'ibu ana'andup muj tsajptugóty

¹ Tambaatnām naty ja Peedru es ja Fwank kya-jxy ko myiindu ja teetyujkuty esu saduseeuty es yu windsún di'ibu kywentu'ajtypy ja muj tsajptujk.

² Ta jyot'ambujktu ko yu Peedru es ja Fwank t'anmaay ja ja'ay ko tu Jesús jyikypyejky es paaty ja o'kputujk jyikypyuaka'andu nandu'un.

³ Net tmajtstu ja Peedru esu Fwank, es tpujtáktu pujxndugóty es jap 'yittūt jakumbombaāt, ja'a ko tu naty tsyu'ujān.

4 Es mayjya'ay tmubujktu di'ibu kyajxtu ja Peedru esu Fwank. Es du'an nimugoxk milan ñaybyatu ja yedyujkaty di'ibu mubujktar, abeky ja toxytyujk es u'unka'katy.

5 Jakumbom ñaymyujkudu jap Jerusalén ja israelitu ja'ayadyu wyindsán, ja mājja'aydyujkaty es ja di'ibuty tsajptagóty ya'uxpajktar.

6 Es tamu natyu Anás di'ibu ijtp teedywyindsangópk, ja Kaifás, Fwank, Alejandru es nidugekyuty ja teedywyindsangópku myagu'uguty.

7 Net oj yajwóy ja Peedru esu Fwank. Ta tpujtáktu kujkjóty, es dyajtudu:

—¿Pún ja muk'ajtun tu mmo'oyudu, o pún xyuugyujxm tu xya'aguda'aktu tadu tekypyuma'ay?

8 Net yu Espiritu Santu wyinma'añmyooyu ja Peedru, es t'adsooy:

—Kugajpn justisu es mājja'aydyujkaty,

9 miidsaty tyam xyajtáwdu wi'ix tu 'yaguda'agyu tadu ja'ay di'ibu ijty tekypyuma'ay.

10 Pes tyámuts nnigajxut mut miidsaty es tnijáwudat nidugekyu israelítaty ko tyadu yedyujk di'ibu tyam miits mwinduuyaty, yu'u 'yagudaky ja Jesús nazarenu xyuugyujxm, yu Kristu di'ibu miits myajkruuzpajttu esu Dios yajjikyujk jatugok.

11 Es yu Diosu jyaaybyajtan tkajxy ja Jesús ma jyuna'añ: “Yu tsaa di'ibu miidsaty pojtsputujk xy'uxtijtu, yu tyadu tsaa tyamu net ñajxa'añ ma ja tujk t'ujx'átut.”

12 Kyaj ni pún mbaadu wiinkru xyajnitsókum, mut ko ma tugekyu naxwíñudu je'eyu ja Jesús ti'igyu mbaat xyajnitsókum.

13 Ko di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgōty t'ijxtū ko amūk jotmūk yū Peedrū esū Fwank 'yadsoodū, esū Peedrū esū Fwank dū'un yū'ujaty éxtūm oytyim pún yedyujkuty, kyaj tmūdattū ja ūxpūjkun, net dū'ūñū wyū'amūdyaaudyū, es tmūwinmā'āñbyāttū ko yū'ujaty mūtt jyūdjittū Jesús.

14 Es ja'a ko tamū naty tyanū ja'a mūtt ja di'ibū naty tekyryumā'ay, pāaty di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgōty kyaj mbaāt wi'ix 'yokjūnannū.

15 Net tkajxprūdsūmūdu tūjā'p yū Peedrū esū Fwank.

16 Net ñay'anmāayūdu:

—¿Ti net ndu'unūm mūdu tyādū jā'ay? Pes nidūgekyū di'ibū tsūnāaydyūp Jerusalén tū tñijāwūdu ko yū'u tyuundūp ja ijxwū'amūn esū māj'ajtūn. Kyaj mbaāt n'anmā'ayūm ko kyaj.

17 Es kūdiibū wyā'xūt yū ayuk, wa'an n'ok'anmā'ayūm ko kyaj ni pún tnakyñigajxtūt ja Jesús.

18 Net tmūjwoodū jatūgok ja Peedrū esū Fwank es t'anmāaydyū ko ni nā'a jatūgok tkakajxtūt es ni tkatuk'ixtūt ja Jesusū jya'a.

19 Es ja Peedrū es ja Fwank 'yadsoodū:

—Jūnā'andū miidsūty ko pátūp yajkuydyúnūt di'ibū miits mgajxtūp, o pátūp yajkuydyúnūt di'ibū Dios 'yane'empy.

20 Kyaj mbaāt nmastu'udyūts es n'awánūdušs di'ibūts tū n'ixy es tū nmūdōyūts.

21 Net yū di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgōty mūk tmūgajxtū ja Peedrū esū Fwank es kūdi'ibū dū'un ñaky'adū'utstūt. Ta net tñasmājtsūdu. Kyaj tpattū ja winmā'āñ wi'ix mbaāt ttukkūmūdoy, mūt ko nidūgekyū jā'ay t'awdattū Dios mūt ja myūj'ajtūn.

22 Ko ja tekypyuma'ay 'yagudaky, ja'a naty tmudaty ja jyumajt justyikxy.

Mubjkrutjk t'amdowdu jotmak'ajtun

23 Ko yajnasmajtsudu yu Peedru esu Fwank, net oj ñajxtu ma naty yu myugu'uktajkuty es t'awa'anudu nidugekyuty wi'ix yu mājja'aydyjkuty es ja teedywyindsunaty 'yanmaayudu.

24 Ko t'awa'anudyaay nidugekyu tukmuka, net kyajxtaktu:

—Windsun, di'ibu tugekyu mak'ajtun myudajtypy, mij tu xpyujta'aky yu tsajp, naxwiñudu, jikymyejyñ es tugekyu di'ibaty ijtp ma y'un.

25 Mij oj mgajxy Espiritu Santakuyxm esu n'apteety Davitkuyxm ko mjunañ:

¿Ti ko yu wiinkru naxwiñudu jyot'ambaktu es yu israelitu ja'ayuty nugoobu du'an wyinma'añbyaaty?

26 Ja naxwiñudu réyuty pyudu'ktu esu israelituty ja jyustisutajkuty ñaymyujkudu es tmdsiptso'ondu ja Nindsun'ajtam Dios es ja Kristu.

Du'an jynañ ja Davit.

27 'Tuy'ajtun yu'u ko yaa Jerusalén ñaymyujkudu Eroodus, Ponsyu Pilatu mudu israelituty es púnuty kyaj 'yisraelituty, es tmdsip'ajttu miju m'U'unk Jesús, di'ibu mij mbajtak éxtamu Kristu.

28 Du'an yu'u ttuundu tugekyu di'ibu miju naty tu xytyuknibujtaagu jyátudat.

29 Tyam, Windsun Dios, ok'ix wi'ix jyot'ambaktu, es meegyats ja mak'ajtun es kudiibu

uudsuty ndsu'ugudu esuts ngajxwā'xtut miju m'ayuk.

³⁰ Es mat miju mmak'ajtun ndúñats nya'aguda'agyats yu puma'ayuty es ndúndats yu ijxwū'mun esu maj'ajtun mat ja mwa'ats mādumbu Jesús xyūgyūxm.

³¹ Ko kyajxtaktaaydyu, ta ja tujk oj yi'xy mā naty jap tu ñaymyúkadu. Net ja Espíritu Santu myooyu mak'ajtun, es tkajxtaaydyu mat ja majaa yu Diosu 'yayuk.

Wi'ix ja jawyiimbu mabujkpu ñaybyudúkadu nixim niyam

³² Ja ja'ay di'ibaty 'y'axájudu Jesús myudajttu nidugekyu ti'igyū ja winmā'añ es oy ñaydsyokadu nidu'uk nidu'uk. Ni pán kyajunāñ “ujsu nja'a” di'ibu naty myudajttap. Nidugekyu twinmaaydyu ko tugekyu di'ibu naty myudajttap, yu'u nandu'an dyajtúndut nidugekyuty.

³³ Es ja apóstulaty tnikajxpajt'adu'utstu mat ja mak'ajtun ko Jesús tuj'ajtun jyikypyejky, es ja Dios tjantsykyuni'xy nidugekyuty di'ibu myubujktu.

³⁴ Kyaj ni pánu naty mā yu'ujuty di'ibu tūgoy'ajtxup. Ja'a ko pánaty myudajttap ja ñaxuty o tujk, tyo'ktu,

³⁵ net dyajmiindu ja meeñ es tkuyajktu mā ja apóstulaty. Net oj dyajwā'xtu nidu'ugátyuty nu'an pán dyajtūgoy'áty.

³⁶ Du'an ttuūñ yu Josee, ja di'ibu apóstulaty yajxabajttu Bernabee, di'ibu tyijpy Yajjotkujk'ajtrū. Bernabee, ja'a yu'u Leví tyūamp 'yaats es jap jyajty naxwiñ mā txu'aty Tsyipre.

37 Y^u'^u tte'ky tu'ug^u kyam nax di'ib^u my^udajtypy, es dyajmiñ ja meeñ es tk^uyajky m^a ja apóstul^uty.

5

Ananii^us es^u Safir^u

1 Per^u wiinkp^u yedy^ujk di'ib^u xy^u'ajtypy Ananii^us, y^u'^u mut ja ñ^udo'oxy Safir^u tto'kt^u nand^u'^un tu'ug^u ñax,

2 es tr^ujk^u'kt^u waan^u ja meeñ. Es ja meeñ di'ib^u nad^ujk^u, Ananii^us oj dyajnejxy m^a ja apóstul^uty éxt^um jyaw^u ka'pxy ja nax tsoo. Es ja ñ^udo'oxy ñija'ap tugeky^u.

3 Net^u Peedr^u 'yanma^uay^u:

—Ananii^us, ¿ti ko t^u xytyu'umo'oy es tyúkt^u ja m^ujk^u'ugópk Satanás m^a mwinm^a'añ es xyjwin'una^u'añ ja Espírit^u Sant^u, es xyajw^u'uma^u'añ oyn^u'^un ja meeñ di'ib^u t^u yajkujúy ja mnax?

4 Ja nax mijts^u mja'a ijty. Es ko xytye'ky, ja meeñ nand^u'^un mijts mja'a. ¿Ti ko t^u xywyinmay xytyuna^u'añ y^u tya^uadu? T^u xyjwin'una^u'añ y^u Dios, kyaj jya'ajuty ja naxwíñ^udu ja'ay.

5 Ko tm^udooy y^u'^u Ananii^us, ta oj kya'ay eeky. Es tsy^u'k^udyaa^udy^u pún^uty my^udood^u di'ib^u jajt^u.

6 Net myiind^u una^u'kt^ujk^uty, es t'abijtt^u Ananii^us ja ñini'x es oj dyajnaxtú^uku^u.

7 Ko 'yijty t^uguk oor^u, ty^ujk^u Ananii^us ñ^udo'oxy, ni tkanijaw^u ko t^u 'yeeky ja ña'ay.

8 Ta Peedr^u yajt^uju:

—Anmaagy^uts, ¿t^u xytyook^u ja mnax éxt^um t^u dyajmíñ ja meeñ?

Es^u Safir^u jyanáñ:

—Du'^un^uts t^u ndeeky.

9 Netu Peedru 'yanmaay:

—¿Ti ko miidsaty ti'igy mwinma'añ tu xyrujta'aktu? ¿Ti ko tu xyjawin'uuna'andu ja Nindsun'ajtamu Jya'ajun? Jap tujap'p myindu di'ibu oj tu dyajnaxtukudu ja mña'ay, es tyam mijts nandu'un myajnaxtukuya'anudu.

10 Netyu ja Safiru kyudaay es 'ye'ky jam tyeky'ujxmu Peedru. Ko tyujkudu ja unakuty, net tpattu eeky. Ta dyajpudsuumdu es dyajnaxtukudu ña'aybyu'am.

11 Jyantsytsyu'kudyaaydyu pánuty myubajktu Jesús es nidugekyu ja'ay di'ibáty myudoodu tadu di'ibu jajtudu yu Ananius esu Safiru.

May ja muj'ajtan yajtúñ

12 Es ja apóstuluty ttuundu may ja ijxwu'umun esu muj'ajtan. Es nidugekyu mubajkrutajk ñaymyujtaayudu ma txu'aty Salomongu Tyujk Wiin.

13 Tsu'kudup ja ja'ay di'ibu kyamubajktu ja Jesús es ñaymyúkudut muut ja mubajkrutajk, oy tmajja'adu.

14 Net tmubajktu ja Nindsun'ajtam Jesús mayja'ay, yedyujk toxytyujkuty.

15 Es extu dyajpudsuumdu ja puma'ayuty myabajngujxy jap tu'ajp, es ko ñáxut ja Peedru, ojyje'eyu 'yawax kya'at ma ja puma'ay.

16 Es ja ja'ayuty di'ibu Jerusalén kajpn myawingón, nandu'un dyajmiindu ja pyuma'ayuty es di'ibu mujku'u ya''ayoojadup, es nidugekyu 'yagudaktaaydyu.

Apóstuluty yajtsúmdu

17 Net ja teedywyindsungópk es ja saduseeḡ ja'ay di'ibátyḡ naty jap tjantsyñaywyinnaxujáwudu,

18 tmajtstḡ ja apóstalaty es tpujtáktḡ pujxndugóty.

19 Per tu'ugḡ Nindsun'ajtḡmḡ 'yanklḡs myiiñ es dya''awatsy ja pujxndujk koots es dyajpudseemy, es t'anmaay:

20 —Nujxtḡ mḡj tsajptujk ñabotsoty, es awánudu ja'ay ja ayuk di'ibḡ yḡ jembyḡ jiky'ajtḡn.

21 Ko oj xyuñḡ, net tyujkudu tsejkyḡ mḡj tsajptujk ñabotsoty. Ta ya'uxpukjtsondáktḡ.

Es ja teedywyindsungópk es di'ibáty jap dyajnaymyujkudu nidugekyḡ israelítaty ja myujja'aydyujk di'ibáty naymyujkudḡp mā di'ibḡ ana'amdḡp mḡj tsajptugóty, net t'anmaaydyḡ ja poləsiiaty es dyajmíndut ja apóstalaty di'ibḡ jap pujxndugóty.

22 Per ko oj jya'ttḡ ja poləsiiaty mā pujxndujk, kyaj jap pán tpattḡ ja apóstalaty. Ta jyumbijttḡ jatugok,

23 es t'anmaaydyḡ:

—Adiky tḡ nbaadyats ja pujxndujk jantsy ya-jxón es mut ja soldaadaty jap mā tujk aḡ tkwentu'attḡ, per kots tḡ nya''awa'atstḡ, ni púnats jap tḡ ngapaattḡ pujxndugóty.

24 Ko tmūdoodḡ ja teedywyindsúnaty esḡ mḡj tsajptujk kwentu'ajtrḡ wyindsún, net ñayyajtḡjudu ak yḡ'ujaty wi'ixḡ tyāadu kyugḡxḡya'añ.

25 Es ko waanḡ 'yijty, ta jyajty tu'ugḡ yedyujk di'ibḡ anmaayḡ:

—Tadu yedyujkuty di'ibu uxu'ay mbujtáktu pu-jxndugóty, tap dya'uxpúktu ja ja'ay muj tsajptujk ñabotsoty.

²⁶ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtru wyindsán oj ñejxy mut ja tyuumbutujkuty, es dyajmiindu yajxon ja apóstulaty, ja'agyujxm ko tsyu'ugudu ko tsaaga'adsudut ja ja'ay.

²⁷ Ko dyajmiindu, ta dyajnajxtu ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty, es ja teedywyindsangópk 'yanmaay:

²⁸ —Tuts miits nyajkubóktu es kyaj xyñakyya'uxpúktut ja ja'ayuty mut ja Jesusu 'yuxpújkan. ¿Es ti tu xytyundu? Tu ja'ay xya'uxpújktá'aydyu miidsuty ya Jerusalén, es uudsuty xytyuknikujxm'atá'andu ko 'ye'kyu tadu ja'ay.

²⁹ Net ja Peedru mut ja apóstulaty 'yadsoodu:

—Koonum tsyékyuty es nmamado'om ja Dios es kudiinum ja ja'ayuty.

³⁰ Dios di'ibu 'yawdajt ja n'aptujk'ajtam, yu'u yajjikypujk ja Jesús di'ibu miits mya'o'ktu es xkyuduydyu kruuzkujxm.

³¹ Es ja Dios dyajtsajpejty es trujtáky ma 'yaga'añgyu'u, es dya'ity Yajnitsókrú es Ana'ambu, es ja israelitu ja'ayuty jyodambíttut es yajma'xut ja pyojru.

³² Es uudsuty n'ijxtuts es n'awánuts di'ibuts n'ijx nmadoo, es nandu'un yu t'ay'ajtun t'awanu ja Espírítu Santu di'ibu Dios tu dyaky di'ibu myamudeepy.

³³ Ko tmudoodu tyadu ayuk, ta jyot'ambujktu es tyim'ya'oogándu.

34 Per mā di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgótūy naty, jap tu'ugū fariseeū tx'aty Gamalyel, di'ibū yajxón ñija'ap ja tsajptūjkū 'yaxpūjkūn es di'ibū ja'ay wyindsū'kūp māj. Ta tyunaaye'ky es tni'ana'amū es dyajpūdsūmdūt ja apóstulū.

35 Net t'anmaay di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgótūy:

—Miits israelítūty, naygywentū'átūdū oy di'ibū mdunaampy mūdū tyādū ja'ayūty.

36 Jamyatstū miidsūty ko kyaj jyékyūbyūty pyude'ky yū Teudūš di'ibū janán: “Ūjts yāā ijtp māj.” Es tranūjxtū taxk mūgo'pxū yedyūjk. Per dya'o'ktū Teudūš, es nidūgekyū di'ibū panūjxūdū tyūgooydyaay. Es jap oj kyūjxtā'ay.

37 Ko waanū 'yijty ko yajkuja'ayū sensū, net pyude'ky ja Juudūš, Galileeū ja'ay, es mayjya'ay nandū'un pyanūjxūdū. Es nandū'un dya'o'ktū Juudūš, es nidūgekyū di'ibū panūjxūbū naty ñaywya'xtāayūdū.

38 Paaty n'anūmū, mastu'uttū tyādū yedyūjkūty. Wa'an t'ixtū. Ja'a ko tyādū axpūjkūn, pūn yū'ū ja'ayū jya'a, naxaambū'ū,

39 per pūn ja Diosū 'yaxpūjkūn, kyaj mbaat miits xyajtūgódyū. Mnaygywentū'átūdūp, mūt ko tsojk nūjx mdsiptūdū mūt ja Dios.

40 Nidūgekyū tmūdoodaaydyū. Net dyajmiindū ja apóstulūty. Ta twojptū kanak ok es jatūgok dya-jkubojktū mūk ko Jesusū 'yaxpūjkūn tpaduunnū. Net tasmajtsūdū.

41 Net ja apóstulūty tsoy'ondū jap es jyotkūjkūdyaydyū ko 'yayoodū es tsoyodyuundū Jesuskūjxm.

⁴² Es kyaj tmastuttu esu ja'ay dya'uxpákuť, es tkajxwá'xtu ja oybyu ayuk ko Jesús ja'a du'nu ja Kristu. Du'nu ttuundu bom bom muj tsajptujk űabotsoty es nandu'nu dya'uxpejky tujkm tujkm.

6

Nijxతు့ကယၢၢ်းၤသ့ၤသ့ၤသ့ၤ

¹ Ja tiempu űimayu'adutstu ja ja'ay di'ibuty myubujktu ja Jesukristu. Net di'ibáty kyajxtu ja grieege dyajtsondáktu ja u'nu wix dyajwa'xy ja je'xy bom bom. Du'nu jyunandu ko kyaj yajxon yajkádyu ja ku'ekyto'oxy di'ibáty kyajxtu ja grieege.

² Net ja nimajmajtskpu apóstulu dyajnaymyujktaayudu nidugekyu di'ibu myubujkta, es t'anmaadyu:

—Kyaj 'yóyuty kots uudsuty nmastu'uttat ja Diosu 'yayuk ngajxwá'xtat es nyajwá'xaduts ja je'xy.

³ Paaty miits mugu'uktujkuty, uxta'aydyu nijxతు့ကယၢၢ်းၤ yedyujk di'ibu myudajtypy ja oyjyot es di'ibu jyagyujkpu, di'ibu tu myo'oyuty ja Espíritu Santu myuk'ajtun es ttun tkajxtu di'ibu Dios tsyejpy, es tuknipuku tyadu tuunk.

⁴ Es uudsuty, apóstuluty, nyajnejxypuats ja Diosu 'yuxpujku es kajxtáku.

⁵ Nidugekyu ja ja'ayuty t'oyjya'adu éxtu ja apóstuluty oj twinma'añmyo'oydyu. Es net twin'ijxtu Esteebu, di'ibu ni'igu ja Dios tmabejky es ja Espíritu Santu mooyu mak'ajtun es winma'añ es ttunat di'ibu Dios tsyejpy. Es nandu'nu twin'ijxtu Felipu, Prókoru, Nikanoor, Timón, Parmenus esu

Nicolás, Antyokiiu ja'ay di'ibu tũuyup kyurujk ja israelítudyu myubujkũn.

⁶ Net dyajmiindu ma ja apóstulaty, di'ibu kajxtáktu es tkũ'unikoonda.

⁷ Es ja Diosu 'yayuk myujtũjkũy'adútsy es ñimayu'adútsy ja mubujkrũtũjk jam Jerusalén, es extu nimay ja teetytũjkaty tmubujktu ja Jesús.

Esteebu yajmátsy

⁸ Esu Esteebu myooyu Dios ja kunu'xũn esu mak'ajtan es ttúnat ja muj ijxwũ'umũn esu muj'ajtan ma ja ja'ayuty.

⁹ Nan tamu naty ja ja'ay naaguty di'ibu yo'oydyup ma yajtijy Awa'atstũyũdu Ja'ayu Tsyajptũjk. Tamu naty di'ibu tso'ondup Sirene ñaaxóty, Alejandriiũ, Silisyu esu Asyu, es dyajpũdu'ktu tsip es t'anmaaydyu wi'ixáty ja Esteebu.

¹⁰ Per kyaj mbaat tmũmada'áktu, mat ko yu Espíritu Santu mooyup ja winma'añ ja Esteebu.

¹¹ Net ja Esteebu myũdsip tmũjuuydyu andákraty di'ibu jũna'andup ko tu tmũdoy ja Esteebu myũgajxtũgóyuty ja Moisés es ja Dios.

¹² Mũdu tyadu anũũ dyajpũdu'ktu ja mayjya'ay esu mujja'aydyũjkaty es ja di'ibaty tsajptũgóty ya'xrpũjktup. Es nidũgekyu tmajtstu ja Esteebu es dyajnjxtu ma di'ibu ana'amdup muj tsajptũgóty.

¹³ Es dyajmiindu ja andákraty di'ibu jũnán:

—Tyadu ja'ay du'ũñũm tmũgajxtũgóyũ tyadu wa'ats lugaar es nandu'ũũ Moisesu 'yana'amũn.

¹⁴ Tũts nmũdoy ko jyũna'añ ko yu Jesús nazarenu, yu'u yajkutũgoyaambyu tyadu muj

tsajptujk es kyaj n'okpadu'unun di'ib Moisés xytyukmnikákum.

¹⁵ Net nidugeky di'ib naty jap ana'amdup maj tsajptugóty, t'ijxtu tųy Esteeb wyiin jyujp éxtum tu'ugu anklus.

7

Esteeb, wyinduuyty di'ib ana'amdup maj tsajptugóty

¹ Net ja teedywyindsungórk dyajttųy ja Esteeb:
—¿Tii tųy'ajttan tųgeky tyadų?

² Net 'yadsooy ja Esteeb:

—Miits mųgu'uktujkuty, mųjja'aydyujkuty, mųdoo'ittų. Ja Dios di'ib maj'ajttan myųdajtypy, kųkų'k mų ja n'apteety'ajttum Abraan ko naty jap tsųunų Mesopotamy, mų kyajnmų naty tsųoň es tsųunųt jap mų kajpn txų'aty Arán.

³ Es ja Dios t'anmaay ja Abraan: “Pųdsųm yaa mgajpnóty es mastu'ut ja mmųgu'uktujkuty. Nųjx mųts mij ngexy wiink nax di'ibųts mij ndukni'ixųyaampy.”

⁴ Netų Abraan tsųo'ň mų ja Kaldeey ñax es ñejxy tsųnaaby jap Arán. Netų tyeety 'ye'ky, es ja Dios dyajmiiň yų Abraan mų tyadų nax, mų tyam ndsųnų'ayųm.

⁵ Per kyaj yajmooy ja ñax, ni kujm metrų. Per Dios tyukmųwandakų: “Nmeebyųts mij tyadų nax esų m'u'unk m'ok.” Perų Abraan kyajnmų naty ja 'yu'unk,

⁶ es ja Dios 'yanmaayų: “Yų mdųamp m'aats jap tsųunųt mų wiink nax, es jap tyúnųt mųk éxtumų mųduumbų, es axųk jyátųt taxk mųgo'px jumųjt.

7 Per ʋjts nandu'ʋn ndukkumʋdowaambyʋts yʋ tadʋ naxwíñʋdʋ, es óknʋm pyʋdsúmdʋt jap miidsʋ mduʋmp m'aʋts es myíndʋt yʋʋ es xy'awdátʋdʋts.”

8 Dios kyajxy'ajt mʋt ja Abraʋn es tpujtáky éxtʋmʋ ijxwʋ'amʋn es ja 'yu'unk yajtsúkut waanʋ mʋ ja yedyʋjk'ajtʋn*. Paaty ko jyajty naxwíñ yʋ 'yu'unk Isʋʋ, ko tyuktujkxʋbejty Abraʋn ttsi-jky yʋ Isʋʋ waanʋ mʋ ja yedyʋjk'ajtʋn. Es ja Isʋʋ nandu'ʋn ttuuñ mʋt ja myʋʋank Jakoob, esʋ Jakoob nandu'ʋn ttuuñ mʋt majmajtsk ja myʋʋangʋty, di'ibʋ tyʋʋmp 'yʋʋts ja majmajtskrʋ israelitʋ ñaxwíñʋdʋ.

9 'Tyʋdʋ Jakoobʋ myʋʋangʋty di'ibʋ ʋdsajtʋm n'apteety'ajtʋm, kyaj ttukmʋj'ijxʋ ja myʋga'ax Josee es ttukmʋde'ky éxtʋmʋ mʋduumbʋ mʋ yʋ Ejiptʋ ñax. Perʋ Dios yʋ'ʋ kywentʋ'ajtypyʋ naty ja Josee,

10 es dyajpʋdseemy mʋ naty 'yity ayo'onóty. Esʋ Dios tyuun esʋ Josee 'yagupʋkʋdʋt ja faraón, Ejiptʋ ryey. Es ja rey pyʋjták yʋ Josee éxtʋmʋ guber-nadoor Ejiptʋ es nandu'ʋn mʋ ja reyʋ tyʋjk.

11 'Net myíiñ ja mʋk yuu, esʋ mʋk ayo'on 'yijty mʋ tʋgekyʋ Ejiptʋ ñax es Kanán, esʋ n'aptʋjk'ajtʋm kyaj tprattʋ ti jyʋ'xtʋp.

12 Es ko Jakoob tmʋdoy'ajty ko japʋ triigu mʋ Ejiptʋ, ta tkejxy ja myʋʋangʋty, ʋdsajtʋm n'aptʋjk'ajtʋm, es tjúyʋt ja triigu. Net tim jawyiin oj ñʋjxtʋ ja n'aptʋjk'ajtʋm.

13 Es ko myʋmajtsk ok ñʋjxtʋ, netʋ Josee t'anmaʋydyʋ ja myʋga'axʋty: “Ûj Josee, miits xymyʋga'ax'ajttʋp.” Net ja Ejiptʋ ryey tnija'ajʋ ko yʋ Josee yʋ'ʋ israelitʋ.

---

* 7:8 Ix Lukas 1:59.

14 Net ja Josee tñigajxu tyeety Jakoob es nidugekyu myugu'uktujk, di'ibu nidugupx majmókx ja ja'ay wyínaty.

15 Du'un jyajty ja Jakoob es tsyunaaydyaknbejky jap Ejiptu. Oknum 'ye'ky, es nandu'un 'yo'ktaaydyu myaanguty.

16 Es du'un oj yajmonejxy ja Jakoobu ñini'x jap Sikem, es dyajnaxtujku ma ja aank di'ibu Abraan jyuuy ma yu Amooru myaank.

17 'Es kumjékyñum jyata'añaty di'ibu Dios tyukmawandaku Abraan, yu israelitu ja'ayuty tu myayu jap Ejiptu.

18 Net jap Ejiptu oj ryey'aty di'ibu naty kyaj t'ixy'aty ja Josee.

19 Tadu rey yajtuun ja axuk winma'añ es muk dyajmuduun nidugekyu ja n'aptujk'ajtum. Es t'anmaay yu u'unktaak u'unkteedyuty ko agwanu ja myaank di'ibu maxu'unk'ajtp, tnika'aktut es 'yooktat.

20 Net ja Moisés jyajty naxwiiñ. Es jantsy tsuj ijty ja u'unk, es ja tyeety tyaaak pyujku'ku tuguk po'o.

21 Net ko tnikaktu, ja reyu ñux dyajpude'ky es dyaj'ye'ky éxtumu 'yu'ungun.

22 Paaty ja Moisés ya'uxrujkudu tugekyu di'ibu ñija'ap Ejiptu. Ja'a ijty muj di'ibu myadyakypy es di'ibu tyiimpy.

23 'Ko tmadajty justyikxy jumajt yu Moisés, ta jyunán tku'ixa'añ ja israelitu myugu'uguty.

24 Ko jyajty ja Moisés, ta t'ijxy tu'ugu Ejiptu ja'ay ko axuk ttuñ tu'ugu israelitu. Net ja Moisés tniwaandúty yu myugu'uk es dya'e'ky ja Ejiptu ja'ay.

25 Es yu Moisés tmawinma'añbyáty ko yu israelitu myagu'uktujk tu tjaygyúkuđu ko yu Dios dyajtso'oga'añ ja israelítaty es tpujta'aga'añ yu Moisés éxtumu yajnitsókrn. Per yu'ujuty kyaj tjaygyujkuđu.

26 'Jakumbom ja Moisés tpaty nimajtsk ja israelítaty di'ibu naty jap naydsyi'knp, es ja Moisés dyajkuháñ ja tsip. Ta t'anmaay: “Miits mnaymyagu'uk'ajtndp. ¿Ti ko mnaydsyiigudu?”

27 Net di'ibu naty jyantsytsyi'kupy tnas'yojkudu ja Moisés, es t'anmaay: “¿Pún tu mbujta'agyuty éxtumu windsunon o justisun mut uudsaty?”

28 ¿Ti xya'oogaambats, éxtum uxu'uy xya'e'ky ja Ejiptu ja'ay?”

29 Ko tmadooyu tyadu, netu Moisés kyeky es ñejxy ma Madyanu ñax. Jap tsynaaay éxtumu jagam ja'ay es pyejky. Net trattu majtsku myaank.

30 'Ko ñajxy justyikxy jumajt, japu naty muj ittum myawingonu Sina'ii Kopk, net kyuxe'ky tu'ugu anklus ma tyoy tu'ugu apyñgyery.

31 Ko Moisés t'ijxy, ta du'añu oj wyu'umu. Es ko tmawingooñ es t'ijx'oyuyañ, net tmadooy ko Dios 'yanmaayu:

32 “Ejts Dios di'ibu Wyindsun'ajtypy ja m'aptujk Abraan, Isaa esu Jakoob.” Net ja Moisés tyujku tsuyiibyu mudu tsu'ugu, kyaj ñaydyuk'a'ijxu es t'ixut.

33 Es ja Dios 'yanmaayu: “Yajjunák ja mgu'uk mdekykuyjxy, mut ko wa'ats ja it lugaar ma mdanu.

34 Tuts n'ixy wi'ix 'yayowdu ja nja'ayuty jap Ejiptu, es tuts nmadoy jyu'uy ya'axtu. Es paadyats tu njunaky es nyajtso'oga'añuts. Pes min es ngáxut Ejiptu.”

35 'Oyjya'ijxma'tuđu Moisés es 'yanmaayudu: “¿Pán tu mbujta'agyuty éxtumu windsún o justisan?”, óknam Dios kyajxu tyadu Moisés éxtumu windsún es dyajpudsúmut jap Ejiptu, ja anklus di'ibu kuxu'k ma ja apyñgyepy tpuđjku ja Moisés.

36 Moisés dyajpudseemy jap Ejiptu n'aptujk'ajtum es ttuun yu maj'ajtun esu ijxwu'amun jap Ejiptu es ma Tsapts Jikymyejyñ, es nandu'un ko justyikxy jamujtu naty 'yity maj ittum.

37 Tyadu Moisés t'anmaay ja israelítuty: “Dios kyaxaampy tu'uk miidsu mmugu'uk éxtumu kyugajxpu, éxtumts uj tu xykyexy. Es xymyubáktut yu'u.”

38 Esu Esteebu 'yak'anmaay:

—Nan ja'a ja Moisés, jamu naty muut ma ja maj it, ma ja anklus myugajxu ma ja Sina'ii Kopk. Ja'a yajmooy ja ayuk di'ibu tuknija'ap wi'ix ja jiky'ajtun es dyajnaxut ma udsajtum.

39 Peru n'aptujk'ajtum kyaj tmumadowandu ja Moisés, es t'uxtijtū es jyajumbitandu jatugok jap Ejiptu.

40 Net t'anmaaydyu ja Arón: “Ndsojktupts es xya-jkójut ja ndiósuts di'ibu udsuty xywyinyo'oyudu. Kyajts nnijawudu ti jajtū tadu Moisés di'ibu tu xyajpudsu'amun ma Ejiptu ñax.”

41 Net ja Arón oj dya'agojwinnáxy tu'ugu tooru'unk ak oorū. Es net dya'o'ktū ja byorreeguty es ttukwindsu'kudu ja tooru'ungu 'yagojwinnáx. Net tmajtuundu ja xuu es xyondaktu mut di'ibu tu dyajkojtū.

42 Net ja Dios ñikákudú yu'ujuty es tmastuttú es t'awdátut ja madsa'a di'ibú jam tsajpótm. Pes du'an éxtam jap 'yity kaxja'ay ma yu Diosu kyugajxpu ñeky:

Miits israelítuty, ¿ti ojts xya'ooktu ja mborreegu, es ojts xytyukwindsu'kuduts ko m'ijty justyikxy jumujt ma ja muj it?

43 Kyaj dyu'anuty, mbaguudyu ja tujk ma 'yity ja Molok di'ibú miits m'awdajttup, es nandu'an mbaguudyu ma 'yity ja Renfanu myadsa'a, di'ibú nandu'an m'awdajttup.

Es ja Molok es ja Renfán, ku'am miits xya'awingojnajxtu es xy'awdata'andu.

Paadyuts uj miits nyajpudsuma'andu ma mgajpnuty es ma mnáxuty, es ngaxa'añuts éxtumu maduumbu waanu jagam ma Babiloñu ñax.

44 Esu Esteebu 'yakunáñ:

—Ma ja muj it, jam ja n'aptujk'ajtam tmudajttu tu'ugu wit tsajptujk ma ja Dios t'awdajttu. Dios ja Moisés tyuk'ijxu wi'ix tkójut.

45 Es ja n'aptujk'ajtam t'axájudu yu tyadu wit tsajptujk éxtumu kuma'añ. Esu tyadu Joswee es di'ibú muut myiiñ, dyajmiiñ ja wit tsajptujk ko Dios dyajpudseemy yaa ja jekyjya'ay es tmooy ja ñax ja israelítuty. Es du'an 'yijttu ma ja Davitu tiempu.

46 Es yu Davit pyat ja may'ajtan Dios wyindum, es 'yamdooy es dyajkójut tu'ugu tujk ma tsyuanut ja Dios di'ibú Jakoob 'yawdajt.

47 Per ja Salomonk, Davitu myaank, yu'u kyoj ja Diosu tyujk.

48 Per kyaj ja Dios Tsajpótmədu tsyuuunu mā ja tsajptujk di'ibə ja'ay kyejpy. Extəm jyunañ ja Diosə kyugajxprə:

49 Du'un ja Dios jyuna'añ:

“Yu tsajp yu'uts n'uñaaadyakn'ajtypy,
es ja naxwíñudu yu'u madsə ndeky nbujta'aky.
¿Di'ibə dənə tujk mgojándəp esuts əj jap ndsəunət,
o ja lugaar mats əj nbo'xət?

50 Pes əjts kə'am tə nbujta'aky tugekyu yu'u.”

51 Es ja Esteebə ni'igə t'ak'anmaəydyu:

—Miidsəty kyaj 'yóyəty ja mwinmə'añəty, paəty kyaj xymyədowə'aandə. Tuk nax ti'igyəty miidsəty mət ja m'aptujkəty, taayəm miidsəty nandə'un xymyədsip'attə ja Espírítə Santə.

52 Ja'a ko yu'əjəty 'yaxəktuundə nidugekyu Diosə kyugajxprə es extə dya'o'ktə di'ibə jékyəp kyajx ko myina'añ ja di'ibə jiky'ajt təy'ajtən məət. Es ko oj myiñ, miits mgəyajktə es 'yoogət.

53 ¡Miidsəty di'ibə tə t'axájədu ja Diosə 'yana'amən di'ibə ja'agyəjxmə ankləs myajmooydyu, kyaj tə xymyədowədu!

Esteebə 'yeeky

54 Ko yu di'ibə ana'amdəp məj tsajptugóty tmədoodə yu tyadə ayuk, ta jyot'ambujktə es ñaydyutskə'tədu ja'agyəjxm ja Esteebə.

55 Perə Esteebə, mooyə ja Espírítə Santə ja mak'ajtən esə winmə'añ es ttun tkajxət di'ibə Dios tsyejpy, es pyat'ijxy jam tsajpótm es t'ijxy ja Diosə myəj'ajtən, es ja Jesús tyanə aga'añdsyoo mā Diosən.

56 Net 'yanməəyədu ja Esteebə:

—jixtā! N'ijxurpūts ja tsajp awā'ats, es ja Naxwīñudū Ja'ayudū Kyudānaabyū pūh'aay aga'añdsyoo ja Dios.

⁵⁷ Es di'ibū ana'amdup māj tsajptūgóty t'amajtstū tyatsk kūdiibū tnakymūdówdut. Ta yaxkaktū jantsy māk es tmādsiptso'ondū ni'igū ja Esteebū es dya'ooga'andū.

⁵⁸ Net dyajpūdsūmdū jap Jerusalén es tkukā'tstū. Es di'ibū tyuundū, ja di'ibū ñi'ū'unudū, tkūyajktū ja ñikūjxyudū wit es ttukkādūjkūdu tu'ugū unā'k di'ibū xyū'ajtypy Saulū.

⁵⁹ Es ko jam ttsaaga'tstū ja Esteebū, net ja Esteebū kyajxta'aky:

—Windsún Jesús, axájuts ja n'anmūja'an.

⁶⁰ Net ñaygyoxtnāaydyákū ja Esteebū es yaxkeky māk:

—Windsún Jesús, katū xyryujta'aky ñikūjxm yū tyādū peky.

Es ko dū'un jyñāñ, net oj 'yo'knū.

8

Saulū trajūdity ja mūbūjkrūtūjk

¹ Es ja Saulū yū'u mūut ñaybyūjkūdu di'ibū ya'o'kū Esteebū.

Nan ja xū oga'an trajūdijttáktū mūkta'aky ja mūbūjkrūtūjkūty di'ibū jap Jerusalén. Es nidūgekyū ja mūbūjkrū pūdsūmdū jap Jerusalén es ñaywya'xtāayudū mā ñáxudū Judeeū esū Samaaryū. Yū'ūyū apóstulūty oj wyū'ūmdū jap Jerusalén.

² Es nija'ajty di'ibū Dios 'yawdajttap, dyaj-naxtūjkūdu ja Esteebū es tñijūy tñiyaxtū.

³ Per ja Saulu tpadu'uduĵku ja ja'ayuty niduĵekyu di'ibáty ja Jesús pyanĵxtuĵ, tuĵkm tuĵkm tju'ttu yedyĵk toxytyĵk, tprawijts tprajudojtta es ttsu-umdu.

Kristu yajnimadya'aky ma Samaaryu

⁴ Es di'ibáty ruĵdsuĵmdu jap Jerusalén tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk es ja ĵitsokun oymyaaty ĵuĵxtu.

⁵ Du'unu Felipu ttuun es ĵejxy ma tu'ugu Samaaryu kajpn. Es net dyajtsondáky tkajxwa'xy ko Jesús yu'u Kyristuty di'ibu Dios tu tkexy.

⁶ Es ja ja'ay ĵaymyuĵkudu niduĵekyu, es tmudoo'ijttu yajxon di'ibu ja Felipu kyajxyru, es t'ijxtu nandu'un ja ijxwu'umun di'ibu myudajtyru ja muj'ajtan di'ibu Felipu tyuun.

⁷ Es may ja ka'oybyu t'uxkejxy ja Felipu, es ya'axtu ja ka'oybyu ko ruĵdsemy. Es mayu xux ja'ayduĵk es ja tekymya'atru 'yagudaktu.

⁸ Paaty niduĵekyu ja'ay ma ja kajpn wyu'umdaaydu jotkuĵk.

⁹ Jap tsyunaay tu'ugu yedyĵk di'ibu xu'ajtyru Simonk. Es ja'a ijty bruju es twin'uun ja ja'ay jap ma tuĵekyu Samaaryu ĵax es t'anuĵmdu ko yu'u muj'yity.

¹⁰ Niduĵekyu ja'ay muj mutsk tmubĵktu es t'anmaaydu:

—Tyadu Simonk tu'y'ajtan ko Diosu myak'ajtan tmudaty.

¹¹ Paaty tmubejky ja ja'ayuty ko jeky tu twin'uun mat ko byrujaty.

¹² Es ko Felipu tyuk'uxruĵku ja oybyu ayuk di'ibu ĵigajxyru ja Diosu kyutuĵkun, es tu tkexy ja

Jesús éxtam ja Kristu, net tmubujktu ja ja'ayaty es ñubajttu, yedyujk toxytuyjktu.

¹³ Nandu'unu Simonk tmubejky es ñubejty. Net dyajtsondaky es tjamudajty ja Felipu. Es ko t'ijxyu tyadu ixxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu tyuun ja Felipu, net du'añu wyu'umu ja Simonk.

¹⁴ Ko ja apóstulaty japu naty Jerusalén tmūdoodu ko yu Samaaryu ja'ayaty tu tkupaktu ja Diosu 'yayuk, net tkajxtu Peedru es ja Fwank.

¹⁵ Ko jyajttu jap Samaaryu, net kyajxtaktu es t'amdoodu ja Dios es tmo'oyut yu Espiritu Santu di'ibaty myubujktu,

¹⁶ ja'a ko kyajnumu naty jya'ty ja Espiritu Santu ma yu'ujty, je'eyu naty tu ñubattu mat ja Nindsun'ajtam Jesusu xyuu.

¹⁷ Es ko kyajxtaktaaydyu, net ja Peedru esu Fwank tku'unikoondu ja ja'ayaty, es du'an oj t'axájudu ja Espiritu Santu.

¹⁸ Ko ja Simonk t'ijxy ko ja Espiritu Santu tu myiñ ko ja apóstulaty tku'unikoondu ja ja'ayaty, net t'awa'anu meeñ,

¹⁹ es t'anmaay:

—Meegyuts uj nandu'unu tadu mak'ajtan, es kots uj ngu'unikónudats ja ja'ayaty oytyim pánaty, 'yaxájudup ja Espiritu Santu.

²⁰ Net ja Peedru 'yanmaayu:

—Oyu tadu mmeeñ tyimtagóyut mat mij. ¿Tii mjunaamp xytyijy ko di'ibu Dios ñayajkypy, mbaat xytyijy yajjúy mat ja meeñ?

²¹ Kyaj mbaat xytyuñ mat uudsuty ja Diosu tyuunk, ja'a ko mwinma'añ kyaj wyu'adsuty mudu Dios.

22 Mastu'uduᵛ taduᵛ m'axuk winma'añ. Mᵛnu'xta'agᵛ Dios es mbojpuᵛma'xudut.

23 Nnija'abuts ko naywyinnaxᵛ xyjawᵛ es ja peky mya'ijtuᵛp éxtamxyuᵛp tsimy m'ity.

24 Net ja Simonk 'yadsooy:

—Mᵛnu'xta'aktᵛ miidsᵛdyᵛ Nindsᵛn'ajtᵛm Jesús es kyajts uᵛj dᵛ'ᵛn njátut éxtam tᵛ mjna'añ.

25 Ko Peedruᵛ es ja Fwank t'awa'anudᵛ yᵛ Nindsᵛn'ajtᵛm Jesusuᵛ 'yᵛxpᵛjkᵛn, net tkajxwa'xtᵛ ja oybuᵛ ayuk mā mayᵛ samaritanᵛ kajpn. Oknᵛm jyᵛmbijttᵛ Jerusalén jatᵛgok.

Felipᵛ esᵛ Etyopiiᵛ ja'ay

26 Es ko 'yijtyᵛ tyaaᵛdᵛ, tu'ugᵛ Diosᵛ 'yanklᵛs myiiñ mā Felipᵛ es 'yanmaayᵛ:

—Pᵛdsᵛm yaa. Nᵛjx mā mᵛj tu'u kujᵛnak di'ibᵛ nᵛjxp Jerusalén extᵛ mā Gazᵛ kajpn es ñaxy mā ja mᵛj it.

27 Felipᵛ tsoyo'oñ es ñejxy. Es jap tᵛpaty tu'ugᵛ yedyᵛjk, Etyopiiᵛ ja'ay. Ja'a ijtp tesoreerᵛ mā ja toxytyᵛjk Kandasᵛ, Etyopiiᵛ reynᵛ. Tᵛ 'yotsy jap Jerusalén es t'awdaty ja Dios.

28 Jᵛmbijnᵛbᵛ naty mā ja kyajpn, ttuk'u'uñᵛ ja kyarrᵛ es t'ixy ja Diosᵛ kyugajxpᵛ Isaiiᵛ ñeky.

29 Net ja Espíritᵛ Santᵛ 'yanmaayᵛ ja Felipᵛ:

—Mᵛwingón es naybyaaᵛdᵛdᵛ mᵛdᵛ tadᵛ karrᵛ.

30 Es ko tmᵛwingooñ ja Felipᵛ, net tmᵛdooy ko tkajxy ja tesoreerᵛ ja Isaiiᵛ ñeky. Esᵛ Felipᵛ dyajtuᵛy:

—¿Ti mnija'ap di'ibᵛ jam mgajxyruᵛ?

31 Es ja tesoreerᵛ 'yadsooy:

—¿Wi'ixats nnijáwut pᵛn kyajts pᵛn xy'awanᵛ?

Es t'andooy ja Felipᵛ es pyátut mā jam 'yu'uñᵛ.

32 Mā jamu jaaybyajtun di'ibu naty kyajxypy, ja ijty yu tyaadu:

Oj tmunejxy mā 'ye'ky éxtam ja borreegu.

Es du'un éxtam ja borreegu ko ja'ay tnikeepy wye'emy uum,

nan kyaj oj ja 'yaa dyajwa'xy.

33 Es mā 'yayo'on'ajty,

kyaj yajtuuñ ja ja'ay tūy'ajtun muut.

¿Es pún mbaat jyunna'añ ko yu'u ttuump t'aadsuty?, ja'a ko ja jyiky'ajtun oj yajpukū yā naxwiñ.

34 Net ja tesoreeru dyajtuuy ja Felipu:

—Anmaagyuts, tunu may'ajtun, ¿púnu du'un ñimadyakypy yu Diosu kyugajxpu? ¿Yu'u ku'um nayñimadyáku, o wiink ja'ayu?

35 Net ja Felipu tmadyaage'ky ja jaaybyajtun di'ibu tu tkajxy, es t'awa'anu ja oybyu ayuk di'ibu Jesús ñigajxypy.

36 Es ko ñajxtu mā tu'ugu nuu, ta ja tesoreeru jyunáñ:

—Yaa ta ja nuu. ¿Kyajts mbaat xyajnubétyu?

37 Es ja Felipu 'yadsooy:

—Pun mmubejkypy mut winu mjot, mbaat.

Es ja tesoreeru 'yadsooy:

—Nmubejkypyuts ko yu Jesukristu yu'ujaty ja Diosu 'yU'unk.

38 Net t'anmaay es dyajwa'k'áwut ja kyarru. Ta jyunajktu nimajtsk mā ja nuu. Ta ja Felipu dyajnubejty ja tesoreeru.

39 Ko pyudsuumdu mā ja nuu, yu Nindsun'ajtumū Jya'ajun yu'u myunujx ja Felipu, es ja tesoreeru kyaj ñaky'ijxu. Ta ja tyu'u dyaj'yo'oyñu jantsy xondakp.

⁴⁰ Es ja Felipū jyajty mā Azotū kajpn, es ņajxy kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyū ayuk, ja nit-sokun di'ibū Jesús yajmiimpy, extū ko jyajty Sesa-reeū kajpn.

9

Saulū jyodūmbity

¹ Ja Saulū kyaj tmastu'uty es tkajxykyopk'átut mā ja ja'ay di'ibáty 'yaxájuda ja Jesús éxtam ja Kristū. Paaty oj ņejxy mā ja teedywyindsungópk,

² es t'amdooy yū ņeky es ņajxa'añ mā ja tsajptajk jap Damaskū, es t'uxta'aya'añ ja ja'ay, yedyujk toxytyujkuty, di'ibū pyanujxtap ja Jesús éxtam ja Kristū, es tsuma'añ es dyajmina'añ Jerusalén.

³ Es ko ņejxyū naty tu'am, timja'tánūbū naty Damaskū kajpnóty, net oj ņimíñuty muk tu'ugu jajun di'ibū tso'omp tsajpótm es jya'ty mā yū'ū.

⁴ Net ja Saulū kyūdaay naxkujxy, es tmadooy ko yajmugajxy:

—Saulū, Saulū, ¿ti kots xypyajūdity?

⁵ Net ja Saulū dyajtūy:

—¿Mbún mijts, Windsún?

Es 'yadsoojū:

—Ūjtsats Jesús di'ibū mij mbajūdijtyry. Kū'ūm mnayyajtsayútyaty éxtamū yuubū ko tnepy yū kepyjyujptsétsy.

⁶ Pūda'uk. Nájx kajpnóty. Jap mya''anūmūmūmūm ti mdúnūp.

⁷ Es ja yedyujkuty di'ibū mūdu naty jyūdity ja Saulū, dū'ūñū wū'ūmūdyaydyū ko tmūdoodū tu'uk kyajxy es kyaj pún t'ijxy.

8 Net ja Saulu pyude'ky naxkujxy, per ko oj 'yijxwa'xy, kyaj mbaat 'yok'ijxnu. Es du'ñu oj myunujxudu witsy jap Damasku.

9 Es jap 'yijty tuguk xuu wiints, es kyaj kyay 'yiiky.

10 Jap Damasku tsyunaay tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajt Ananiius, di'ibu pyaduun ja Jesús. Ta ja Jesús 'yanmaay iixma'tunguyjxm:

—jAnaniius!

Ta 'yadsooy ja Ananiius:

—Nindsun'ajtum, tyaaajuts.

11 Net ja Jesús 'yanmaay:

—Nujx ma tu'u di'ibu xyu'ajtypy Tudydu'u. Ma Juudusu tyujk xyajtawut tu'ugu yedyujk, Tarsu ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Saulu. Kajxtákr yu'u.

12 Tuts nduk'ixy iixma'tunguyjxm ko mij mduku ma 'yity es xykyu'unikóñ. Ta 'yijxpejky jatugok.

13 Es ko tmdooyu tyaadu, net ja Ananiius 'yadsooy:

—Per Windsún, may ja ja'ay tu xy'anuumats wi'ix tu ttuñ axuuk di'ibu mij mja'ay'ajttap Jerusalén.

14 Es tyam myiñ yaa nandu'un mut ja ñekey di'ibu tu myo'oyaty yu teedywyindsúnaty, es tsuma'añ tmatsa'añ yu ja'ay nidugekyu di'ibu yaa m'awdajttap.

15 Jesús 'yanmaay:

—Nujx, ja'a ko tuts nwin'ixy yu ja'ay es yu'uts ngaxaampy es tkajxwa'xut ujtsu nja'a ma wiinkpu naxwíñudu, ma ryéyaty, es nandu'un ma israelitu ja'ayaty.

16 Es nduk'ixupts wi'ix muk 'yayówat ujtskyujxm.

17 Net ñejoy ja Ananiius es tyujku tugoty ma 'yity ja Saulu, es tku'unikooñ es t'anmaay:

—Mūgu'uk Saula, yu'uts xykyajxp ja Nindsun'ajtəm Jesús di'ibū kxū'k jap tu'ajp mā naty mmiñ. Xykyéxyuts es m'ijxwā'xut jatugok es ja Espírítu Santu mmo'oyudut ja muk'ajtun esu winmā'añ es xytyun xykyajxut di'ibū Dios tsyejpy.

18 Netyū oj kya'ay Saula wyiinóty éxtumū ajkx nimeeñ, es 'yijxpejky jatugok. Net ja Saula oj ñubety.

19 Ta kyaay 'yiky es tpejky ja myūjāa jatugok, es oj 'yakwū'umū waanū mūdū Jesuśū 'yūxpūjkrū di'ibū tsūnāaydyūp Damaskū.

Saula tkajxwa'xy ja Diosū 'yayuk jap Damaskū

20 Net ja Saula dyajtsondáky tkajxwa'xy mā ja israelítadyū tsyajptūjk ko Jesúsū yū'ū Dios ja 'yU'unk, ja Kristū.

21 Nidūgekyū ja'ay di'ibū myūdoodū, net dū'añū wyū'ūmūdyaydyū, es ñay'anmāayūdu:

—¿Tii kyajū tyāadu yū'ūjty ja ja'ay di'ibū pyajūdiť es tmajtsy ja ja'ay di'ibū myūjja'ap ja Jesús jap Jerusalén? ¿Tii kyaj tyāadu yū'ūdyū di'ibū yāa tū jya'ty es tmátstut pánuty kyupūjktūp ja Jesuśū 'yūxpūjkūn es dyajnjxtut mā ja teedywyindsúnuty?

22 Esū Saula tkajxwa'xy mūt waanū ni'igū ja muk'ajtun es dya'íxyuty ko Jesúsū yū'ū Kristū. Es kyaj tmūwinmā'añbyāattu w'ix 'yadsoojūmbíttut ja israelítaty di'ibū tsūnāaydyūp Damaskū.

Saula kye'eky

23 Es ko jeky 'yijty, net ja israelítaty ñaygyajxūdu es dya'ooga'āndū Saula,

24 per ja Saulu ya'awa'anu. Xuuñ koots ja israelítaty 'yadunaayu ma kyajpndúku es dya'ooga'andu,

25 per ja mubajkrutujk trujáktu ma tu'ugu muj katsy es dyajjunajktu mut ja tejxyñ, tkutuuyñajxtu koots ma ja kajpn nabots. Es du'an dyajkáktu Saulu.

Saulu jya'ty Jerusalén

26 Ko Saulu jyajty Jerusalén, net ñaybyuwa'ku mut ja di'ibu Jesús 'yawdajttup. Per ja ja'ay di'ibu jap ijttup, tsu'kudu es wyinmaaydyu ko Saulu nūgoo 'yanda'aky ko tu tmubeky ja Jesús.

27 Per ja Bernabee yu'u oj dyajnejxy es tkuyajky ma ja apóstulaty es tmadyaky wi'ix yu Saulu tu t'ixy ja Jesús tu'aay es wi'ixu 'yanmaayu. Nandu'an tmadyaky wi'ix ja Saulu tkajxwa'xy muk aa muk jot jap Damasku ko Jesús yu'u Kyrístaty.

28 Net ja Saulu oj wye'emy mut yu'ujaty, es ja'a muut ñaxy tyuku Jerusalén,

29 es myadya'aktu es ñaygyajxytsyiigudu mut ja israelítaty di'ibu kajxp grieegu. Per tadu ja'ayuty ya'oogándup ja Saulu.

30 Es ko ja Saulu ja myugu'uktujk tnija'adu, net tmunajxtu ma Sesaree kajpn. Ko jap tsoyo'oñ, ta ñjxnū ma kyugajpnuty jap Tarsu.

31 Agujk jotkujk tsyunaaydyu ja mubajkrutujk jam Judee ñaaxóty, Galilee es Samaaryu, es myujwiinudu ja myubajkun. Du'uñum ja Nindsun'ajtam twindsu'ugudu, es mut ja Espiritu Santu pyudujkun ñimayadu'utstu.

Enees 'yaguda'aky

³² Es ko Peedru tku'ijxy ja myumabujkruty, nandu'un oj ñejxy ma Liidu kajpn tku'ixa'añ di'ibu Dios jya'ay'ajttap jap.

³³ Es tpaty tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Eneeus, di'ibu naty ta kyo'knaayñ tuktuujk jamajt es ta 'yijnxux.

³⁴ Esu Peedru 'yanmaay:

—Eneeus, Jesukristu mya'agudákur. Pudu'uk. Winya'abu mmabajn.

Net ja Eneeus pyude'ky ko ya'anmaay.

³⁵ Es nidugekyu ja'ayuty di'ibu tsunaaydyur Liidu es Sarón t'ijxtaaydyu ko 'yaguda'aky ja Eneeus. Ta tmastuttu ja jyeky winma'añaty, es tranujxtu ja Jesusu 'yuxrujkan.

Dorkus jyikyryeky

³⁶ Ma ja Jope kajpn, jaa tu'ugu toxytyujk tsynaay di'ibu Jesús 'yawdajtypy. Ja'a xyu'ajtypy Tabitu, di'ibu ayuk wimbudsump grieegu Dorkus. Tyadu toxytyujk tim tuump yajxon es tpuduku ja ja'ay di'ibu ayoodur.

³⁷ Net pya'ambejty ja Dorkus es 'ye'ky. Net yajpujy ja ñini'x es trujtáku ma tu'ugu kwartu tuk niku'aybyu.

³⁸ Jope yu'u myuwingón ja Liidu. Es ja'a ko di'ibu 'yawdajttap ja Jesús tñijawudu ko Peedru naty 'yity Liidu, net tkajxtu majtsku myugu'uk es t'anumadut ja Peedru:

—Jottogoy, jo'om Jope.

³⁹ Net ja Peedru oj ñejxy mut ja ja'ayuty. Es ko jya-jty, ta yajmnejxy ma ja kwartu ma 'yity ja o'krú Dorkus. Es nidugekyu ku'ekytyo'oxyuty jy'uy

ya'axtə, es ttuk'ijxtə Peedru ja witə jembyə esə wiingátypyə wit di'ibə Dorkəs yajkojy ko jyiky'ajty.

40 Net ja Peedru t'anmaay yə ja'ay es pyudsəmdə'ayət nidəgekyə. Net ja Peedru ñaygyoxtnaaydyákə es kyajxtáky, tnaxmə'ijxə ja o'krə Dorkəs es t'anmaay:

—Tabitə, pədn'uk.

Net ja Dorkəs dyajwa'xy ja wyiin. Es ko t'ijxy ja Peedru, ta wya'tskujkə.

41 Net ja Peedru tmajtsy kyə'ugəjxy es dyajpəde'ky. Net tməgajxy ja Dórkəsə myəgu'uk esə ku'ekyto'oxyəty, es ttukkədjəkə jiiky.

42 Es nidəgekyə ja'ay tnija'adyaaydyə jap Jope ko Dorkəs tə jyikyppyeky, es may tməbjktə ja Jesús éxtəmə Wyindsán.

43 Peedru oj wye'emy kanək xəmə Jope mə ja po'ogo'tspə Simongə tyəjk.

10

Peedru esə Kornelyə

1 Jap Sesareə kajpnóty tsyənəay tu'ugə yedyəjk di'ibə xyə'ajt Kornelyə. Ja'a ijty soldaadə windsán mə ja Batayonk Italyanə.

2 Pes ja Kornelyə es pánəty məət tsənəaydyəp mə jyən tyəjk, ti'igyə t'awdattə Dios es twindsə'ugədə. Nandə'n tmooy ni'igə limosnə es tpudəkə ja israelítəty, es də'nəm t'awdaty ja Dios.

3 Tu'ugə xəmə, éxtəmə təgək yaxpən, net t'ijxy jantsy wə'ats ijxmə'təngyəjxm tu'ugə Diosə 'yankləs tyəkə mə yə'nə naty es 'yanmaayə:

—jKornelyə!

⁴ Es ja Kornelyu t'ixy ja anklus mut ja tsu'ugu. Net dyajtūy:

—Anmaagyuts, Windsún. ¿Ti mdsejpy?

Net ja anklus 'yanmaayū:

—Dios tu tmadoy ko mgajxta'aky es ñija'ap wi'ix xpyyudakū ja ja'ay di'ibu tugoy'ajtxur.

⁵ Kax ja ja'ay jap Jope es yajwówt ja ja'ay di'ibu xuy'ajtypy Simonk, di'ibu nandu'un xuy'ajtp Peedru.

⁶ Jap tsuūnū ja muūxū Simonk, po'ogo'tsprū di'ibu tsūnaapy mejuñbyū'aay.

⁷ Ko ja anklus oj ñijxū, net ja Kornelyu tmagajxy majtskū tyuumbū es tu'ugu syoldaadu di'ibu tyukmujotkujk'ajtypy oytyiity es y'awdajtypy ja Dios.

⁸ Ko ttukmūmadyaktaay, net tñigajxū Peedru jap Jope.

⁹ Jakumbom nidūgūk tyu'uyo'oydu. Ko ky-ijkyxū'ajnū, tmūwingoonū Jope kajpn, net ja Peedru pyejty tñjk nikujxy es kyajxta'aga'añ.

¹⁰ Es nūgoo naty 'yok'yu'o'kūnū, abátūpnūmū naty ja kyaaky tyojx es kyaya'añ, net ja Dios ttuk'ijxy ja Peedru

¹¹ ko ja tsajp 'yawa'atsy es ko kyūda'aky naxwiiñ di'ibu kūxū'kp éxtam tu'ugu mūj wit 'yamajts'ity taxk eskinū.

¹² Japū natyū may jūyujk di'ibu taxkū tyeky, di'ibu kaagūdijtp esū tsā'añ.

¹³ Netū Peedru tmūdooy kyajxy tsajwínm, es 'yanmaayū:

—Pūdu'uk, Peedru. Ya'ook es xytsyu'udsut.

¹⁴ Esū Peedru 'yadsooy:

—Kyaj Windsún. Kyajts nje'xyñum di'ibu ja'ay ya'axu'kup o yajpekyka'ap.

15 Net jatugok tmadooy tsajwinm kyajxy, es 'yanmaayū:

—Di'ibu Dios tu dyajwa'atsy, katū mij xy'andijy di'ibu ya'axu'kup o yajpekyka'ap.

16 Ja'a jyajtū tugak ok, es net jatugok jyumbijty di'ibu kuxu'k éxtam ja māj wit tsajwinm.

17 Ta ja Peedru jyotmay'e'ky ti myadyakypū tyadu ixxma'tūn. Net jyajttū ja Kornelyū ja jya'ayuty mā ja Simongū tyujk aa, es dyajttūdu pūn yū'u tyujk.

18 Net dyajttūdu:

—¿Japū Simonk, di'ibu nandu'ūn xyu'ajtp Peedru, mā tyadu tujkū?

19 Es ja Peedru tamū naty tujkkujxm jyotmay'eeky ko ti 'yandijpy di'ibu tu t'ixyū naty. Es ja Espiritū Santū 'yanmaayū:

—Ta ja'ay nidugūuk m'uxta'ayuty.

20 Pudu'uk, junak es nujx mudū tadū ja'ayuty. Kyaj xyujppjāwūt. Ujts tū ngexy.

21 Net ja Peedru jyunajky mā naty jap 'yawíxyuty ja Kornelyū ja jya'ayuty, es t'anmaayū:

—Ujtsū du'ūn di'ibu m'uxtaaydyap. ¿Ti mnimi-indūp?

22 Ta 'yadsoodū:

—Yū'uts xykyajxp ja soldaadū windsún Kornelyū, tu'ugū yedyujk di'ibu jiky'ajtp tūy'ajtūn mūut es di'ibu wyindsu'kup ja Dios, es tsojkūdup nidugekyū ja israelítuty. Es tu'ugū Diosū 'yanklūš 'yanmaayū es mij myajwówūt es mnūjxūt mā ja Kornelyū tyujk. Es ja Kornelyū tmadowa'añ di'ibu mij mgajxypy.

23 Net ja Peedru dyajtjku, es wye'emy mut yu'u tuk tsuu. Ta jakumbom ja Peedru jyamyudajtadu ja Jope ja'ayuty di'ibu 'yawdajttap ja Jesús.

24 Ta jakumbom jyajttu jap Sesareeu ma ja Kornelyu 'yawixyuty mut ja myugu'uktajk esu myatnaymyaayubuty di'ibu tu twoy.

25 Ko Peedru jyajty ma ja Kornelyu tyujk, net pyudseemy ja Kornelyu. Ta ñaygyoxtnaaydyaku Peedru wyinduuy es twindsu'uguya'añ.

26 Ta Peedru wyijtsu'ku, es 'yanmaay:

—Tanu. Uj nandu'unuts nja'ayuty éxtum mijan.

27 Es tmugajxy tyujkadu tagoty. Jap tpaty ja Peedru mayja'ay tu ñaymykyuty.

28 Net ja Peedru jyunañ:

—Miits mnija'adup ko yu israelituty jyuna'andu ko pyekykya'at ja israelitu ja'ayuty ko ñaymyukadut mut ja wiink ja'ayuty o tyukat ma wiink ja'ayu tyujk. Peru Dios tats xytyuknijawu kyajts njana'anut ko 'yaxukja'ayuty pán.

29 Paaty kots oj xywyowdu, nétyuts mbadso'oñ, ni wi'ixuts nga'anmaay. Tyam awa'anuguts tits ko oj tu xywyoy.

30 Net ja Kornelyu 'yadsooy:

—Tyam myajtaxkxup, éxtumu tyadu oorú, tyadsu naty uj ndugótyuts n'ayu'aty es ngajxta'agyuts. Net kuxe'ky tu'ugu yedyujk es ja wyit jantsy tu'xp.

31 Nétats xy'anmaay: “Kornelyu, Dios tu tmdoy ko mgajxta'aky es ñija'ap wi'ix tu xypyudaku di'ibáty tugoy'ajtxudup.

32 Nigaxu jap Jope tadu ja'ay di'ibu xuy'ajtypy Simonk, di'ibu nandu'un xuy'ajtp Peedru. Jap

'yity mā po'ogo'tspu Simonk di'ibu tsunaapy mejyñbyu'aay."

33 Nėtyuts mij nnigajxu es mya'uxta'ayut, es tu xytyuñu may'ajtun es tu mmiñ. Paaty nidugekyu n'ijtam tyam mā ja Dios, es nmadowa'añats di'ibu Nindsun'ajtam tu tkexy es xy'awánudats.

34 Net ja Peedru t'anmaay:

—Tyámuts njaygyuku ko tųy'ajtun ja Dios nidugekyu ja'ay ttsojktā'ay,

35 es tkupujktā'ay oytyim pún ja'ayuty di'ibu windsu'kudap es tmudúñ.

36 Dios t'anmaay ja israelitu ja'ay es t'awa'anu ja ayuk di'ibu yajjotkujk'átudap Jesukristakuyjxm, di'ibu tugekyu ñiwindsun'ajttaapy.

37 Miits mnija'adap nandu'un di'ibu tu tyuñ tu jyatyuty mā ja israelítudyu ñax, tsyondaky Galileeu ko tu Fwank tkajxwa'xy es ñubátut ja ja'ayuty.

38 Mnija'adap nandu'un ko Dios yu'u myooy ja Jesús nazarenu ja myuk'ajtun es ja Espiritu Santu. Es ja Jesús ttuñ yajxon es dya"agudaky nidugekyu di'ibu mut ja mujku'ugópk ja myuk'ajtun 'yayoodap. Tyaadu Jesús tyuun mut ko Dios muut 'yity.

39 Es uudsuty, apóstulaty, testiigats nidugėkyuty di'ibu Jesús tyuun mā ja Judeeu ñax es nandu'un mā ja Jerusalén kajpn. Oknum dya'o'ktu, tkuduydyu kruuzkujxy.

40 Peru Dios yu'u yajjikypujk ko tyugukxubejty, es dyajku'ky mā uudsuty.

41 Kyaj kyux'e'ky ja Jesús mā ja'ay nidugekyu, je'eyu kyux'e'ky mā uudsuty di'ibu Dios

xywyin'ijxtuts jayujp éxtum̄ testiigu. Ūdsuty kaay úktupts mut ja Jesús ko Dios t̄ dyajjikypyéky.

⁴² Esu Dios t̄ xykyéxyuts esuts ngajxw̄a'xut mut ja ja'ayuty es n'awánuduts ko Dios t̄y'ajt̄n t̄ t̄p̄jta'aky ja Jesús éxtum̄ fwezun mut ja jūkyryu es mut ja eekyryu.

⁴³ Nandu'ən jékyūp nidugekyu Diosu kyugajxru tm̄gajxtu ja Jesús, es t'anmaaydyu ko nidugekyu di'ibu myubujkt̄p es t'axájudu Jesús, yu'ə ya-jma'xt̄p ja pyojru.

Espíritu Santu myiñ mā di'ibu kyaj 'yisraelítuty

⁴⁴ Peedru tambaād̄u naty kyajxy ko ja Espíritu Santu myiñ mā nidugekyu di'ibu myudoo'ijtt̄p éxtum̄ Peedru jyuna'añ.

⁴⁵ Net ja israelítuty di'ibu myubujkt̄u Jesús es mut ja Peedru myiindu, du'əñu wyu'əmdyaaydyu ko Dios tkejxy ja Espíritu Santu nandu'ən mā ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty,

⁴⁶ ja'a ko tm̄dooy ja ja'ay kyajxtu wiingáty ja ayuk es t'awdaty ja Dios.

⁴⁷ Net ja Peedru jyunañ:

—M̄gu'ukt̄jk, ¿p̄n̄ nidu'uguty miidsuty kyaj ttseky esu tyād̄u ja'ay ñubátt̄t?, ja'a ko Dios t̄ tkexy ja Espíritu Santu mā yu'əjuty éxtum̄ nandu'ən udsajtm̄.

⁴⁸ Net ja Peedru 'yanmaaȳu es ñubátt̄t mut ja Jesukristu xyuugyujxm̄. Ko ñubejty, net ja Peedru t'anmaaydyu es 'yakwu'əmut majtsk t̄guk x̄u mut yu'əjuty.

11

Peedru t'awanu ti ko ñejxy mā kyaj 'yisraelítuty

1 Es ja apóstalŭty es ja myġgu'ugŭty di'ibŭ jap Judeeŭ myŭbŭjktŭ Jesŭs, tmŭdoodŭ ko nandŭ'an yŭ Sesareeŭ ja'ayŭty di'ibŭ kyaj 'yisraelítŭty tkupŭjktŭ Diosŭ 'yayuk.

2 Es ko Peedrŭ jyŭmbijty jap Jerusalén, ja israelítŭty di'ibŭ pyaduundŭp ja tsiky'ajtŭn es tmŭbŭktŭ Jesŭs, net oj t'oodŭ Peedrŭ dŭ'an:

3 —¿Ti ko oj tŭ xykyu'ixy di'ibŭ kyaj 'yisraelítŭty, es tŭ xymyŭtkay?

4 Net ja Peedrŭ tmadyaky extŭ mŭ tsyondaky tŭgekyŭ di'ibŭ naty tŭ jyátŭty, es t'anmaay:

5 —Ŭj tŭpŭdsŭ naty mŭ Jope kajpn. Es kodsŭ naty ngajxta'aky, nétŭts n'ijxy tu'ugŭ ijxmŭ'tŭn. Es dŭ'anŭts n'ijxy éxtŭm tu'ugŭ mŭj wit kyada'aky tsajwínm, yajmajts'ítŭ taxk eskinŭ es jyajty mŭdsŭ naty ngajxta'aky.

6 Es kots n'ijxy yajxón ti naty jap mŭ witŭn, nétŭts n'ijxy ja jŭyujk di'ibŭ taxkŭ tyeky, tsŭ'añ es di'ibŭ kaagŭdijtp.

7 Es nmŭdooyŭts kyajxy tsajwínm, es xy'anŭmŭts: “Pŭdŭ'uk, Peedrŭ. Ya'ook es xytsyu'udsŭt.”

8 Es njŭnáñŭts: “Kyaj Windsŭn. Kyajts nje'xyñŭm di'ibŭ ya'axŭ'kŭp o ja'ay yajpekykyŭ'ap.”

9 Nétŭts xymyŭgajxy tsajwínm, es xy'anŭmŭts jatŭgok: “Di'ibŭ Dios tŭ dyajwŭ'atsy, katŭ mij xy'andíjŭt di'ibŭ ya'axŭ'kŭp o yajpekykyŭ'ap.”

10 Tŭgŭk ókŭts oj xymyŭgajxy, es jyŭmbijty pyatŭjktŭ tsajwínm ja mŭj wit.

11 Mŭdsŭ taadŭ n'ijxy, net jyajty nidŭgŭgŭ kuga-jxyŭty mŭdsŭ naty njajtta'aky. Ja ja'ay jap tso'oñ

Sesaree es xyñimiiñuts.

12 Nétats ja Espírítu Santu xykyejxy mat ja ja'ayuty esuts xy'anmaay ko ni wi'ixats ngaw-inmáyut kots nganujxut. Es nandu'un oj ñejxy mat uj nidudujk yu nmugu'uguts. Nidugekyuts ndujkudyaaydyu ma ja ja'ayu tyujk.

13 Net ja Kornelyu xytyukmumadyákuts ko kyuxe'ky tu'ugu anklus ko ta naty tyanu es 'yanmaayu: “Kax ja ja'ay jap Jope es xywyówut ja Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru,

14 es yu'u m'anuumudup wi'ix mnitso'ogut, mij mat nidugekyu di'ibáty tsyunaaydyup ma ja mjuan mdujk.”

15 'Kots nyajtsondáky nmugajxyuts, ja Espírítu Santu net myiñ ma naty jam 'yity ja ja'ayuty. Extu udsajtam oj n'axájum jawyiin, nandu'un yu'u oj t'axájudu.

16 Nétats njamyejtsy éxtumdsu naty yu Nindsun'ajtam Jesús tu xy'anuumu: “Tuy'ajtun ko Fwank yu'u mat ja nuu yajnubejty, per miits mnubáttat mat ja Espírítu Santu.”

17 Es pan yajk ja Dios nandu'un yu Espírítu Santu mat yu'ujaty, éxtum udsajtam ko nmubujkam ja Nindsun'ajtam Jesukristu, ¿pánuts uj esuts nd-siptúnat madu Dios?

18 Es ko ja myugu'uktujk jam Jerusalén tmudoodu tyadu ayuk, net 'yamoondaaydyu es t'awdajttu ja Dios, es jyunandu:

—Tuy'ajtun ko Dios tu dyaky nandu'un mat di'ibu kyaj 'yisraelítuty es dyajtugátstat ja wyinma'añ es yajpojprama'xut es jyiky'áttat winu xuu winu tiempu.

Kristu yajmabéky jap Antyokiiu

19 Net di'ibu ya'o'ktu Esteebu trajudijttu nandu'un nidugekyu di'ibu 'yaxájudup ja Jesús éxtamu Kristu. Es nija'ajuty di'ibu kaktu jyajttu Fenisyu, Tsyipre es Antyokiiu. Jap oj tkajxwa'xy ja Diosu kyajxy mat ja israelítaty je'eyu es kyaj mat ja wiink ja'ayuty.

20 Per nija'ajuty di'ibu myubujk es di'ibu tso'ondu Tsyipre es Sirene, jyajttu ma Antyokiiu kajpn es tmugajxtu nandu'un di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es dyajky ja ayuk ko yu Nindsun'ajtam Jesús yajnitso'ogudup.

21 Es ja Jesusu myuk'ajtan pyudujku yu'ujuty. Es may ja ja'ay tmastuttu ja jyekywyinma'añuty es tmubujktu Jesús.

22 Ko tyadu ayuk tmudoodu di'ibu jap Jerusalén myubujktu, net tkajxtu Bernabee jam Antyokiiu.

23 Ko jyajty ja Bernabee, net t'ijxy éxtam ja Dios tu kyuni'xyuty, es jyantsyxyondaky es myooyu kajxwíjan es mat ja 'yoyjyot tranujxtat ja Jesús.

24 Ja Bernabee ojyja'ay es mudu Espiritu Santu, tranejxy ja Jesús. Es du'un ja Bernabee ttukpanejxy ja Jesús ja mayja'ay.

25 Ko tiempu ñaxy, net ja Bernabee oj ñejxy t'uxta'aya'añ ja Saulu jap Tarsu.

26 Es ko tpaty, ta tmunejxy Antyokiiu. Jap oj wu'umdu Bernabee es ja Saulu tuk jamujt, dya'axrújktu mayja'ay es t'axájut ja Jesús. Jap Antyokiiu tim jayujp tmooy ja xuyu kristyanu púnuty myubujktup ja Kristu.

27 Ma tadu tiempu tso'ondu nija'ajuty ja Diosu kyugajxpu jap Jerusalén es jyajptáktu Antyokiiu.

28 Nidu'uk txu'aty Agaabu. Es ko ja mubajkrutajk ñaymyujkudu Antyokiin, net jyunáñ yu Agaabu, éxtam yu Espírítu Santu tu 'yanu'umxuty, ko myina'añ ja muk yuu ma tugekyu naxwíñudu. Es tuy'ajtun jyajtú ko Klaudyu tningopk'ajty ja kutujkan.

29 Net ja mubajkrutajk di'ibu Antyokiin ttuknibujtákuudu es ttuknigaxa'andu ja naybyuduku ja myugu'uktajk di'ibu jap Judeeu tsunaaydyur, es tkáxut nu'un mbaat nidu'uk nidu'uk ti tmuDATY.

30 Es du'un ttuundu, ja Bernabee mudu Saulu tmanujxtu ja pudujkan, es tmooydyu ja majja'aydyujk jam Judeeu.

12

Santya'agu 'yeeky esu Peedru yajtsímy

1 Es ma tadu tiempu yu Eroodus di'ibu rey'ajt Judeeu, tpadso'oñ es tmatsáñ punaty myubujktur ja Jesús éxtamu Kristu,

2 es dya'e'ky mut ja espaadu yu Santya'agu, Fwangu myuga'ax.

3 Ko t'ijxy es ttsojktu ja israelítaty, net t'ane'emy es yajtsúmút ja Peedru nandu'un. Tyaadu jyajtú ma ja pasku xu, ma ja tsajkaaky yajkáy di'ibu kyaj tmuDATY ja levaduuru.

4 Ko yajmajtsy ja Peedru, net yajpajtáky pujxndugóty es kywentu'átyuty taxk peky ja soldaaduty. Ja wyínaty nidugekyu nimajmókx tu'uk di'ibu kwentu'ajtudur majtaxkáty. Eroodus yu'u jyuudaampy ja Peedru ko ja pasku xu ñáxut.

5 Es dū'ūn ja Peedru 'yijty pujxndūgóty jantsykywentū'aty, per ja mūbūjkpūtūjk jyantsykyajxtáktū es ja Dios dyajts'oogūt ja Peedru.

Peedru pyūdsemy pujxndūgóty

6 Es ja ux ko kyajnumū naty xūūñū mā ja Eroodūs dyajpūdsūmā'āñ ja Peedru mayjya'ay wyinduuy es dya'ooga'āñ, tap 'yity ja Peedru kūwūñ mūt ja kadenu mā nimajtskū soldaādū, es jamajtsk jap pujxndūjk agū'p tkwentū'aty.

7 Net ti'in tu'ugū Diosū 'yanklūs kyūdaky mā ja pujxndūjk, es jyantsytyukjajūtyaay. Net ja anklūs oj ttij'y'i'xy ja Peedru mā kyejky es oj dyajjotwijy. Net ja anklūs 'yanmaāyū:

—iPūdū'uk pojūn!

Netyū ja kadenu kyā'adaāy mā Peedru kyū'ū,

8 es ja anklūs 'yanmaāyū:

—Naywyūūnūdū es tuktūkū mgu'ūk.

Ko Peedru dū'ūn ttuuñ, net ja anklūs 'yanmaāyū:

—Pūjta'āk ja mgarū es pamiingūts.

9 Net ja Peedru tpanejxy ja anklūs, ni tkani-jawū pūn tūy'ajtūn di'ibū anklūs tyiimpy, dū'ūn wyinmaāy ko ijxma'tp.

10 Net űajxtū mā jawyiimbū soldaādū. Ta ja myūmajtskrū. Ko jyajttū mā pujxndūjk āā, net ja mūj pujxndūjk āā 'yawatsy kū'ūm. Ta pyūdsūmūdū tu'ajp ja Peedru mūt ja anklūs es yo'oydyū tuk adūjy. Net myastutū ja anklūs es wyū'ūmnū Peedru naydyū'uk.

11 Net ja Peedru wyinmā'āñbyáty, es űayjyūnanū:

—Jantsy tūy'ajtūn ko Dios tū tkexy ja 'yanklūs kūdiibats xyā'oogūt ja Eroodūs esūts kyaj njátūt

éxtam tugekyu di'ibu ja israelítaty tsojktup es xytyúnuduts.

12 Peedru twinmaay yu tyaadu, es oj ñejxy ma ja Mariiu tyujk, yu tyaagu Fwank di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Markus. Mayjya'ay ñaymyujku es kyajxta'aktu jap.

13 Es ko tmudoodu yajkóxy ja tujk agaj, net pyudseemy tu'ugu kixyudo'oxy di'ibu xyu'ajtypy Roode, es t'ixa'añ pán yu'u.

14 Es ko tmudooy kyajxy ja Peedru, xondakunguyjxm kyaj ja tujk dya''awatsy. Net oj ñejxy puye'egy u jap tógoty es t'awa'anudu ko Peedru tap tyanu taja'p.

15 Net 'yadsooyu yu myugu'uk:

—Tu mlouku.

Es ja kixyudo'oxy jyunáñ ko jantsy tuj'ajtun. Per yu'ujuty je'eyu jyunandu:

—Kyaj yu'udyu Peedru. Yu'u da 'yanklus.

16 Esu Peedru t'akkoxy yu tujk agaj. Net dya''awatstu. Es ko t'ijxtu Peedru, net du'uñu wuyumudyaydyu.

17 Esu Peedru tyuk'ijxu ky'u kudiibu ñakymadya'agut. Net ttukmumadyaktu wi'ix ja Nindsun'ajtum tu jyuudyuty pujxndugóty. Es 'yanmaayudu:

—Tukmumadya'ak yu Santya'agu esu nmugu'uk'ajtum.

Net pyudseemy ja Peedru es oj ñejxy wiink tsoo.

18 Es ko oj xyuñu, net jyantsyjyotmay'o'ktu ja soldaadutujk ko ti tu jyatyuty ja Peedru.

19 Netu Eroodus tkejxy ja soldaadu es t'uxta'ayut yu Peedru. Es ko kyaj ma yajpáty, ta yajwoodu ja pujxndujk kywentu'ajtru es tnigajxut wi'ixu

Peedru naty tu pyudsemy. Net oj tni'ane'emy es 'yooktat ja puixndujk kwentu'ajtraty. Netu Eroodus tso'oñ Judee es oj ñejxy tsunaabyu Sesa-reeu.

Eroodus 'yeeky

²⁰ Eroodus ttukjot'ambejky ja ja'ayaty di'ibu tsunaaydyup jap Tiru es Sidón. Es yu'u ñaygyajxudu mat ja Eroodusu 'yofisyal di'ibu xyu'ajtypy Blastu, es tmooy ja meeñ es t'amdooy ja jotkujk'ajtun es ñaxut ja tsip. Es du'un ttuundu mat ko yu'ujuty t'axájudu ja jye'xy ma ja rey Eroodusu ñax.

²¹ Ko tpaty ja xuu di'ibu Eroodus tyuknibujtáku, net tpujtáky ja rey wyit, es ñaxwe'tsy ma ja uñaaybyajn, es oj kyajxy.

²² Ko kyajxtaay, net ja ja'ay yaxkaktu:

—iTyadu di'ibu ja yam kajxp, kyaj jya'ayaty!
iDios yu'u!

²³ Netyu tu'ugu Diosu 'yanklus myiiñ ma Eroodus es dyajpa'ambejty mat ko kyaj yu'u Dios tmooy ja muj'ajtun. Net ja tunu'k jyu'xu es taanum 'ye'ky.

²⁴ Es ja Diosu 'yayuk oj yajkajxwa'xy oymyaaty.

²⁵ Ko Bernabee esu Saulu dyajkujxtu tyuunk, net tso'ondu Jerusalén mat ja Fwank di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Markus.

13

Bernabee esu Saulu tsoondu Diosu 'yayuk kajxwa'xp

¹ Ma ja mubujkpuujk ñaymyákuu Antyokiin, tam ja Diosu kyugajxpuaty esu ya'axpujkraty. Yu'u xyu'ajttap: Bernabee, Simonk (di'ibu yajtijp Ni-jeer), Lusu (di'ibu Sirene kugajpn'ajtp), Saulu esu

Manaén (di'ibũ mũut ya'ktũ Eroodũs, ja Galileũs gobernador).

² Tu'ugũ xũũ ko naty yũ'ujaty t'awdattũ Nindsũn'ajtm Dios es 'yayu'ajttũ, net ja Espírítũ Santũ 'yanmaayũ:

—Abeky pũjta'aktũ yũ Bernabee esũ Saulũ es ttũndũt di'ibũts uj tũ ndukniwówũdũ.

³ Es ko kyajxtaktaaydyũ es 'yayu'ajttũ, net tkũ'unikoondũ ja Bernabee esũ Saulũ es ñajjyũgajxũdũ. Ta oj tsyo'onndũ nimajtsk.

Bernabee esũ Saulũ jap Tsyipre

⁴ Ko ja Espírítũ Santũ kyajxũdũ Bernabee esũ Saulũ, ta ñũjxtũ Seleusyũ. Net tyũjkũdũ barkoty es ñũjxtũ mǎ Tsyipre islũ.

⁵ Ko jyajttũ jikymyejyñ agũ'uy mǎ ja Salaminũ kajpn, net dyajtsondáktũ tkajxwǎ'xũdũ ja Diosũ 'yayuk mǎ ja israelítũdyũ tsyajptũjk. Es mũt ñejxy ja Fwank éxtmũ pyudũjkũbũ.

⁶ Net jyũdijttũ mǎ tũgekyũ kajpn es jyajttũ mǎ ja Pafũs kajpn. Es jap tpattũ tu'ugũ israelítũ di'ibũ xyũ'ajtypy Barjesús. Ja'a ijty xũmaabyũ es 'yanda'aky ko yũ'ũ Diosũ kyugajxprũ.

⁷ Tyǎdũ xũmaabyũ japũ naty mũt ja gobernador Serjyũ Paǎblũ, di'ibũ wijy yedyũjk. Net ja gobernador tũgajxũ Bernabee es ja Saulũ es tmũdowǎ'añ ja Diosũ 'yayuk.

⁸ Per ja xũmaabyũ di'ibũ griegũ ayuk xyũ'ajtypy Elimũs myũdsiptso'on ja Bernabee esũ Paǎblũ, es t'agajxũ ja gobernador kũdiibũ tmũbúkũt yũ Diosũ 'yayuk.

⁹ Net ja Saulũ, di'ibũ nandũ'un xyũ'ajtypy Paǎblũ, ja Espírítũ Santũ mooyũ winmǎ'añ esũ mũk'ajtmũ

es ttúnut di'ibũ Dios tsyejpy, es twin'ijxy muk ja xũmaabyũ,

¹⁰ es t'anmaay:

—iWin'a'ũmbũ, majku'ugópku 'yu'unk, mij du'añũm xymyũdsip'aty tũgekyũ di'ibũ oy! ěTi ko je'eyũ xyajma'ada'añ ja Diosũ tyu'u?

¹¹ Paaty tyamũ Nindsũn'ajtm Dios mdukkumadowa'añuty es myajwũ'ũma'añuty wiints, jeky kyaj xy'ixut ja xũũ jyajy.

Netyũ oj wye'emy wiints es wyingoodsũdyaay. Net myajtsy xyajy es t'ũxtaay di'ibũ wĩtsũdup.

¹² Es ko ja gobernador t'ijxy yũ tyaadu, net tmũbejky es du'añũ wyũ'ũmũ mut ja Nindsũn'ajtmũ 'yũxpujkuũ.

Paablũ esũ Bernabee jap Antyokiiũ, Pisiidyũ ñaaxóty

¹³ Net ja Paablũ esũ jyamyũduty tyujkuũ barkoty jap Pafũs es jyajttũ Perju, ma ja Panfilyũ ñax. Esũ Fwank tnikakũ ja jyamyũduty es jyũmbijũ Jerusalén.

¹⁴ Netũ Paablũ mũdu Bernabee tso'oũdu Perju es jyajttũ Antyokiiũ, jap ma ja Pisiidyũ ñax. Es saabũdu xũũ tyujkuũ tsajptũgóty es jap 'yu'uũũdu.

¹⁵ Ko ja tsajptũjku ñiwindsũnuty tkajxtaaydyũ di'ibũ Moisés kyũxjaay es ja Diosũ kyugajxpuũjkyty, net tkajxyñigajxũdu du'ũnu Paablũ esũ Bernabee:

—Mũgu'uktũjkyty, pũn mmũdajttũp oynũ'ũnũnũ kajxwĩjũn mut mũdsuty, awa'ũnũgũts.

¹⁶ Net ja Paablũ tyũnaaye'ky es ja kyũ'a ttuk'ijxy es 'yamónut. Net t'anmaay:

—Mudowdu, miits israelítaty es di'ibu Dios wyindsu'kudup.

17 Dios yu'u wyin'ijx udsajtam n'aptajk'ajtam es dyajmúja ja Israelu ñaxwíñudu ko 'yijtu éxtumu jagam ja'ay ma ja Ejiptu ñax. Es ok dyajpudseemy mat ja myuk'ajtun jap Ejiptu.

18 Esu Dios tmama'xtijky ja mayjya'ay justyikxy jamajt ma ja muj itun,

19 es ja Dios dyajtugooy juxtujku naxwíñudu di'ibu tsunaadyu ma Kananu ñaxy, es tmooy ja ñax ja n'aptajk'ajtam.

20 Net ja Dios dyajky ja kyutujkun taxk mugo'px jakujm jamajt mat ja fwézyty extu ko jyiky'ajty ja Diosu kyugajxpu Samwel.

21 Net ja Israel ja'ay t'amdoodu tu'ugu rey di'ibu yajkutúkup. Es ja Dios myooyu ja Kisu myaank Saúl es trey'átat justyikxy jamajt. Yu'u Benjamingu tyuamp 'yaats.

22 Es óknum ja Dios dyajjugéky ja Saúl es dyajrey'ajty ja Davit, es jynáñ: “Tuts nbaaty ja Davit, ja Isá'ii 'yu'unk, tu'ugu yedyjk di'ibu ndsejpyuts. Yu'u tyúnup tagekyu di'ibuts uj ndsejpy.”

23 Esu nidu'uk ja Davitu tyuamp 'yaats yu'u du'an ja Jesús, di'ibu Dios pyujták es dyajnitso'ogat ja israelitu ja'ayuty éxtam twandaky.

24 Es ko kyajnum ya'uxpreky ja Jesús, net ja Fwank Yajnubajtpe tkajxwa'xy mat nidugekyu israelitu ja'ayuty es t'anmaay dyajtagátstat yu jyot wyinma'añ, ñabáttat.

25 Es ko wyingón ja tiempu ma Fwank dyajkujxtaay ja tyuunk, net t'anmaay: “Uj kyajpats nGrístaty. Yu'u miimp óknum. Es uj

kyajts xyñitukū, ni je'eyū yū kyū'uk nga''agájudut éxtamxyupts ūj n'ítuys tyuumbūn."

²⁶ Esū Paāblū 'yakjanāñ:

—Mūgu'uktūjkūty, miidsūty ja Abraanū tyūūmp 'yaats es miidsūty di'ibū kyaj 'yisraelitūty es nandū'unū Dios xywyindsū'ūgūdu, ja Dios tū tkexy yū 'yayuk es nnija'am wi'ix mbaat nnitsókūm.

²⁷ Es di'ibū tsūnaaydyūp jap Jerusalēn es ja wyindsūnūty, kyaj oy tnija'adu pānū dū'un Kristū, es ni tkajaygyujkū wi'ix jyūnāñ ja Diosū kyugajxprūty di'ibū 'yūxprūjktūp mā ja tsajptūjk saābūdu saābūdu. Es ja mājja'aydyūjk yū'u oj ttuknibūjtaagūdu esū Jesūs 'yoogat, es dū'un tkuydyuundū di'ibū ja Diosū kyugajxprūty jyaaydyū.

²⁸ Es oy tkapattū Jesūs ni ti pyeky, yū'u 'yanmaaydyū Pilatū es dya'oogat.

²⁹ Es ko dū'un ttuundū tūgekyū éxtam jyūnāñ di'ibū Diosū kyugajxprū yajwū'ūmdu jaaybyéty, net dyajjunajktū kruuzkūjxy es dyajnaxtūjkūdu.

³⁰ Perū Dios dyajjikypyejky jatūgok,

³¹ es kanak ok kyūxe'ky ja Jesūs mā ja myūgu'uktūjk di'ibū mūut jyūdijtū ko tso'ondu Galileē es ñūjxtū Jerusalēn, es yū'ūjūty 'yawa'anūdup ja ja'ayūty ko Jesūs yū'u dū'un ja Kristū.

³² 'Paaty ūdsūty tyam n'awānūdu tadū oybyū ayuk di'ibū Dios jékūp wyāndak māt ja n'aptūjk'ajtūm.

³³ Es tyam ja Dios tkuydyūñ mā ūdsajtūm, ja'a tyūūmp 'yaats, éxtam jyūnāñ māt ko tū dyajjikypyéky ja Jesūs, éxtam 'yity kūxja'ay mā ja myūmajtskrū Salmū mā Dios jyūnāñ: "Ūjts

mij xyTyeety'ajtp. Tyámuts nguXU'ugut kots mij n'U'unk'áty.”

34 Es ko Dios dyajjikyppejky ja Jesús es kudiibu ñini'x mya'adut, dū'ūn tkuydyuuñ éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun: “Mij nmo'oyur yu kunu'xun di'ibuts nwandak ja Davit.”

35 Paaty jyuna'añ nandu'ūn mā jatu'ugu Salmu: “Katu xyña'ixy ja mduumbu ñini'x mya'adut ko 'yoogut.”

36 Tu'y'ajtun ko ja Davit jyiky'ajty, kyuydyuun di'ibu Dios tsyejpy, net 'ye'ky es nandu'ūn ñaxtūjkū, dū'ūn éxtam ñaxtūjkū 'yaptūjk, es ja Davit ñini'x mya'ttaay.

37 Per ko Jesús 'ye'ky, netu Dios yajjikypuyjku, es kyaj mya'ty ja ñini'x.

38 Māgu'uktūjkaty, nijáwadu ko Jesús mye'xypy ja pojpu.

39 Es pūn 'yaxájur ja Jesús éxtamu Yajnutsókrū, yajtuknima'xp tūgekyu di'ibu kyaj mbaat yajme'xy ja'a di'ibu pyanūjxudur ja Moisesu 'yana'amun.

40 Naygywentū'átudu kudiibu jyátudut mut miidsuty di'ibu jyaaydyu ja Diosu kyugajxpu:

41 Miidsuty di'ibaty tukxíktur, dū'ūñ wū'amudu es mgutūgódyut, ja'a ko ūj Dios, ndunaambyuts di'ibaty jantsy māj, di'ibu kyaj xymūbuktū oy ja ja'ay mjatukmūmadya'agudu.

Es dū'ūn myadyaktaay yu Paablū.

42 Ko ñaywya'xtaayudu ja ja'ay mā ja tsajptūjk, netu Paablū esu Bernabee tso'ondū. Es ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítaty t'amdoodū ko jatu'ugu saabudu 'yawánudut nandu'ūn yu kajxwíjūn.

43 Es ko pyudsuumdu tsajptugóty, may ja israelítuty es ja wiink ja'ayuty di'ibu kyurujktu ja israelítudyu wyinma'añ, tranujxtu Paablú es ja Bernabee. Es yu'ujuty kajxwíjudu es ñayya'ítudut Diosu kyunu'xun muut.

44 Es ko jatu'ugu saabudu ñaymyujku jawaanu kyaj nidugekyudyu ja'ay jap kajpnóty es tudowa'andu ja Diosu 'yayuk.

45 Per ko ja israelítuty t'ijxtu ja mayjya'ay, net axuuk ñayya'adu es t'anmaaydyu Paablú ko kyaj tyu'ajtanuty éxtum jyna'añ, es wyingajxpajtudu.

46 Net ja Paablú es ja Bernabee tudgajxtu muk aa muk jot:

—Dios tu xkyéxyuts es n'anuumuduts jawyiin miits israelítuty, ko Dios myajnitso'oga'añuty mut ja Jesukristu. Per miits kyaj xymyabuka'andu es kyaj xy'axajuya'andu Jesús éxtumu mYajnitsókrú, paaty tyam ngajxwa'xyuts ja Diosu 'yayuk mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

47 Du'un tu xtyuk'ane'emyuts ja Nindsun'ajtum ko jynáñ:

Tuts nbujta'aky éxtumu jaj tu'xun ma nidugekyu
naxwíñudu ja'ayuty,
es dyajnitso'ogat.

48 Ko tudoodu ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty, net xyondaktu es jynandu ko ja Diosu 'yayuk 'yóuty. Es tudujktaaydyu nidugekyu di'ibu yajmiin ja Espíritu Santu es jyiky'átut winu xuu winu tiempu.

49 Es du'un oj tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk tugekyu kajpn.

50 Per yu israelituty ņaygyajxudu mat ja myujja'aydyjk di'ibu jam kugajpnuty, es nandu'un mat ja toxytyjkaty di'ibu Dios 'yawdajttup es windsu'ugu 'yittu, ta tmdsiptso'ondu Paablu esu Bernabee.

51 Netu Paablu esu Silus twinxijttu ja kyuk es dyajjnajktu naxjok éxtumu ijxwu'umun ko kya'oyuty ko tkakupaktu ja Diosu 'yayuk. Es net oj ņujxtu ma Ikoñu kajpn.

52 Es di'ibu myubajktu jap Antyokiu, net wyu'umdu jyantsyxyondaktu mat ja Espiritu Santu.

14

Paablu esu Bernabee jap Ikoñu

1 Ma ja Ikoñu kajpn ja Paablu es ja Bernabee tyujkudu israelitu tsyajptugoty, esu Diosu 'yayuk tkajxwa'xudu. Es may tmubajktu, israelituty es nandu'un di'ibu kyaj 'yisraelituty.

2 Per ja israelituty di'ibu kyaj tmubajktu, ttukjot'ambajktu di'ibu kyaj 'yisraelituty, es tmdsiptso'ondu ja di'ibaty 'yaxajudu ja Jesús.

3 Oy du'un jyajty, ja Paablu es ja Bernabee ijttu jeky es tkajxtu mat ja muk'ajtun ja Diosu 'yayuk; es ja Nindsun'ajtun mooyu ja muk'ajtun es ttunat yu maj'ajtun esu ijxwu'umun di'ibu tyuk'ijxtu ja ja'ay ko tyu'ajtunuty ja namay'ajtun di'ibu Dios tyiimpy ma ja'ayun.

4 Es ja ja'ayuty ņaywya'xudu majtsk peky: tuk peky di'ibu mat ja israelituty kyaj t'axajudu ja Jesús, es jatuk peky di'ibu mat ja nimajtsku apóstalu.

5 Net ja israelítuty es jatuk pekyryu di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ñaybyujtákuđu ti'igyu mut ja justisutujk es tni'u'unuđu ja Paablú esu Bernabee es tkuka'adsánuđu.

6 Per ko Paablú esu Bernabee tnija'adu, ta kyaktu es ñujxtu ma Listrú kajpn esu Derbe kajpn, Likaoñu ñaaxóty, es ma tadu kajpnaty ja ñaxwíñuđu.

7 Es jap nandu'un tkajxwa'xy ja oybyu ayuk.

Paablú yajkuka'atsy jap Listrú

8 Jap Listrú 'yijty tu'ugu yedyujk di'ibu jajt naxwíñ tekymya'at es ni na'anam kyaj yo'oy. Jap yajpáty 'yu'uñu.

9 Tyadu yedyujk tmudoo'íty éxtam ja Paablú jyuna'añ. Es ko ja Paablú t'ijxy ja tekymya'at, ñija'ap ko yu'u myubejkyry ja Dios es yu'ugyujxm myabaadut es 'yaguda'agut.

10 Net ja Paablú t'anmaay muk ja tekymya'at:

—¡Tunaayuk!

Net ja tekymya'at pyujte'ky, es yo'oydsyo'oñ.

11 Ko ja mayjya'ayuty t'ijxtu ko ja tekymya'at yo'oydsyo'oñ, net yaxkaktu mut ja Likaoñu 'yayuk, jyunandu:

—¡Yu diósty mut ja ja'ayu ñini'x tu jyunaktu ma udsajtam!

12 Ñayjyunánuđu ko Bernabee yu'u dios Júpiter, esu Paablú yu'u dios Merkuuryu, ja'a ko Paablú yu'u kyajxwa'xyry.

13 Jap ma tu'u kyajpndúkú, jap 'yity ja Júpiter tsyajptujk. Di'ibu jap teety'ajtp dyajmiñ ja tsajkaajuty nixoxy mut ja puju, es mut ja mayjya'ayuty tja'awdatandu ja Paablú esu

Bernabee, es ta tjaya'oogándu ja tsajkaajuty es tjabatukwindsu'uguyándu.

14 Per ko ja apóstaluty Bernabee esu Paablu tmūdoodu ko du'un ttuna'andu, net ñayñiku'tsudu. Ja'a du'un ya'ijxap ko kyaj 'yóyuty di'ibu tyunándup. Es tninujxtu ma ja mayjya'ay, es yaxkaktu:

15 –Mugu'uguty, kátuts du'un xytyundu. Ūudsuty nandu'unuts nja'ayuty éxtam miidsuty, es tu nmíñuts es n'anuumaya'añ ja oybyu ayuk es xymyastu'uttat yu tyaadu di'ibu ni nu'un mgatu'unxuty, es xypyadúndut ja Dios, ja'a ko yu'u pyuják yu tsajp, naxwíñudu, jikymyejyñ es tugekyu di'ibu ijtp naxwiiñ es ma jikymyejyñ.

16 Jékyup nidugekyu naxwíñudu ja'ay tnikaktu Dios es jyiky'ajttu éxtamu kyum wyinma'añ.

17 Peru Dios oj dya'íxyuty ja 'yoy'ajtun, ja'a ko yu'u tkexy ja tuu es dyaky ja puja'taky oy, es du'un ja ja'ay jyotkujk'áttat es xyonda'áktat.

18 Du'un jyunandu Paablu esu Bernabee, es apenu ja'ayuty tkupujktu es kyaj du'un ttukwindsu'ugudut.

19 Net jyajttu israelítuty di'ibu tso'ondup Antyokiiu es Ikoñu, es t'anmaaydyu ja ja'ay es tkuka'atstut yu Paablu. Es ko twinmaaydyu ko tu 'yeeky, ta tpajudojttu tmunujxtu kajpnbu'ajp.

20 Es ko ñaymyukudu di'ibáty myubujktu Jesús jam Paablu pyu'aay, net tyunaaye'ky yu Paablu jatugok es tyujku kajpnóty. Es jakumbom tsoyo'oñ mut ja Bernabee, ñujxtu Derbe.

21 Es jap tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk, es may ja ja'ay tmubujktu. Net ñujxtu jatugok kajpngajpn,

Listru, Ikoñu es Antyokiiu.

²² Es dyajmujwiinudu myubujkun pánuty 'yaxájudu Jesús éxtamu Kristu, es tjotmukmooydu es ni'igu yajxón tradúndut ja Dios. Ta t'anmaaydu: “Pun njo'oma'anum ma Dios, jawyiin nyajnajxum kanak pekyu ayo'on.”

²³ Es ko kyajxtaktaay es 'yayu'ajttaaydu, net twin'ijxtu di'ibuty mājja'ay'ajttap ma mubujkrutajk ñaymyúkuđu. Net ja Paablu esu Bernabee ttukkuđu ja Nindsun'ajtam ja ja'ayuty di'ibu myubujktu.

Paablu esu Bernabee jymbittu jap Antyokiiu ma Siryu ñax

²⁴ Oknum ñajxtu Paablu esu Bernabee ma Pisi- idyu ñax, es jyajty ma Panfilyu ñax.

²⁵ Ta tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk ma ja Perju kajpn. Net oj ñajxtu ma ja Ataliiu kajpn.

²⁶ Ja'a ko tyam ja tuunk tu kyexy, ta tyujkuđu barkoty es ñajxtu ma Antyokiiu kajpn, ma ja Dios myay'ajtangujxm tu yajtukkuđu ja tuunk di'ibu naty tu ttuunda'aydu.

²⁷ Es ko jyajttu Antyokiiu, net ñaymyujkuđu ja mubujkrutajk es ñaydukmamadyákuđu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ es trujta'aky mut yu'ujuty, es wi'ix nandu'nu Nindsun'ajtam Dios t'axaju di'ibu kyaj 'yisraelítuty ko tmubuktu.

²⁸ Esu Paablu esu Bernabee jeky 'yijttu jam muut ja ja'ayuty di'ibu myubujktu Jesús.

15

Mubujkrutajk ñaymyúkuđu jap Jerusalén

1 Ma tadu tiempu, jam 'yijttu ja'ayuty di'ibu tso'ondup Judee es jyajttu Antyokiiu. Net yu'ujuty dyajtsondaktu ya'uxpaktu di'ibu tu tmabeky ja Jesús, es t'anmaay:

—Pun mdsojktup es ja Dios myajnitso'ogudut, yu'u mdúnup éxtamu Moisés jyunáñ, ja yedyujk yajtsúkup waanu ma ja yedyujk'ajtan.

2 Es ja Paablu esu Bernabee muk ñaygyaxytsyi'kudu mut di'ibu naty du'un ya'uxpajktup. Net ja mubujkputujk di'ibu 'yawdajttu Jesús tpujtaktu es yu Paablu esu Bernabee es wiingátyru ja 'ay ñijxtut Jerusalén, es tkajxmuka'andu tyadu xpujkan mut ja apóstuluty es ja mujja'aydyujkuty.

3 Es ja mubujkputujk jap Antyokiiu oj yajka-jxtsoondu ja Paablu esu Bernabee es di'ibu muut ñijxtu. Ko ñajxtu kajpngajpn ma Fenisyu ñax esu Samaaryu ñax, net tmamadyaktu ko tu ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty tja'aydyugooyñu ja jyeky-wyinma'añ es tranujxtu ja Dios. Es nidagekyu ja myugu'uktujk jyotkujkadyaadyu mudu tyadu ayuk.

4 Ko Paablu esu Bernabee jyajttu Jerusalén, net ñaymyujkudu ja mubujkputujkuty mut ja apóstuluty es mujja'aydyujkuty. Ta ja Paablu esu Bernabee ttukmamadyaktaadyu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ mut yu'ugyujxmuty.

5 Es japu naty di'ibu tuuyup ijtp fariseeuty es t'axaju ja Jesusu 'yayuk, es net naaguty tyunaayuktu es jyunandu:

—Nidagekyu di'ibu kyaj 'yisraelítuty es tmabeky ja Jesús, jup'ám mbaat yajtsíky ma ja yedyujk'ajtan

éxtam Moisés xytyuk'ana'amam, es nandu'un yajpanujxat tugeky Moisesu 'yana'amam.

6 Net ñaymyujkudu ja apóstulaty mat ja mujja'aydyujkuty es t'uxpuka'andu yu tyadu winma'añ.

7 Ko jeky ñaygyajxudu, netu Peedru pyude'ky, es t'anmaaydyu:

—Mugu'uktujkuty, miits mnija'adap ko tūyupts ja Dios xpyujtáky esats ngajxwa'xadats ja oybyu ayuk mat di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es tmubáktat yu'ujuty.

8 Dios ñija'ap pən wi'ixu ja'ay jyot wyinma'añ tu'uk tu'uk. Pes nandu'un ja Dios tyuknigajx ja Espírítu Santu mat yu'ujuty, éxtam udsajtam oj xytyuknigajxam.

9 Dios du'un ttuuñ mat yu'ujuty éxtam udsajtam, es dyajwátsu nandu'un ja jyot ko tū t'axaju Jesús.

10 ¿Miidsaty ti ko kyaj xy'axaju di'ibu Dios tū tpujta'aky? ¿Ti ko miits xytyukkuwanaya'andu tyaaduty di'ibu myubujktu Kristu es tsumu'uktat tu'ugu tsemy jantsy jemtsy, di'ibu ni udsajtam es ni n'aptujk'ajtam tkamamadaktu tsumu'ugat?

11 Ja'a ko udsajtam nmubujkam ko Dios tū xymyo'oyum ja namay'ajtan nitsokan mat yu'ugyujxmu Nindsun'ajtam Jesús, nandu'un éxtam mat yu'ujuty.

12 Net nidugeky 'yamoondaaydyu es tmūdoo'ijttu ko yu Bernabee esu Paablū ttukmadya'aky yu ijxwu'amam esu muj'ajtan di'ibu Dios tū ttuñ mat yu'ugyujxmuty ma di'ibu kyaj 'yisraelítaty.

13 Es ko kyajxtaaydyu, net ja Santya'agu jyanáñ:

—Mugu'uguty, mūdowdu.

14 Simonk Peedru tū xytyukmā madyákum wi'ix ja Dios tim jawyiin may'ajtūn tyu'unxādū di'ibū kyaj 'yisraelítuty, es twin'ijxy mā yū'un di'ibū ja'ay'átudūp.

15 Tyaādū dū'un jyajtū éxtam ja Diosū kyugajxprūty tkaxjaay mā Diosū jyaaybyajtūn, ko Dios jyūnāñ:

16 Dū'un ja Davit tyūūmp 'yaats éxtam tu'ugū tūjk di'ibū tū jyity, per jumbítubats es ngójudats jatugok,

17 es ja israelitū ja'ay t'uxtā'aydyūt ja Nindsūn'ajtūm, nandū'un nidugekyū ūjtsū nja'ay di'ibū kyaj 'yisraelítuty.

18 Dū'un jyūnāñ ja Nindsūn'ajtūm, di'ibū tugekyū tyaādū yajnija'ajū extū jékyūp.

19 Esū Santya'agu 'yakjūnāñ:

—Paadyūts njūnā'āñ ko kyaj nyajkujo'pūm ja di'ibū kyaj 'yisraelítuty ko tmastu'udāt ja jyeky winmā'āñ es tpanūjxtūt ja Dios.

20 Ngūxja'ayūm je'eyū ko kyaj ttsu'utstūt yū jūyujk di'ibū tū ttukwindsū'ūgū yū agojwinnāxūt, es kyaj tū'xtūt ja ne'pyñ esū tsu'utsy di'ibū kyaj wā'ats tū wyindajxtā'ay, es nandū'un n'anmā'ayūm ko kyaj myū'indūndūt.

21 Ja'a ko extū jékyūp tsyondaky yajkajxwa'xy ja Moisesū 'yana'amūn mā tugekyū kajpn, es nandū'un yajkajxy majaty ja tsajptūjk saābūdū saābūdū.

Neky yajkajxp mā di'ibū kyaj 'yisraelítuty

22 Net ja apostulaty esū mujja'aydyūjkaty es nidugekyū mūbūjkrūtūjk twin'ixtū ja'ayaty es

tkaxa'andu Antyokiiu mat ja Paablu esu Bernabee. Es tkajxtu Juudas di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Barsabás, esu Silus, nimajtsk di'ibu ijtup maj ma mubujkrutujk.

23 Es mat yu'ujuty oj ñajxtu ñeky di'ibu junaamp: "Uudsuty, apóstaluty, majja'aydyujkaty esu nmugu'uk'ajtum, ngajxpo'xta'ayats miidsuty, mugu'uktujk di'ibu kyaj 'yisraelítuty, di'ibu tsunaaydyup Antyokiiu, Siryu ñaaxóty, nandu'un ja wiinkruty di'ibu tsunaaydyup Siryu ñaaxóty es Silisyu ñaaxóty.

24 Tuts nmudoy ko tu tsyooñ yaa ja ja'ayuty di'ibu kyaj ngáxtuts, es tu jap jya'ty dyajtagóy miidsu mjotkujk'ajtun, ya'uxpuktuup es di'ibu myubujktup ja Jesús nandu'un tranujxtut ja Moisesu 'yana'amun es yajtsúkut waanu ma ja yedyujk'ajtun.

25 Paadyuts nnay'uW ñaygyajxudu es oy ko yajnikajxpátut nidu'uguty di'ibu ma uudsuty es najx mgu'ixudu miidsuty ti'igyu mat ja nmugu'uk'ajtum Bernabee esu Paablu, di'ibu njantsytsyojkum

26 es di'ibu tu trujta'aky ja jyiky'ajtun es tyúnut mat ja Nindsun'ajtum Jesukristu.

27 Du'un ngajxum yu Juudas mat ja Silus es yu'ujuty kyajxtut k'u'm mat miidsuty es m'awánudat tugekyu tyaadu.

28 Ja Espírítu Santu es nandu'un uudsuty n'oyjya'adupts es kyajts nmo'oydyut wiinkru xprujkun,

29 yu'uyu tyaadu: Kyaj xyju'xtut ja juyujk di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnáx, kyaj xyju'xtut ja ne'pyñ es ja tsu'utsy di'ibu kyaj wa'ats tu

wyindajxta'ay, es nandu'un kyaj mmu'indúndut. Es ko tyaadu du'un xytyúndut, oyu du'unu naty xytyundu. Wu'umdu mudu Dios."

³⁰ Net tsoy'onda yu Juudas mudu Silus, Bernabee esu Paablu, es űajxtu Antyokiiu. Ko jyajttu, net űaymyujkudu ja mabujkputy es tkuyajktu ja neky.

³¹ Es ko ja'ay yajtukwingugajxudu ja neky, net jyantsyxyondaktu ko tmdoodu jotkujk'ajtun.

³² Esu Juudas mat ja Silus, yu Diosu kyugajxy, ni'igu tjomakmoodyu es dyajmajwiinudu myabujkun ja mabujkputajk.

³³ Es ko 'yijty jeky, net ja mugu'uktajk jyugajxudu mudu jotkujk'ajtungyajxy, es jyambijnat jap Jerusalen.

³⁴ Peru Silus oj wye'emy.

³⁵ Paablu esu Bernabee wu'umdu nandu'un Antyokiiu. Jam mat nimayu wiingátyryu ya'uxpajktu es tkajxwa'xtu ja Nindsun'ajtam Diosu 'yayuk.

Paablu tsooñ myumajtsk ok Dios ayuk kajxwa'xp

³⁶ Es ko waanu 'yijty, net ja Paablu t'anmaay ja Bernabee:

—Jo'om n'okku'ijxum ja nmugu'uk'ajtam ma tugekyu kajpn ma oj ngajxwa'xum ja Jesusu 'yayuk, es n'ijxum wi'ix jam 'yittu.

³⁷ Bernabee jyawowan yu Fwank di'ibu xyu'ajtypy Markus.

³⁸ Peru Paablu kyaj twowañ yu Fwank, ja'a ko tu naty űike'egyuty jam Panfilyu es kyaj 'yokpudujkunu ma ya'uxpajktu.

³⁹ Kyaj tkajx'o'oyudu, paaty yo'oywya'xtu. Bernabee mut ja Markus tyujkudu barkoty es ņujxtu Tsyipre,

⁴⁰ per Paablu twin'ijxy ja Silus es muut ņujxut. Es ko ja myugu'uk ņinu'xtakudu esu Dios myay'ajtun tyu'unxudut, net tsyo'ondu,

⁴¹ es ņajxtu Siryu es Silisyu, es dyajmujwiindu myubujkun ja mubujkputujk majaty ņaymyukudu.

16

Timotee tjamydudaty ja Paablu esu Silus

¹ Esu Paablu mudu Silus jyajttu ma Derbe kajpn esu Lustru kajpn. Jap tpattu tu'ugu mubujkpu di'ibu 'yawdajtypy yu Jesus. Ja'a txu'aty Timotee. Yu'u tyaak'ajtypy ja israelitu es nan 'yawdajtypy ja Jesus. Esu tyeety yu'u grieegu.

² Es ja ja'ay di'ibu 'yawdajttup ja Jesus ma ja Lustru kajpn esu Ikonu kajpn jyana'anddu ko Timotee jyiky'aty tuy'ajtun muut.

³ Paablu wyowaampy yu Timotee es tjamyuut'ata'anu. Net dyajtsujku waanu ma ja yedyujk'ajtun kudiibu tyuk'ak'atudu yu israelitaty di'ibu tsunaduydu ma tadu nax, ja'a ko nidugekyu tnija'adyaduydu ko Timotee tteety'aty ja grieegu ja'ay.

⁴ Tugekyu kajpn ma ņajxtu, jam t'awa'andu myugu'uktujk ja xprujkun di'ibu tu dyaky ja apostaluty esu mujja'aydyujkuty di'ibu ijttup Jerusalen.

⁵ Es du'un yu mubujkputujk myujwiindu myubujkun es bom bom tmubujktu waanu may ja ja'ayuty.

Paablŭ yajtuk'íxy ja Masedoňŭ yedyŭjk

6 Esŭ Paablŭ mŭdŭ jyamyŭduty jyakajxwŭ'xánda ja Diosŭ 'yayuk ma ñaxwíñdŭ Asyŭ, per ja Espírítŭ Santŭ kyaj tkupejky. Net ñajxtŭ ma ñaxwíñdŭ Frijyŭ esŭ Galasyŭ,

7 es jyajttŭ ma tsyiba'an ja Misyŭ. Esŭ Paablŭ twinmaay es tyukŭya'añ ma ñaxwíñdŭ Bitiñŭ, per ja Jesusŭ Jya'ajŭn kyaj tkupejky.

8 Net ñajxtŭ kajaa Misyŭ ñaaxóty, es jyanaŭjktŭ ma Trouŭ kajrn di'ibŭ mejyñbyŭ'aay.

9 Es ja koots ja Paablŭ 'yijxma'ty, es t'ijxy tu'ugŭ Masedoňŭ yedyŭjk tyanŭ es myŭnu'xta'agyŭty:

—Tunŭ may'ajtŭn, min Masedoňŭ es xypyudákŭdŭts.

10 Ko Paablŭ t'ijxyŭ tadŭ ijxma'tŭn, net ŭdsŭty ndso'oňŭts es oj nnejxyŭts Masedoňŭ, ja'a ko nniájwŭts es ja Dios xymyŭgajxyŭts es ngajxwŭ'xŭdŭts ja oybyŭ ayuk jam Masedoňŭ.

Paablŭ esŭ Silŭs jap Filipŭs

11 Nétŭts ndŭjkŭdŭ barkoty ma Trouŭ, es oj nnŭjxtŭts tŭyŭ ma ja Samotrasyŭ islŭ, es jakumbom njajttŭts mejyñbyŭ'aay ma Neápolŭs kajrn.

12 Japts ndso'ondu esŭts nnŭjxtŭ ma Filipŭs, di'ibŭ ni'igŭ myájŭty jap Masedoňŭ. Ja yajkutujkrŭ kopk tni'ana'amŭ ko ja ja'ay di'ibŭ tsŭnaaydyŭp Filipŭs nandu'ŭn tmŭdattŭ tŭy'ajtŭn éxtŭmŭ ja'ayty di'ibŭ tsŭnaaydyŭp Romŭ. Es jap n'ijttŭts majtsk tŭgŭk xŭŭ.

13 Es ma tu'ugŭ saabŭdŭ, net nnŭjxtŭts kajrnŭb'ajp mŭjnŭbŭ'aay. Jap tu'ugŭ lugaar ma yŭ ja'ay ñŭjxtŭ kajxtákŭ. Es jápŭts

n'uňaadyuts ngajxwa'xtats mat ja toxytyujk di'ibu oĵ ñaymyúkud.

14 Es nidu'ugu toxytyujk txu'aty Lidy, di'ibu kugajpn'ajtr Tyatir. Lidy tye'kupy ja oybyu tsu'unĵ wit es 'yawdajtypy ja Dios. Ko tmadoo'ity di'ibu Paablu kyajxupy, Dios tyukmubujk.

15 Net ja Lidy ñabejty mat nidugekyu di'ibáty tsunaadyup ma jyun tyujk, es óknamts xy'anmaadyuts:

—Pun miits mjnándup kots uj tųy'ajtun nmabeky ja Jesús, tun may'ajtun es mmíndut mađsu ndujk. —Mukta'aky jynáñ es nwu'umđats.

16 Es ma tu'ugu xuu nnujxtats ma ja'ay kyajxta'akt, nétats oĵ nbaattu tu'ugu kiixy di'ibu juybyu mđuumb. Ja'a myđajt ja mųjku'u wyinma'lañ es yu'u mat xyumay. Es ko xyumay, net may ja meñ tganaraty ja wyindsún.

17 Tyadu kiixy xupyanujxtupts mđu Paablu, yu'u yaxkeky:

—Tyadu yedyujkuty myđuundup ja Dios Tsajpótđu, es tkajxwa'xy ja nitsokun mat miidsuty.

18 Es du'un 'yadutsy tadu kiixy kanak xuu. Netu Paablu jyotmay'e'ky, es wyakumbijty es t'anmaay ja ka'oybyu:

—Mat ja Jesukristu xuu n'ane'emy es mbudsúmat ma tadu kiixy jyot.

Ta ja ka'oybyu myastutu pojun.

19 Ko ja kiixy wyindsún t'ijxtu ko kyaj mbaat 'yokxumaayñ es kyaj mbaat 'yokganarajnu ja xumaabyu, net ja Paablu es ja Silas tmajtstu es dyajnjxtu ma justisujk ma mųj maay.

20 Es dyajmiindu mā fwezun, es 'yanmaayudu:

—Tyadu israelitu ja'ayuty ni'igu tnibudu'aktu ja ngajpn'ajtum,

21 es ya'uxpuku mudu wyinma'añ di'ibu udsajtum kyaj n'axájum es nyajtu'unum, ja'a ko udsajtum nromanuja'ay'ajtum.

22 Net ja ja'ay mut ja fwéuty jyot'ambujku, es jyunandu esu wyit jyunákut ja Paablu esu Silus es twórtut mut ja pejykyery.

23 Es ko twojptaay, ta tmanujxtu pujxndugóty, es ttuk'ana'amudu ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru es muk t'ixy'it tkwentu'áttut.

24 Es ko oj t'axaju kyutujkun ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru, net ja Paablu esu Silus oj yajmunejxy pujxndujk ogam es yu tyeky yajn-ima'tpejty mā moriyu di'ibu tukpra'adu'uty es kudiibu kya'agut.

25 Es ko oj tsyu'ru, net ja Paablu mut ja Silus kyajxtáktu es t'udu Diosu 'yalabanzu, es ja tsimyja'ayuty tmadoo'ijttu.

26 Net myiñ ja muk uju, es tmexijtadyaay ja potsy ux'ajp paat. Es net 'yawatstaay tugekyu pujxndujk aa, es jyunajktaay ja kadenu tugekyu mā pujxndujk ja'ayu tyeky esu ky'u.

27 Es ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru oj jy-otwiyu. Es ko t'ijxy ja pujxndujk aa tu 'yawatsta'ay, netu 'yespaadu tju'ty es ñayya'oogánu. Tu ttiyu ja tsimyja'ay kyakta'ay.

28 Net ja Paablu yaxkeky:

—¡Katu wi'ix mnaydyúñuty! Tyáputu uudsuty nidugékyuty.

29 Net ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru t'amdooy ja juun, es tyuɣku puɣe'egyɣu jyantsytsyuyiipy mat ja tsu'ugu. Net ņaygyoxtuŋaaydyáku ma Paablu esu Silusu tyeky.

30 Net dyajpuɣsuumdu Paablu mat ja Silus, es dyajtuuy:

—¿Tits ndúnur esuts nnitso'ogut?

31 Esu Paablu mat ja Silus 'yadsoodu:

—Mmuɣákur ja Nindsun'ajtam Jesukristu, es nnitso'ogut. Es púnaty tsuŋaaydyur ma mjūun mduɣk, pūn nandu'un myuɣuɣktur, nitso'oktur.

32 Net ja Paablu esu Silus tkajxwa'xy ja Jesusu 'yayuk mat nidugekyu nu'unun tsuunudu ma ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru tyuɣk.

33 Nan ja koots ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru oj tmənejxy ja Paablu esu Silus ma ja tyuɣk. Netyu ja koots ņabajtuaydyu niduk juun niduk tuɣk.

34 Net twooy ja Paablu esu Silus ma tyuɣk, es dyajkaaydyu, es ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru mudu púnaty tsuŋaaydyur ma juun tyuɣk jy-otkujkadyaaydyu mat ko naty tməbaktu ja Dios.

35 Jakumbom ja justisu tkejxy ja polusiū ma ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru, es tnasmátsut ja Paablu esu Silus.

36 Net ja puɣnduɣjk ja'ay kywentu'ajtru t'anmaay ja Paablu:

—Yu justisu tu kyajxykyéxy es miits nnasmátsudut. Es tyam muɣxtut jotkujk.

37 Peru Paablu t'anmaaydyu ja polusiūty:

—Udsuty romanu ja'ayuty. Es tats xywyoptu mayjya'ayóty es kyajnumts xyajjustisupaattats, es tu xpyuɣta'aktats puɣnduɣóty. ¿Es tii, tyámudsu

net xyñasmatsəya'andə ayu'udsyə? ¡Pes kyaj!
Wa'an kə'um tmiñ es xyajpədsúmdəts.

³⁸ Ta ja poləsiiə oj t'anəmə ja justisəty ko Paablə esə Siləs romanə ja'ay yə'ujəty. Net ja justisə tsyə'kədə es jyotmay'o'ktə.

³⁹ Net myiində ja justisə es tpejktsoodə ma'xən mə ja Paablə. Es net dyajpədsəmdə Paablə esə Siləs, es t'anmaədyə:

—Tunə may'ajtən, tsoondə ja yaajəty.

⁴⁰ Ko pyədsəmdə pujxndəgóty ja Paablə mədə Siləs, net ñəjxtə mə Lidyə tyəjk. Es jap t'ijxtə ja myəgu'uktəjk, es tjoməkmooodyə nidəgekyə. Net tso'onnədə ja Paablə esə Siləs.

17

Paablə jap Tesalónikə

¹ Ta ñəjxtə mə Anfípolis kajpn esə Apoloñə kajpn, es net jyajttə mə Tesalónikə kajpn. Jap tu'ugə israelítədyə tsyajptəjk.

² Paablə, éxtə jaayəmə naty ttuñ, ñəjxy saabədə saabədə jap tsajptəgóty təkək sūməən, es tməmədyə'aky,

³ də'ən ttuk'ixy es wə'əts t'awə'anə wi'ix ja Diosə jyaaybyajtən jyəna'añ ko koonə yə Kristə 'yayówət es jyikyryákət mə ja o'kən, es jyənáñ:

—Tyadə Jesús di'ibəts əj ngəjxwə'xypy mət mi-idsəty, yə'u Kristə di'ibə Dios wyin'ijx es tkejxy.

⁴ Net naəgəty ja israelítəty tməbjktə es ñəymyujkə mət ja Paablə esə Siləs. Nandə'un tməbjktə maygyrieegə ja'ayəty di'ibə 'yawdəjttəp ja Dios, es mayə toxytyəjk di'ibə ijttəp windsə'əgə.

⁵ Paaty ja israelítuty di'ibū kyaj tm̄bujktū tja'adu naywyinnaḡ, es ñaymyujkūdu yedyujk di'ibū axuk ja'ay es yax jyojktū mā tugekyū kajpn. Net ñajxtū mā Jasonū tyujk, tyukya'andu es dyajpudsūma'añ ja Paablū mūt ja Silūs, es tpujta'aga'andu mayjya'ay winduuy.

⁶ Per ko kyaj tpattū Paablū mūt ja Silūs, net tpajadojttū ja Jason es mūt ja mygu'uguty di'ibū naty jap, es dyajnjxtū mā justisū, es yax jyojktū:

—Tyadu yedyujkuty di'ibū yajma'ttaapy tugekyū naxwíñdu, tū yaa jya'ttū,

⁷ esū Jason tū dyajjajtta'aky mā tyujk. Nidugekyū yu'ujuty mydsip'ajtypy ja yajkutujkrū kopkū 'yana'amēn, es jyuna'andu ko ta jatu'ugū rey di'ibū xyu'ajtypy Jesús.

⁸ Ko tm̄doodū tyadu ja ja'ayuty esū justisutujk, net jyotmay'o'ktū.

⁹ Net ja Jason esū mygu'uguty tkumultayajktū, es yajnasmajtsūdu.

Paablū esū Silūs jap Beree

¹⁰ Ko kyoodsūnū, net di'ibū mybujktū Jesús dya-tso'ondu Paablū esū Silūs, es ñajxtū Beree. Ko jyajttū jap, ta ñajxtū mā ja israelítadyū tsyajptujk.

¹¹ Tyadu israelítuty ni'igu t'axájudū amumdu'uk jot ja 'yuxpajkūn kudiinūmū Tesalónikū, es bom bom t'uxtaaydyū mā ja Diosū jyaaybyajtūn pūn tūy'ajtūn éxtūmū jyuna'andu Paablū mūt ja Silūs.

¹² Es nimayū taadū tm̄bujktū, es nandū'ūn tm̄bujktū di'ibū grieegu ja'ayuty, yedyujk es nandū'ūn toxytyujk di'ibū ijttūp windsū'ūgu.

13 Es ko tnija'adu Tesalóniku israelítuty ko tamu Paablu esu Silus tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk jam Bereeu, net ñujxtu jam es dyajnayñibu'kudu.

14 Per ja Paablu myugu'uguty tkajxtu ma ja jikymyejyñbya'a, es ja Silus esu Timotee wyu'umdu Bereeu.

15 Es di'ibu jyamyudajttu Paablu myunujxu extu ma ja Atenus kajrn. Net jyumbijttu mut ja Paablu 'yayuk esu Silus mut ja Timotee ñaybyaadudut tsojk Atenus.

Paablu jap Atenus

16 Ko ja Paablu t'awixy ja Silus mut ja Timotee jap Atenus, net jyantsyjoyotmay'e'ky ko t'ijxy jap kajrnóty oymyaaty tapu agojwinnax.

17 Paaty ttukmumadyaktu ma ja tsajptajk mut ja israelítuty es mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty di'ibu Dios 'yawdajttap jap, es nandu'un ttukmumadyaky bom bom di'ibu mut ñaybyaadyuty ma maay.

18 Jap tpaty ja ja'ayuty di'ibu ñi'uxrųjku epiku-ureus esu wiinkru di'ibu 'yuxrųjky ja estoykus. Net yu'ujuty ñaymyugajxudu mut ja Paablu. Tap di'ibu junán:

—¿Wi'ix xy'anumaya'anumu tyadu yedyjk di'ibu ku'ayuk es kyaj ti tnijawu?

Esu wiinkru jyunandu:

—Yu tyadu ya'uxrųka'añ es n'axájum wiink ja'ayu dyios.

Tyadu jyunañ ko Paablu tkajxwa'xy ja ayuk ko ja Jesús jyikyryejky es ja'aguyjxmu ja'ay jyikyryáktut nandu'un.

19 Netu Paablu dyajnujxtu ma tu'ugu it txu'aty Areópagu, ma ñaymyúkuđu es ñaywyinma'añmyo'oyuđu. Jap t'anmaaydyu Paablu:

—¿Ti xprujkun myajmiimpy tyamu jembyu? Ūdsuty nnijawuýándupts.

20 Paadyuts nyajtúy ko xumyadya'aky yu wi-inkru. Yu'uts nnijawuayaambuuts ti 'yandijpy.

21 Paaty jyunandu mat ko nidugekyu Atenus ja'ay es nandu'nu wiink ja'ay di'ibu tsunaay jap, yu'u myudowaampy ja jembyu xprujkun es tmadya'aga'añ ja jembyu ayuk.

22 Netu Paablu tyunaaye'ky ma jam ja ja'ayuty Areópagu, es t'anmaay:

—Miits Atenus ja'ayuty, tuts n'ixy oymyaaty ko miits xyjantsy'awdattu di'ibu mwindsu'kudup.

23 Es kots tu njudity kajpnóty, tuts n'ixy ma tu'ugu m'artáluty 'yity kuxja'ay: “Yaá n'awdajtum ja Dios di'ibu kyaj n'ixy'ajtum.” Pes oy. Ja di'ibu miits m'awdajttup, oy xykya'ix'attu, ja'ats miits ndukmugajxándup.

24 'Ja Dios di'ibu yajkoj ja tsajp esu nax es nu'un ya naxwiiñ 'yity, yu'u windsun'ajtp ma tsajp es naxwiiñ. Kyaj ja'a tsuunu tsajptugóty di'ibu ja'ay kyojtu,

25 nan kyaj tyugoy'ajtxuty es ja ja'ay pyudúkadut, ja'a ko yu'u nidugekyu xyajxájum, es xumyo'oyum ja njiky'ajtan'ajtum es tugekyu di'ibu nmudajtum.

26 'Yu'u tugekyu tu dyajkojy ja naxwiiñdu ja'ay mat je'eyu ti'igyu ne'pyñ, es tu dyaky ja lugaar esu tiempu ma tsuunudut nidugekyu naxwiiñdu ja'ay.

27 Es ja Dios tu trujta'aky tugekyu es ja ja'ay 'yuxta'ayudut es pyaadudut, mat ko tuy'ajtan kyaj

jagam 'yity ja Dios. Taa ja'a mā ūdsajtam nidu'uk nidu'uk.

²⁸ Ja'a ko Dioskyujxm njiky'ajtam, nyu'xum es n'ijtam. Extam nandu'ən jyənāñ nidu'ugaty miidsu mjaabyuty: “Ūdsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios.”

²⁹ 'Ko ūdsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios, kyaj njuna'anum ko Dios yu'u éxtamu awinnaxu oorū, platū o tsaa, di'ibu ja'ay kyejpy éxtamu kyum winma'añ.

³⁰ Dios kyaj ttukkumadooy yu ja'ayuty ko kyaj 'yawdátuty mā naty kyajnum tnijawudu. Per tyam 'yane'empy mut nidugekyu naxwĩñudu ja'ay es dyajtugátstut ja wyinma'añ es t'awdátut ja Dios.

³¹ Paaty ja Dios trujtáky tu'ugu xuu mā trayo'oya'añ yu naxwĩñudu ja'ay mut ja tuj'ajtun mut ja'agujxm ja ja'ay di'ibu tu twin'ixy; es twinma'añ'ijxy nidugekyu ja'ayuty mut ko dyajjikypyejky tadu ja'ay.

³² Ko tmūdoodu Atenus ja'ay mā jyikypyejky ja o'kruty, tam ja ja'ayuty di'ibu tyukxiktu, esu wi-inkru jynandu:

—Jaadsu tadu nmūdoo'ittut ko jatugok mgajxat.

³³ Net ja Paablu tso'oñ.

³⁴ Es nija'ajuty di'ibu myūdoodu tmubajktu es tranujxtu Paablu. Es tu'uk txu'aty Dyonís, di'ibu ijtp justisu jap Areópagu, es nandu'ən tu'ugu toxytuyk di'ibu xyu'ajtypy Dámarus, es nandu'ənu wiingátypyu ja'ayuty myubajktu.

18

Paablu jap Korintu

1 Netu Paablu tso'oñ Atenus es ñejxy mā Korintu kajpn.

2 Es jap tpaty tu'ugu israelitu di'ibu xyu'ajtypy Akilu, jap kyugajpnuty mā Pontu ñax es naamnumu naty tsooñ Italyu mut ja ñudo'oxy Prisilu, es jyajty Korintu, ja'a ko ja yajkutujkpu kopk Klaudyu tni'ana'amu es nidugekyu israelituty tsoondut Romu. Netu Paablu ñejxy tku'ixa'añ ja Akilu esu ñudo'oxy Prisilu,

3 es mut ko yu'ujuty nandu'un ya'o'oyudap yu wit tujk éxtumu Paablu dya'oyu, paadyu Paablu oj wye'emy mut yu'ujuty, es tmattuunmijky.

4 Es saabudu saabudu Paablu ñejxy mā tsajptujk es t'anuumu israelituty es di'ibu kyaj 'yisraelituty, ko Jesús yu'u du'un ja Kristu es tmabuktat.

5 Tso'ondu Masedoñu yu Silus mut ja Timotee es jyajty Korintu. Net ja Paablu tmastuty ja wyit tujk tuunk es tkajxwa'xnu mut ja israelituty ko tuj'ajtunu Jesús yu'u du'un ja Kristu di'ibu yu'ujuty 'yawijxtap.

6 Per ja israelituty net jyot'ambujktu es t'anmaaydyu wi'ixáty ja Paablu. Netu wyit twinxijty ja Paablu éxtumu ijxwu'umun ko kyajpu israelituty tmabuka'añ, es t'anmaay:

—Miidsuty ku'um mmudajttap ja peky mut ko kyaj xytsyeky ja nitsokun. Es uj kyajtsu peky nmudaty. Es tyam nujx ngajxwa'xa'añuts mā ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelituty.

7 Net ja Paablu tso'oñ mā tsajptujk es ñejxy mā tyujku Tisyu Justu di'ibu Dios 'yawdajtypy, di'ibu tsyunaapy jap tsajptujk pu'aay.

8 Esu Krispu yu'u naty windsún ijtp ma ja tsajptujk, es mat nidugekyu di'ibu naty tsanaaydyup ma ja jyuan tyujk myubujktu ja Nindsun'ajtum Jesús ko tmudoodu di'ibu Paablu kyajx, es nandu'un may ja Korintu ja'ay tmubujktu ja Jesús es ñubajttu.

9 Net ja Nindsun'ajtum Jesús t'anmaay ja Paablu koots ma tu'ugu ijxma'tun, es jyunañ:

—Katu mdsu'ugu. Kajxwa'x'adu'uts. Katu m'amón.

10 Ujts mij mat n'ity. Ni pún wi'ix mgatúnudut. Taa may ja ja'ay di'ibuts uj xymyubukándup ma tyadu kajpn.

11 Net ja Paablu wye'emy Korintu tuk jamajt jakujm, es dya'axpeky ja ja'ay mat ja Diosu 'yayuk.

12 Es óknem 'yijty gobernador yu Galyón ma Akayu ñax. Es net ja israelítaty ñaymyujkudu es tmadsiptso'onda Paablu, es dyajnujxtu ma justisutujk.

13 Es t'anmaaydyu gobernador:

—Tyadu ja'ay yu'u 'yanmaapy ja ja'ayuty ko t'awdátut ja Dios es kudii éxtum jyuna'añ ja n'ana'amun'ajtum.

14 Paablu myugajxaambyu naty ja gobernador ko ja gobernador t'anmaay ja israelítaty:

—Punu tyadu ja'ay tu tyuundagóy o pun maju pyeky, tyamats nmudówt yajxón es ndúnut ja justisu mat miits israelítaty;

15 per ja'a ko kyaj dyu'unaty, miidsuty tyam m'uundu mat je'eyu ayuk es ja'ay xuyujuty es miidsu m'ana'amunaty, paaty ixtu ku'um miidsuty. Uj, kyajts n'ity fwez mudu tadu winma'añ.

16 Es net dyajrudseemy ma jap ja justisutujk.

17 Net nidugekyu grieeguty tmajtstu ja Sóstanus di'ibu ijtp windsún ma ja tsajptajk, es twojptu justisatujk wyinduuy ma ja gobernador Galyón. Per ja Galyón kyaj ttuuñu kwentu yu tyaadu.

Paablu jya'ty jatugok Antyokiiu es tsooñ myaduuguk ok Dios 'yayuk kajxwa'xpu

18 Paablu wye'emy kanak xuu jap Korintu. Es net ñayjyugajxu mut ja myugu'uktujk. Taa tyujkanu barkoty es ñajxtu mut ja Akilu esu Prisilu ma Siryu ñax. Ko kyajnum tyuku barkoty jap Senkreeu, Paablu ñaygyuka'ptaayy es tkuydyúnut éxtum twandaky.

19 Es ko jyajty ma Éfesu kajpn, netu Paablu tnikeyu ja Prisilu esu Akilu es ñejxy ma tsajptajk, es myadya'aga'añ mut ja israelítuty di'ibu jap naymyujkudap.

20 Es ja israelítuty myanu'xtáku es waanu 'yakwu'umut, peru Paablu kyaj t'a'ijxu.

21 Net ñayjyugajxu mut yu'ujuty, es t'anmaay:

—Ja'a kots n'ita'añ Jerusalén es nduna'añuts ja xuu di'ibu wingoomp. Per mínupts jatugok pan junaamp ja Dios.

Net tso'oñ Éfesu es ñajxnu barkoty.

22 Ko jyajty Sesareeu, ta ja Paablu pyatujku Jerusalén es tkajxpe'xy ja mabujkpatujk di'ibáty naymyujkudap jam. Es net jyajptáky Antyokiiu.

23 Jap wye'emy jekyjyawu. Net tso'oñ jatugok es tku'ijxy kajpngajpn ma Galasyu ñax es Frijyu ñax, es dyajmujwiinudu myabujkan nidugekyu pánuty 'yaxájudu Jesús éxtumu Kristu.

Apolus jap Éfesu

24 Es ma tadu tiempu jyajty jap Ēfesu tu'ugu israelitu di'ibu xya'ajtyry Apolus. Jap kyugajpnuty Alejandrii. Es jantsy oy tkajxwa'xy, es űija'ap yajxon ja Diosu jyaabyajtun.

25 Tu tjaty ja Nindsun'ajtam Jesusu 'yuxpukun es tsuj es wa'ats tkajxwa'xy ja Jesusu jya'a, oy yu'yu je'eyu tnijawu di'ibu Fwank Yajnbajtrpu tyuk'uxpuk ja ja'ayuty.

26 Netu Apolus muk aa muk jot tkajxwa'xy ma ja tsajptuk. Es ko tmudoodu Prisilu esu Akilu, net yajwooy abeky es ya'uxpuknudu waanu oy mut ja Jesusu 'yuxpukun esu űitsokun.

27 Ko Apolus űujxan ma Akayu űax, ja myagu'uktuk di'ibu myubuktu jap Ēfesu tjaaydyu tu'ugu neky mut di'ibu myubuktu jap Akayu, es t'axajut yajxon yu Apolus. Ko Apolus jyajty Akayu, net tpujukudu ja'ayuty di'ibu tu t'axajudu Jesusu extamu Yajnutsokru mut ja Diosu myay'ajtun.

28 Es mayjya'ayoty ja Apolus oj ttukkutaku israelitu ja'ayuty ko tpujaky yajxon ja űiwiin űidu'u, es ttuk'ixy ma Diosu jyaabyajtun jyna'añ ko Jesusu yu'u Kristu di'ibu Dios wyin'ijx es tkejxy. Es kyaj mbaat ja israelituty űakyjyuna'andu ko kyaj tuj'ajtun.

19

Paablu jap Ēfesu

1 Es ko Apolus 'yijty Korintu, netu Paablu tninajxnu tun kopk. Ta jyajty Ēfesu ma tpaty naagudyu ja'ay di'ibu myubuktu.

2 Esu Paablu dyajtuy:

—¿TĚ xy'axájudĚ miidsuty ja Espírítu Santu ko xymyubġjktĚ?

Net 'yadsoodĚ:

—Ni je'eyats tĚ ngamudoy ko jyaadyĚ Espírítu Santu.

³ NetĚ PaablĚ dyajtĚy:

—¿Di'ibĚ nubajtan mĚt tĚ mnĚbety miidsuty?

Es 'yadsoodĚ:

—ExtĚm ja Fwank YajnĚbajtrĚ oj yajnĚbéty.

⁴ EsĚ PaablĚ 'yanmaayĚ:

—Fwank oj dyajnĚbéty ja ja'ay di'ibĚ naty tĚ jyodĚmbittĚ, es t'anĚmĚdĚ es tmĚbáktĚt di'ibĚ ja miimp óknĚm, ja'a 'yandijpy ja Jesús.

⁵ Es ko tmĚdoodĚ tyaadĚ, net ņĚbajttaaydyĚ mĚt ja NindsĚn'ajtam JesusĚ xyĚ.

⁶ Es ko ja PaablĚ tkĚ'unikooñ ja ja'ayuty, net ja Espírítu Santu ņimiinĚdĚ, es ja ja'ayuty tkajxtĚ wiingátypyĚ ayuk es tkajxwá'xtĚ ja DiosĚ 'yayuk.

⁷ NimajmajtskĚn ja yedyġjk wyínĚty.

⁸ TĚgġk po'lo PaablĚ oj yo'oy mā ja tsajptġjk, es ni nĚ'un kyaja'aw kyatsĚ'kĚ tmĚgajxy ja ja'ay es tmĚbáktĚt wi'ix ja DiosĚ kyutujkĚn.

⁹ Per tap ja ja'ayuty di'ibĚ kyaj tmĚbġjktĚ di'ibĚ PaablĚ kyajxypy, es kyajxtĚ axĚk mĚt ko yĚ'u tranġjxtĚ ja Jesús éxtĚm ja KristĚ. Net ja PaablĚ tsoyo'óñ mā ja tsajptġjk es tmĚnejxy ja di'ibĚ myĚbġjk mā TiranĚ 'yeskwelĚ, es jar mĚt ņāgyajxĚdĚ bom bom.

¹⁰ DĚ'un ya'axpejky majtsk ġmġjt, paaty nidġgekyĚ ja ja'ay ojts tnijáwĚdĚ ja JesusĚ 'yayuk jam AsyĚ ņāaxóty, dĚ'un di'ibĚ israelítaty es nandĚ'un di'ibĚ kyaj 'yisraelítaty.

11 Es ja Dios ttuūñ jantsy māj ja māj'ajtun mat ja Paablū.

12 Esū ja'ay ttuknimiindu Paablū yū payū esū wit, esū Paablū je'eyū yajtukpáty ja wit, es yajtukninūjxtū ja puma'ay es 'yagudaktaaydyū. Es pānū ka'oybyū myudajttap, nandu'an pyudsūmda'ay.

13 Es jap nija'ajuty ja israelítuty di'ibū jūdiyttap kajpngajpn es dyajpudsúmdū ja ka'óybyuty di'ibū ja'ay myudajttap. Ta tjayajpudsūmandū ja ka'óybyuty mat ja xyū ja Nindsūn'ajtam Jesús, es t'anmaaydyū ja ka'óybyuty:

—Ūjts mij n'ane'empy Jesús xyūgyūjxm di'ibū Paablū kyajxwa'xyry, ipudsūmdū!

14 Es dū'an tyuundū nijūxtujk tukka'ax yū Eseevū, israelitū teedywyindsūnū myāanguty.

15 Es tūgok ko dū'an ttunandū, ja ja'ay di'ibū ka'oybyū myudajtptyū net 'yadsoojū:

—N'ixy'ajtptyūts ja Jesús, es nnija'abats pān ja Paablū, per miidsuty, ¿mbūnū dū'an miidsuty?

16 Esū tyādū yedyūjk di'ibū myudajtpty ja ka'oybyū, net kyūxpūjty ja'ay űikūjxy es axūuk ttuūñ nidūgekyū, yajwojptaaydyū tūgoty, es dyajkaktaaydyū niwā'ats űxwā'ats es tsyayujttaaydyū.

17 Es ko tnija'ādū nidūgekyū di'ibū tsūnaaydyūp jap Ēfesū, israelítuty es di'ibū kyaj, net tsyū'kūdyāaydyū es twindsū'kūdū ja Nindsūn'ajtam Jesús.

18 Nandu'an may di'ibū myūbūjktū myiindu mayjya'ayóty es tnigajxtū ja pyeky di'ibū tū ttundū,

19 es may yu ja'ayuty di'ibu tu ttuñ yu brujū winmā'añ, dyajmiindu ñeky es tnino'ktu mayja'ay wyinduuy. Es ko twijstū ja kywentū nu'un ja ñeky tsyoo, ja'a twijstpudsuumdu justyikxymyajk milū platū meeñ, es tu'ukpū platū du'un éxtam tuk xū yajmájúy yu tuumbu.

20 Es du'un oj ñejxy ja Diosū 'yayuk oymyaaty es dya'ijxū myak'ajtūn.

21 Es ko tyaadū ñajxy, net ja Paablū jyunañ ñujxa'añ Jerusalén, es ñaxa'añ Masedoñū es Akayū. Nandu'un jyunañ ko tsyoonut Jerusalén, ta ñujxa'añ Romū.

22 Net tkejxy jap Masedoñū nimajtskū pyudujkūbu, Timotee mūdu Erastū, esū Paablū 'yakwe'emy mā Asyū ñax.

Mayja'ay ñayya'ax ñayjyókūdu Éfesu

23 Es mā tadū tiempū ja ja'ay ni'igu ttuk'ya'ax ttukjoktū jam Éfesu mut ja'agyujxm púnuty pyanujxtūp ja Jesús éxtam ja Kristū.

24 Tamū naty tu'ugū plateerū di'ibu xuy'ajtypy Demetrū. Tadū Demetrū ya'agojwinnajxyry mūdu platū ja tsajptujk mā t'awdattū Dyana, es net tteeky ja tsajptujku'unk. Ni'igu myeeñbyaattu ja Demetrū es púnuty mūut tyundu.

25 Paadyū Demetrū dyajnaymyujkūdu ja ja'ay di'ibu tyuunk'ajttūbu tadū tuunk, es t'anmaaydyū:

—Mūgu'uktujk, miits mnija'adūp ko tyadū tuunk, yu'u mūut ja jiky'ajtūn ñaxy yajxón.

26 Per miits m'ijxtūp es mmūdoodūp ko tadū Paablū jyuna'añ ko yu dios di'ibu yedyujk kyoj ya'o'oyūdu, kyaj yu'u Dyíosuty. Es du'unū

mayjya'ay ttukmubeky, kyaj yaayuty Éfesu, nandu'un mā tugekyu Asyu ñaxwíñudu.

27 Nūgoo tyaadu t'okkudsu'ugū'ajnu, kyaj yu'u je'eyu ko nduunk'ajtūm kyutugóyut, nandu'un tsojk nūjx pán kyaj t'okmūjpūjtáknū yu ndaak'ajtūm Dyanu tsyajptūjk, nan tsojk nūjx kyutugooyñū ja myūj'ajtūn yu ndaak'ajtūm Dyanu, di'ibu tyam 'yawdajtypy ja ja'ay yā Asyu es tugekyu naẁwíñudu.

28 Ko tmūdoodu tyaadu ja ja'ayuty, net jyot'ambūjktāaydyu es yax jyojktū:

—iMūj kūjxm yu Dyanu di'ibu Éfesu ja'ay wyindsū'kūdūp!

29 Es dū'un ja ja'ayu wyinmā'añ jyo'ptaaydyu mā tugekyu kajpn. Es net tmajtstū ja Paāblū jyamyūut di'ibu xū'ajtypy Gayu esū Aristarkū, nimajtskū tadū yedyūjk jap kyugajpnūty Masedoñū, es dyajnjxtū trawijts trajūdojtū mā ja kyumdattūjk, mā ñaymyūjkūdu mayjya'ay.

30 Net ja Paāblū nandu'un jyatukūyāñ jap es tjamūgajxāñ ja mayjya'ay, per ja di'ibu myūbūjktū kyaj ñasmajtsū.

31 Es nandu'un naaguty ja Paāblū myūtnaymyaayūbū di'ibu kuduunk'ajttūp Asyu, 'yanmaayū ko kyaj tyūkut jap.

32 Es mā ja mayjya'ayu naty jap ni'igu jyantsyyā'ax jyantsyjojtū, tam tuk peky di'ibu wiink jūnāndūp, es jatuk peky nan wiink. Ni kyayajjaygyūkū ti dūn kyajxtūp o ti dūn ko ñaymyūkūdu.

33 Es nija'ajuty di'ibu jap ttukmūmadyaktū ya-jxón ja Alejandru wi'ixū naty 'yadu'utstū. Es ja israelitūty tsojktū esū Alejandru ñiwa'kpuđsūmūdu

ma ja mayjya'ayun. Net t'adijwa'xtu ja ja'ayuty es dya'awatstu ja tu'u es tmanujxtu ja Alejandra mayjya'ay wyindum. Es yu'u ttuk'ijxy ja kyu'u es 'yamondut es jyakajxani mut yu'ujuty.

³⁴ Per ko tnija'adu ko yu'u 'yisraelituty, net yax jyojktu nidagekyu oy majtsk oorun:

—iMuj kujxm yu Dyanu di'ibu Efesu ja'ay wyindsu'kadup!

³⁵ Net ja Efesu uskribaan dya'amoon ja ja'ayuty, es t'anmaay:

—Mugu'uktujk, Efesu ja'ayuty, nidagekyu naxwiniudu ja'ay nija'adup ko tyadu Efesu kajpn yu'u 'yawdajtypy yu Dyanu es tkwenta'attu yu Dyanu 'yawinnax di'ibu kadak tsajpotm.

³⁶ Es kyaj mbaat pan jynana'an ko kyaj tyu'ajtanuty. Paaty amondu es winmaydyu yajxon pan ti mdunandup.

³⁷ Yu tadu yedyujkuty di'ibu miits tu xyajmindu, kyaj tu tmaatstu tiity jap tsajptugoty es kyaj wi'ix jynana'andu axuk madu ndios'ajtam Dyanu.

³⁸ Es panu Demetru esu di'ibu muut tyundu myudajtypy ja tu'ajtan, es pan ni'uanuyaampy, pes taa yu fwez es taa yu justisujk. Jam mbaat t'awanu es tkuyakut ja tyu'ajtan nidu'uk nidu'uk.

³⁹ Es pan miits mmudajttup jatu'ugu u'anan, pes magajxtu justisujk ko ja'ay yajnaymyukudu esu juntu xytyundut yajxon.

⁴⁰ Ja'a ko pan yu'u gobyuernu tnijawut di'ibu tyam mduundup, mbaat xpyekymyo'oum extamu tsiptuumbu, mut ko kyaj mbaat nmo'oum yu tu'ajtan di'ibu tyam mduundup.

41 Es ko tyaadu du'un jyunañ, net t'anmaay ja ja'ay es ñajxtaayñt.

20

Paablu jyudity Masedoñ es Gresy

1 Es ko ñajxy mā ja'ay ya'ax jyokt, net ja Paablu dyajnaymyujk ja di'ibu tū tmubeky ja Jesús, es tmooydy ja kajxwíj. Net ñaymyastuttaayadu. Ta ñejxy Masedoñ,

2 es tku'ijxy kajpngajpn, es ni'igu tjotmakwingajxadu ja myugu'uktujk mut ja 'yayuk, es óknum jyajty Gresy.

3 Jap wye'emy tuguk po'o. Es ko jap tsoonañ es ñajxánnu barkoty Síry, net tmudooy ko ja israelítaty tyuna'añaty axuuk. Paaty ja Paablu jyunañ ko jyambítut tekyky'um es ñáxut jatugok Masedoñ.

4 Net jyamyut'ajtadu ja Sópatru, myaangu Pirru, di'ibu kugajpn Beree, ja Aristarku mut ja Segundu di'ibuty kugajpn Tesalóniku, ja Gayu di'ibu kugajpn Derbe, ja Timotee, es nandu'unu Tíkiku mut ja Trófimū di'ibu tso'ondup mā Asy ñax.

5 Tyadu mugu'uktujk tū ñajxta jawyiin es tū xy'awíxtats mā Trouš kajpn.

6 Es uudsuty n'awijxyats ja pasku xū, es óknum ndso'oñats Filipus barkoty. Ja kyummugoxk xū nnaybyáttats mut ja nmugu'uktujkats jap Trouš, es jap nwu'amats juxtujk xū.

Paablu mada mabujkrutujk jap Trouš

7 Es mā ja domingu xū, net uudsuty nnaymyujkadu mut ja mabujkrutujk, es ja tsajkaaky yajtukwa'xut éxtum Nindsun'ajtm

Jesús tnastu'unu. Paablu yu'u ya'uxpukudu tsu'p paat, mat ko tsoona'añu naty jakumbom.

⁸ Es tapu naty tu ñaymyúudu ma tu'ugu kwartu kujmbu, ma naty mayu lampru tyoy.

⁹ Es tu'ugu unak di'ibu xuyajtyru Eutiku, tamu naty 'yu'uñu ventanu agu'uy. Ko Paablu jantsy jeky kyajxy, ta ja Eutiku ja tsuu pyátanu. Ko myanajxy, ta kyumaanajxy ma tuguk niku'uyu tujk. Ko oj dyajrudu'uktu, tu naty 'yo'knu.

¹⁰ Net ja Paablu jyunajky ma ja Eutiku es tmuneñ, es t'anmaay ja myugu'uktujk:

—Katu mjotmay'ooktu. Jiigu'u.

¹¹ Net ja Paablu pyejty jatugok es dyajwa'xy ja tsajkaaky, es kyaaydyu. Es net tmugajxtu extu ko xuyñu. Ta tso'oñ.

¹² Ja ja'ay di'ibu jam dyajnajtutu ja Eutiku jiiiky, ni'igu ja'a wuyumdaaydyu jotkujk.

Paablu ñejxy Miletu

¹³ Es ko Paablu ñujxa'añ tekykuyum, net jyunañ ko udsaty najxtupts jawyiin barkoty es nnaybyaadudats Asu.

¹⁴ Es ko nnaybyátudats mat ja Paablu jap Asu, ta yu'u tyujku barkoty ma udsaty, es oj nnajxtats ma Mitilene.

¹⁵ Es ndso'oñats jap jakumbom es nnajxtats Kiiu. Ja kyumdugek xuu najjtats ma Samos. Ja kyummajtaxxuu nbe'xyats waanu jap Trojilyu. Taanum najjtats Miletu.

¹⁶ Es kom ja Paablu kyaj mayu tiempu tmudaty Asu, kyaj ñujxañ Éfesu, ja'a ko tsejkyu jya'ta'añ jap Jerusalén es dyajnaxa'añ ja Pentukostés xuu.

Paablu tmugajxy ja Éfesu mubujkputujk

17 Es ko 'yijty jap Miletu, net tñigajxu ja mājja'aydyujk di'ibu ijttur mā mubujkpuujk ñaymyúkuđu jam Éfesu.

18 Es ko myiindu, net ja Paablu t'anmaay:

—Miits mnija'aduþ wi'ixuts uj nnayjyaygyépyuty extu mā nmiiñ jawyiin mā yu Asu ñaxwíñuđu.

19 Tuþgekyu ja tiempu mats n'ijty mut miidsuty, nmaduñuts ja Nindsun'ajtum Jesús yuunk naxyþy, es nya'axyuts mudu winnu, es kanak peky di'ibuts tsip nyajñajx ja'agyujxm kots axuuk xytyuundu ja israelitu ja'ayuty.

20 Ngajxwa'xyuts tuþgekyu di'ibu oy mut miidsuty, es nya'uxpujktu tsajptugóty es mā mdujkuty.

21 Es tuts n'anuumu ja israelituty es di'ibu kyaj 'yisraelituty, es jyambíttut mā Dios es tñubúktut ja Nindsun'ajtum Jesukristu.

22 Tyámuts nnejxy Jerusalén, es xykyéxyuts yu Espírítu Santu, ni nganijáwuts wi'ixuts jap njátut.

23 Je'eyuts nnijawu ko majatyu kajpn mats nnaxy, yu Espírítu Santu xy'anuumuts kots ndúkut pujxndugóty es n'ayówuduts.

24 Per mudu tyaadu kyajts ndsu'ugu. Esu njiky'ajtunuts kyaj ti ttsooty mut uj, ko je'eyu nyajkúxut yu nduunguts di'ibuts tu xymyo'oy yu Nindsun'ajtum Jesús es n'anuumut ja oybyu ayuk ko Dios tsyejpy yu naxwíñuđu ja'ay.

25 'Es tyam nnija'abuts tøy'ajtun ko ni pán miidsuty di'ibu tu nya'axpékyuts wi'ix ja Dios ya-jkutíky, kyajts xyñakywyin'íxtut.

26 Paaty tyam n'anuumuya'andu ko kyajts uj mi-its xpyeky'íxtut ko m'ooktat pekyoty,

27 mat ko tū n'awanū tugekyū yū Dios ja 'yayuk es kudiibū myajtagóyudūt.

28 Naygywentū'átudū, es nandū'un kwentū'attū ja mabujkratujk mā yū Espírítū Santū tū mbujta'agyuty es xykywentū'áttat nidugekyū ja ja'ay di'ibū pyojraty tū tkubajtxaty yū Nindsūn'ajtām Jesukristū mat ja kyū'am ne'pyñ kruuzkūjxm.

29 'Es nnija'abats kots nnūjxat, net myínat wiink ja'ay di'ibū yajtagoyaampy yū di'ibū myūbujktap ja Kristū, éxtūmū waxka'uk di'ibū awa'an es dyajtagóy yū borreegū.

30 Nandū'un nija'ajaty miidsaty kū'am pyudū'uga'añ, es mmo'oya'anūdu yū wiinkrū uxrukūn di'ibū kyaj tyū'y'ajtanaty, es ttukpanūjxa'añ di'ibū tyam myūbejkyry ja Jesús.

31 Paaty mnaygywentū'átūdūp. Jamyatsta ko taguk jumujt, xūñ es koots, jiiibats ko nmo'oy yū kajxwíjan nidu'uk nidu'uk miidsaty.

32 'Mūgu'uktūjkaty, tyam n'anūmūdu ko wū'mūdu mat ja Dios es kuydyundū ja ayuk di'ibū 'yawā'anūp wi'ixū Dios xytyu'unxūm ja may'ajtūn. Tādū ayuk tmūdaty ja mūk'ajtūn es xyajmūk'ajtūm nidugekyū es xykyurūjkūm tsajpótm es n'ijtūm mat yū'ū di'ibáty myūbujktap ja Jesús.

33 Kyajts ūj ni nā'a tū ndseky ni pānū myeeñaty o ja wylūty.

34 Yajxón xyñijáwūdu ko tats nduñ mūdats ngū'amgū'ū es tū nbaadyats di'ibū naty ūj xykyā'ijtxūp es di'ibū ka'ijtxūp ja njamyūduūdyats.

35 Tats miidsaty nya'uxpeky es tū nduk'ixtū ko xytyúndūt es xpyudúkūdu di'ibū tagoy'ajtxūp, es

xyjamyátstut ja Nindsun'ajtum Jesusu 'yuxpukun ko jynánñ: “Ni'igü njotkujk'ajtum ko wiink ja'ay nbudajkum es kyaj ko wiink ja'ay xpyudajkum.”

³⁶ Ko dü'unü Paablü jynánñ, net ñaygoxtunaaydyákü es kyajxtáky mat yu'ujuty.

³⁷ Nidügekyü jynüdyaaadyü, es ñaymyunánüdu es ttsu'xtü ja Paablü.

³⁸ Es ta wü'mmdaadyü jotmaymyüt, ja'a ko 'yanmaayü ko kyaj tnaky'íxtut. Es net oj tnaswówüdu extü mä ja barkü.

21

Paablü ñejy Jerusalén

¹ Es ko nmastuttaayuts ja nmügu'uktujkuts, ndujkuts barkoty, es ja barkü ñejy tüyü es jya'ty mä ja Kos kajpn, es jakumbom nnejxyuts Roodus. Nétuts jap ndso'ondü esuts nnujxtü Pátarü.

² Jap Pátarü mbáttuts tu'ugü barkü di'ibü nüjxp Fenisyü, es ndujküdu es oj nnujxtuts.

³ Najxtuts aga'añdsyoo mä Tsyipre es oj nnujxtuts extü Siryü. Esü kapitangü byarkü, yu'ü myünejxypy ja temy Tirü, paaty ja barkü oj ñejy jap.

⁴ Jap nbáttuts di'ibü myübüjktü ja Jesús, es n'ijttuts juxtujk xüü mat yu'ujuty, es yu'ujuty Espíritü Santükyüxm t'anmaaydyü küdiibü Paablü ñujxut Jerusalén.

⁵ Es ko ñajxy juxtujk xüü, net ndso'onduts. Es nidügekyü nmügu'uktujkuts oj xyñaswówüdu, yedyük toxytuykuty es mat ja uná'ku'unguty, es ñujxtaadyü kajpnbü'ám jam pu'ujótm, es nnaygyoxtunaaydyáküdu es ngajxtáktuts.

6 Nétuts nnayjyugajxudu es nnaymyunánuduts es uudsuty nnajxtuts barkoty, es yu'ujuty jymbijnadu ma tyujk.

7 Nyajkugujxuduts ja nvyaju ma jikymyejyñ Tiru es extu Tolemaydu. Es jap ngajxpo'xtuts yu nmugu'uktujkats es nwa'umduts mat yu'ujuty tuk xuu.

8 Es jakumbomu Paablu es uudsuty di'ibats mat yu'a ndso'onda, njajttats ma Sesareeu kajpn. Es nnajxtats ma Felipu di'ibu Jesús ja 'yayuk kyajxwa'xap. Tadu Felipu yu'u tu'uk di'ibu ma yu nijxtujkpu yedyujk win'ijxudu di'ibu myubujktap ja Jesús, es yu'ujuty tpuđúkat ja ku'ekytyo'oxyuty di'ibuty ayoodup. Es jap nwa'umduts mat ja Felipu.

9 Ja Felipu japu ñux nimajtáxk di'ibu kyaj tu pyuktu es di'ibu ijttu Diosu kyugajxpu.

10 Ko jap n'ijttats waanu jeky, net jyajty tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Agaabu, di'ibu tso'omp Judeeu.

11 Ta oj xyñimíñats es twijtse'ky ja pyo'owuunu Paablu, es ñaydyukkawu'un ñaydyuktekywyu'unu, es jyunañ:

—Yu Espiritu Santu du'un jyuna'añ: “Jap Jerusalén yu israelítuty du'un tkuwuunat yu tadu po'owuunu ñiwindsán es tkuyákat mat ja romanu ja'ay.”

12 Kots nmūdoodu tyaadu es mat ja Sesareeu ja'ay, nétuts nmunu'xtáktu Paablu kadiibu ñujxt Jerusalén.

13 Peru Paablu 'yadsooy:

—¿Ti ko mju'uy mya'axtu? ¿Tits ko miits xyajjotmay'ooktu? Nayjya'abats kyaj je'eyu nyajkatsúm nyajtekytsyúm, extu nayjya'abats

es ngu'oogudats ja Nindsun'ajtum Jesús jam Jerusalén.

14 Kom kyaju Paablū wyinmaaydyugatsáñ, nétats njanandu:

—Wa'an yajtūñ éxtumū Nindsun'ajtum Jesús ttseky.

15 Net nnayjyujp'ijxudats es oj nnajxtats Jerusalén.

16 Es xyjamyudajttats nija'ajuty ja Sesareeū jā'ay di'ibū myūbujktū Jesús, es xymyūnūjxtū mā ja tyūjkū Mnasón, tu'ugū yedyūjk di'ibū tso'omp Tsyipre es jeky tū 'yijnū tmūbeky ja Jesús, es yū'ats xymyo'oyándup ja jājttákn jap Jerusalén.

Paablū ñaygyajxudu mūt ja Santya'agū

17 Kots njajttū Jerusalén, nétudsū nmūgu'uktūjkūts xy'axájudu jantsy yajxón.

18 Jakumbom nnajxtats mūt ja Paablū ngu'ixtū yū Santya'agū, es tamū naty mayū mājja'aydyūjk di'ibáty ja Jesús myūbujktup.

19 Net ja Paablū tkajxpo'xtaay, es tmūmadyaktaay ti ja Dios tū ttuñ Paablūkyūjxm mā jā'ay di'ibū kyaj 'yisraelítuty.

20 Ko tmūdoodū tyādū ayuk, net t'awdajttū Dios es 'yanmaayudu Paablū:

—Weenū, mūgu'uk. Tū xy'ixy ko kanāk mil yū israelítuty tū tmūbeky yū Jesús es nidūgekyū yū'ūjuty tranūjxtū ja Moisesū 'yana'amūn,

21 es tū jyūna'añ ja jā'ay ko mij myā'uxpeky mūt nidūgekyū israelítuty di'ibū tsūnaaydyup mā ja jā'ay di'ibū kyaj 'yisraelítuty, es kyaj tranūjxtū ja Moisesū 'yana'amūn es kyaj yajtsúkūt yū

'yu'unguty waanu ma ja yedyujk'ajtun, es nan kyaj tranujxut di'ibu jaayum ndu'unum.

²² ¿Ti ndu'unum? Nijawudubu net yu ja'ay ko tu mja'ty.

²³ Nik oy ko du'un xytyunat. Tyaa nimajtaxku yedyujk di'ibu pyadunaampy yu wandakun.

²⁴ Nujx muut es mnayyajwa'adsudat mut yu'ujuty, es mij mgujuyubu tadu gastu tugekyu. Es ko ñaxudu tadu wandakun, net yu mwaay xykaaptat mut yu'ujuty es net nidugekyu ja'ay tmawinma'añbyaadat ko kyaj tyuy'ajtanaty éxtam tu jyuna'añ mut mij, es ko mij nandu'un oy xypyanejxy yu Moisesu 'yana'amun.

²⁵ Es mut di'ibu kyaj 'yisraelítaty es tmubaktu Jesús, tu nja'ayam wi'ix ngajxmujkam ko kyaj tju'xtat yu tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnax, kyaj tju'xtat ja ne'pyñ o tsu'utsy di'ibu kyaj wa'ats tu wyindajxta'ay, es nandu'un kyaj myu'indundat.

Paablú yajmátsy má muj tsajptujk

²⁶ Net ja Paablú tmunejxy ja majtaxkpu yedyujk, es jakumbom ñayyajwátsudu nidugekyu. Netu Paablú jyajty má ja muj tsajptujk es t'awánut ja teetyujk na'a dyajjupkúxut ja wandakun es na'a dyajmínut ja windsu'kun.

²⁷ Má kyajnum kyexy ja juxtujk xubu wandakun, nija'ajuty yu israelítaty di'ibu tso'omp má Asyu ñax, t'ijxtu ja Paablú má ja muj tsajptujk taja'a es má yu'uyuty ja israelitu ja'ayuty mbaat tyúkuđu. Net ni'igu yax jyojktu ja ja'ayuty, es tmajtstu Paablú,

²⁸ es muk tmugajxtu ja ja'ayuty:

—¡Miits israelitu mugu'uguty, pudujkuguts! Tyāādū dū'an ja yedyujk di'ibū jūdiŋtp oytyim di'ibū kajpnuty, es ttuk'uxpeky tugekyū naxwĩñūdu es kyaj twindsū'ugūdu nmūgunax'ajt nmūgugajpn'ajtm, ni ja Moisesū 'yana'amūn es ni yū nmūj tsajptujk'ajtm. Es nandū'an tū tmūdaku mā tyādū mūj tsajptujk ja grieegū ja'ayuty, es dū'an kyaj tmūj'ixyū tyādū wā'ats lugaar.

²⁹ Dū'an jyūna'añū tyādū israelitūty ko tū t'ixy mā Jerusalén kajpn yū Paablū mūt ja Trófimū di'ibū Éfesū kugajpn. Paaty jyūnandū ko Paablū tū tmūdaku mā mūj tsajptujk tūja'a yū Trófimū di'ibū grieegū ja'ay.

³⁰ Tugekyū kajpn tnijawūyandū ti tuun jajtūp, es ja ja'ay myiñ pūye'egyū. Net tmajtstū Paablū es pawitsy pajūdoty dyajpūdsūmūdu mā ja mūj tsajptujk, es netyū dya''adujktaaydyū ja mūj tsajptujk'aa.

³¹ Tamū naty tim ya'oogānūdu ja Paablū ko oj ya''awanū ja soldaadū windsūngopk ko nidūgekyū Jerusalén ja'ay ya'ax jyoktū.

³² Net ja soldaadū windsūngopk dyajnaymyujkū ja syoldaadūtujk es ja soldaadū windsūnuty, es jyajtū pūye'egyū mā mayjya'ayuty. Es ko ja ja'ayuty t'ijxtū ja soldaadū windsūngopk mūt ja syoldaadūtujk, net ja Paablū tasmajtsūdu es kyaj tnakywyojptū.

³³ Net ja soldaadū windsūngopk tnimiiñ ja Paablū es tmajtsy. Ta dyajnejxy kəwūñ mūt mājtskū kadenū. Es ko waanū 'yijty, net dyajtūy ja soldaadū windsūngopk:

—¿Mbūn mijts, es ti tū xytyuñ?

34 Peru ja'ayuty yaxkakt_u wiingátyuty éxtum kyaj mbaat y_u soldaad_u windsungopk tm_udoogúku di'ib_u dan t_uy'ajt_un. Es net ja Paabl_u yajm_unejxy m_u kwartel.

35 Ko jyajty m_u ja kwartel_u 'yeskaleer_u, net ja soldaad_utujk ky_uy_u'k_u es yajm_unejxy ja Paabl_u,

36 ja'a ko pyamíñ_uty ja mayjya'ay pyaya'axy pyajékyuty:

—¡Ya'ookt_u!

Paabl_u kyama'añ m_u nimayjya'ay

37 Es ko Paabl_u dyajtk_uyánd_u m_u kwartel, net t'anma_uay ja soldaad_u windsungopk di'ib_u ijtp m_u ja batayonk:

—¿Tits mbaat nnigajxy?

Es ja soldaad_u windsungopk 'yadsooy:

—¿Mij mjajtypy mgajx_ut grieg_u?

38 ¿Tii mij kyaj m'ejipt_uja'ayuty di'ib_u t_uy_up m_ut tsyiptu_uñ y_u yajkutujk_up_u es dyajp_udseemy m_u m_uj ittum taxk mil y_u yajja'ay'o'k_up_uty?

39 Net ja Paabl_u 'yadsooy:

—¡Kyaj! Israelitu ja'ayuts _uj, jáp_uts ngugajp_unuty Tars_u, di'ib_u ijtp m_uj m_u Silisy_u ñax, roman_u ja'ayuts _uj. Tun_u may'ajt_un, meegy_uts ja tiemp_u es_uts ja ja'ay nm_ugajx_ut.

40 Es ja soldaad_u windsungopk tmooy ja tiemp_u. Net_u Paabl_u ty_una_uaye'ky m_u ja eskaleer_u es ja ky_u'_u ttuk'ijxy ja ja'ay es 'yamónd_ut. Es ko 'yamoonda_uaydy_u ja ja'ay, net oj tm_ugajxy m_ut ja ebree_u ayuk, es t'anma_uay:

22

1 –Miits mǎjja'aydyǎjkǎty es miits mǎgu'uktǎjkǎty, mǎdowdǎ wǎl'ixǎts nnayñikǎjxtu'uda'añdyǎts.

2 Ko tmǎdoodǎ tkǎjxy ja ebreeǎ ayuk, net ni'igǎ 'yamoondaaydyǎ. Es ja Paablǎ 'yanmaaydyǎ:

3 –Ŭj isralítǎts, jǎpts nmaxu'unk'ǎjty Tarsu, Silisyǎ ñǎǎxóty, es yaǎts nye'ky Jerusalén es Gamalyélǎts xya'ǎxpǎjk. Yǎjtuk'ijxǎts oy ja n'aptǎjk'ǎjtǎmǎ 'yana'amǎn es amumdu'uk jótǎts nmǎdúñ ja Dios, éxtǎm miidsǎty nidǎgekyǎ tyam xytyundǎ.

4 Ŭjts tǎǎyǎp nmǎdsip'ǎjtǎts yǎ di'ibǎ pyanejxypy ja Jesusǎ 'yǎxpǎjkǎn, extǎ nya'oogǎnǎts es nyajnejxyǎts tsimy yedyǎjk toxytyǎjk, mbǎjta'aga'añǎts pujxndǎgóty.

5 Es ja teedywyindsǎngópk es nidǎgekyǎ di'ibǎ ana'amdǎp mǎj tsǎjptǎgóty ñija'ǎdǎp ko yǎ'ǎjty dyǎjktǎ neky mǎt ja nmǎ'isralítǎ'ǎjtǎm di'ibǎ Damaskǎ tsǎnǎaydyǎp. Nǎjxpǎdsǎ naty jam, n'ǎxtǎ'ǎya'añǎts di'ibǎ myǎbǎjktǎp ja Jesús, es nyajmina'añǎts ya Jerusalén es ndukkumǎdowa'añǎts.

6 'Ko nǎjǎ'tǎnǎts Damaskǎ, éxtǎm kǎjkyxyǎn, nétǎts n'ijxy jyǎjy nǎkǎjxmǎts tu'ugǎ mǎk jajǎn di'ibǎ tsǎjptǎm tso'omp,

7 es ngǎdaayǎts. Nétǎts nmǎdooy tu'ugǎ ayuk ko jyǎna'añ: “Saulǎ, Saulǎ, ¿Tits ko xypyǎjǎdity?”

8 Nétǎts nyajtǎy: “¿Mbǎn mijts?, Windsǎn.” Es xy'anmaayǎts: “Ŭjtsǎts Jesús nazarenǎ di'ibǎ mij mbǎjǎdijtyy.”

9 Ja njamyǎdǎts t'ijxtǎ ja jajǎn, per kyǎj tjǎjgyujkǎdǎ ja ayuk di'ibǎts ǎj xymyǎgǎjx.

10 Nétats uj n'anmaay: “¿Tits ndúnur?, Windsún.” Nétats xy'anmaay ja Nindsún'ajtám: “Pudu'ak es najx jap Damasku es jap m'anuumudut tugekyu ti mdúnur.”

11 'Es ko ja jajun oj xyajwiindsuts, nétats ja njamyuduts xyajnejxy witsy extu njajtyuts Damasku.

12 'Jap tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Ananius. Yu'u jyantsy'awdajtypy ja Dios es tkuydyún ja Moisesu 'yana'amun, es nidugekyu israelítuty di'ibu tsunaaydyu Damasku yajxon muut 'yijty yu'u.

13 Es ja Ananius xyñimiiñuts es xy'anmaayuts: “Məgu'uk Saulu, ijxwax jatugok.” Es netyujatugok oj n'ijxwa'xyuts es net n'ijxyuts ja Ananius.

14 Nétats xy'anmaay: “Yu Dios di'ibu n'aptujk'ajtám wyindsu'kudu jékyur, tu mwin'ixyuty es xy'ixy'átut di'ibu yu'u tsyejpy, es xy'ixut ja Di'ibu Jiky'ajtp Təy'ajtun Muut es xymyudówut di'ibu yu'u kyajxypy.

15 Esu Dios mbujta'agánur es xykyajxut ja 'yayuk ma nidugekyu naxwíñudu ja'ay, es xytyukmumadya'agut di'ibu tu xy'ixy es di'ibu tu xymyudoy.

16 Es tyamyu, katu m'ak'awix. Pudu'ak es mnubátut, es manu'xta'ak ja Dios esu mbeky mniwa'adsudut.”

17 'Kots njambijty Jerusalén, tats nnejxy ma muj tsajptujk es ngajxtákyuts. Nétats n'ijxma'ty.

18 N'ijxyuts ja Nindsún'ajtám Jesús, es xy'anmaayuts: “Jottugoy es mbudsámur ya Jerusalén, mut ko kyaj tyadu ja'ay tmabuka'añ kots uj nGrístuty.”

19 'Nétuts uj n'anmaay: “Windsún, yu'ujuty ñija'adup nidugekyu kots uj nnejxyuts mā tsajptujk es nmunejxyuts puixndugóty di'ibu myubejkyry ko mij mGristaty, es uj tū nyajwépyudyuts.

20 Es ko ja ja'ay dya'e'ky ja Esteebu, mij ja mduumbu di'ibu pyujták ja tūy'ajtun mijtskyujxm, támudsū naty mut n'ity ko dya'e'ky, extū ngwentū'ajtats ja wyit.”

21 Es xy'anmaayuts ja Nindsun'ajtam: “Nuix. Ujts mij ngaxaampy jagam mā ja'ay kyaj 'yisraelítuty.”

Paablū 'yijty soldaādū windsūngopk kyū'ujóty

22 Tmūdoo'ijty ja ja'ay yaabaat ko jyunáñ ko ñijxa'añ mā ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Net ja ja'ayuty yaxkaktū:

—¡Ya'ook tadū ja'ay! ¡Kyaj pyaadyuty jyiky'átut!

23 Es maanūm ja ja'ayuty ni'igū ttuk'ya'ax ttukjoktū, tjandū wyítuty es t'axjubiptū, es ja naxway tjantsywyujū'uktū,

24 net ja soldaādū windsūngopk tni'ana'amū es ja Paablū yajmūnūxat mā kwartel, es yajwórut es tnigajxat ti ko ja'ay ya'axy jyeky mut yū'ū.

25 Es ko two'ondūnū es twopandū yū Paablū, net yū Paablū dyajtūy ja soldaādū windsún di'ibu naty jam:

—¿Mmadajtypy miidsū kutujkūn es xywyórut tu'ugū romanū ja'ay, es kyajnūm yajpayo'oyū?

26 Es ko tmūdooy yū soldaādū windsún, net oj t'awanū ja wyindsún, ja soldaādū windsūngopk, es t'anmaay:

—Mnaygywentū'átudūp mut di'ibu mdunaampy. Tyādū yedyujk, romanū ja'ay yū'ū.

27 Net ja soldaadu windsungopk tniujwa'ky ja Paablu, es dyajtuy:

—¿Tuy'ajtun ko mij mromanuja'ayudyu?

Es ja Paablu 'yadsooy:

—Tuy'ajtun.

28 Es ja soldaadu windsungopk 'yanmaayu:

—Ujts kajaats xytsyoobátxu kots uj nromanuja'ayuty.

Es ja Paablu 'yanmaayu:

—Per ujts romanu ja'ayuts na'abuts nmiiñ njajty ya naxwiiñ.

29 Es yu soldaadu di'ibu naty wopánup yu Paablu, net ñikaktaayudu, es yu'ubaat ja soldaadu windsungopk tsyu'ku ko yu Paablu tu tkawuuñ es romanu ja'ay yu'u.

Paablu tmugajxy di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty

30 Es jakumbom yu soldaadu windsungopk tni-jawuyañ ti ko Paablu ñi'unnaty yu israelítaty. Net tni'ana'am es jyunákut ja kaden di'ibu Paablu ky'uwwun'ajtypy, es dyajnaymyujku yu teedywyindsúnaty es nidugekyu di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty. Netu Paablu dyajpudsuumdu es trujtáktu mayjya'ay wyinduuy di'ibu naty tu ñaymyúkudu.

23

1 Paablu tni'ijxe'ky di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es t'anmaay:

—Mugu'uktujkuty, tuts njiky'aty extu tyambaat wi'ixats kyaj nbekyjyawu ma ja Dios.

² Net ja Ananiius di'ibū ijtp teedywyindsungórk, t'anmaay ja ja'ay di'ibū tūnaapy jap Paablū pya'ay es t'abojsu'ugut ja Paablū.

³ Es ja Paablū t'anmaay:

—Dios yu'u mwórudap, mnay'andijyuty éxtumū ja'ay di'ibū jiky'ajtp tūy'ajtūn mūut. ¿Ti ko yaa m'u'uñ esuts xyryayo'ooyut éxtum ja Moisesū 'yana'amūn jyuna'añ, es mijts ku'am kyaj xykyuy-dyúñ ja Moisesū 'yana'amūn ko mjuna'añ esuts nya'abojsu'ugut?

⁴ Es ja ja'ayuty 'yanmaayudu:

—¿Tii du'un xywyingajxpéty yu teedywyindsungórk?

⁵ Es ja Paablū t'anmaay:

—Mūgu'uktūjk, kyajts nnijawū pūn yu'u teedywyindsungórk. Pes du'un ja Diosū jyaabyajtūn jyuna'añ: “Katū xykyajxpéky di'ibū ana'amp mgajpnóty.”

⁶ Ņija'ap ja Paablū ko tamū saduseeū ja'ayuty esū fariseeū ja'ayuty, es t'anmaay mūk:

—Mūgu'uktūjkuty, uj nandu'un fariseeū esū n'aptūjkūts nandu'un fariseeuty, es tyámūts xyajjustisūpaaty kots nmūbeky es n'awíxyūts ja jyikyryūjkūn di'ibū tū 'yeeky.

⁷ Es ko du'unū Paablū jyunañ, net ja ja'ay űaygyajxytsyi'kudu ak yu'ujuty di'ibū naty tū űaymyúkudu, ta űaybyūjtákudu abekyū fariseeuty es abekyū saduseeuty,

⁸ mūt ko yu saduseeuty jyuna'andu ko di'ibū tū 'yeeky kyaj űakyjyikyryekey, ko kyaj jyaadyū anklūs es kyaj jyaadyū anmūja'an. Per yu fariseeuty

myabejkyry ko yu o'krū jyikyryekey jatugok, ko jyaaty yu anklus es jyaaty ja anmūja'an.

⁹ Es di'ibū ana'amduṣ māj tsajrtūgōty nidugekyū ñay'oojūdu ak yu'ujūty. Es pyūdu'ktū nija'ajūty ja fariseeūty di'ibūty tsajrtūgōty ya'axrūjktūṣ, es t'anmaaydyū:

—Tyādu yedyūjk kyaj pyekey nbátum. Yu'u da tu'ugū anklus o tu'ugū anmūja'an tū myūgajxyūty.

¹⁰ Es ni'igū jyantsymūjwindūku ko ja'ay ñay'oo ñayya'axūdu ak yu'ujūty. Ta ja soldaādu windsūngopk jyotmay'e'ky ko yu Paāblū ja'ay ya'oogūdu. Net ja syoldaādūtūjk tkejxy es nūjx ja Paāblū dyajtsoōdu es dyajmīnūt jatugok mā kwartel.

¹¹ Ja ux ja Nindsūn'ajtūm Jesús kyūxe'ky mā Paāblū, es 'yanmaayū:

—Paāblū, jotmāk mnaybyūjtā'agūdu. Extūm tū xykyajxy ja tūy'ajtūn mūt ūj ja yāā Jerusalēn, nandū'ūn xykyajxūt ja tūy'ajtūn ūjtskyūjxm jap Romū.

Tkajxy'áttū pūn wi'ixū Paāblū 'yoogūt

¹² Es jakumbom nija'ajūty ja israelītūty ñaygyajxūdu es dya'ooga'añ ja Paāblū, es jyūnandū:

—Wa'an ja Dios xytyukkūmūdo'om pūn kā'ay ūkūm mā kyajnūm nya'o'kūm ja Paāblū.

¹³ Di'ibū dū'ūn tyunāndūbū naty naxy nijūstyikxy ja yedyūjktūty.

¹⁴ Net ñūjxtū mā ja teedywyindsūnūty es ja mūjja'aydyūjktūty, es jyūnandū:

—Ūdsūty tūts nnaygyajxūdu es Diósūts xytyukkūmōwdūt kots ngáyūt pūn kyajnūmts nya'ooktū Paāblū.

15 Tyam miidsuty es di'ibu ana'amdup maj tsajptugóty, amdowdu tadu soldaadu windsungopk es bom dyajmínudu tadu ja'ay ma miidsuty, es xywyin'uanut ko miits xyñijawuya'andu yajxon ja pyeky. Es udsuty, támuts n'awixtu esuts nya'oogut ma kyajnumu naty jya'ty.

16 Es ja Paablu ja tsojmaank myudoo ti tyunándup, net ñejxy ma ja kwartel es t'awa'anu ja Paablu.

17 Net ja Paablu tmugajxy tu'ugu soldaadu windsun, es t'anmaay:

—Munujxu tyadu mixy ma ja soldaadu windsungopk, ja'a ko myadya'aga'añ waanu mut yu'u.

18 Es ja soldaadu windsun tmunejxy ja Paablu tsojmaank ma soldaadu windsungopk, es t'anmaay:

—Tadu Paablu yu'uts tu xy'amdoy esuts nya-jmínut ja yaa tyadu mixy. Yu'uk madya'agaamp waanu mut mij.

19 Es ja soldaadu windsungopk tku'amumajtsu ja mixy, es dyajnejxy wiink tsoo, es dyajtuy:

—¿Tits xy'awanuyaamp?

20 Net ja mixy t'anmaay:

—Yu israelítuty tu ñaygyajxudu es bom m'amdowa'añuty es xyajnujxut ja Paablu ma di'ibu ana'amdup maj tsajptugóty, es 'yanda'aga'andu es ttseky es xpyayo'oyut.

21 Kyaj mij xymyubúkut, ja'a ko nijustyikxyñaxy ja jya'ayuty di'ibu awijxp ayu'udsyu, es tu jyuna'andu ko Dios tyukkumadówdut pan kaaydyup es kyajnum dya'ooktu Paablu; es tyam tap t'awixtu na'a xyajmíñ.

22 Net ja soldaadu windsungopk ñayjyugajxu mat ja mixy es kyaj pún ya'awánut extum tu yajmadya'aky.

Paablú yajkéxy má gobernador Felus

23 Ta ja soldaadu windsungopk tmugajxy majtskú soldaadu windsún, es t'anmaay:

—Anuumudu majtsk mugo'pxu msoldaadu es ñay'uxkúkdut, es tugu'px majk di'ibu kwaaygyujxy, es majtsk mugo'pxu di'ibu mat ja lyanzu, es ñajxut Sesareeu tyam muj koots.

24 Es nandu'un ñay'uxkúkdut yu Paablú es ttukpátut ja kwaay, es yajkwentu'áttut kudiibu ti jyátudut es yajkuyákut má ja gobernador Felus.

25 Es ja soldaadutujkuty yu' tmanujxtu ja neky má jyuna'añ:

26 “Ujts Klaudyu Lisuus, ngéxyuts tu'ugu neky mat mij, gobernador Felus, es ngajxpo'xa'añ.

27 Yu israelítaty tu tmatstu tadu yedyujk es dya'ooga'añ, per kots uj nnija'aju ko yu'adyu romanu ja'ay, nétuts oj nnejxy mudats ja nsoldaadutujk es nyajtsékyuts.

28 Nétuts nyajnejxy má israelítaty di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, mat kots nnijawya'añ ti ko tu tni'uunudu.

29 Muj ja pyeky tpujtáku mat ku'am ja 'yana'amun; per kyaj tmdaty yu peky es dya'oogut o dya'ítut pujxndugóty.

30 Kots uj nnija'aju ko yu israelítaty ttukniwinmayu dya'ooga'añu tadu ja'ay, paaty tyámats ngexy má mijts; es nandu'un tuts n'anuumu ja di'ibu ni'uunup es najx dyaky yu tyuy'ajtun má mijun. Ja nnaybyátum.”

³¹ Net ja soldaadutajk dyajnujxtu ja Paablu éxtum tu ya'anuumudu, es dyajnujxtu koots extu Antípatrus.

³² Jakumbom jyumbijttu ja soldaadu ye'ebyu ma ja kwartel, es ja kwaaygyujxyru t'akranujxtu ja Paablu.

³³ Ko jyajty Sesareeu, ta tkujajktu ja Paablu es ja neky ma ja gobernadoor.

³⁴ Es ko t'ijxy ja neky ja gobernadoor, net dyajtuuy ja Paablu:

—¿Madsu m'it mlugaar?

Es ja Paablu 'yadsooy:

—Silisyu ja'ayuts uj.

³⁵ Net ja gobernadoor Felus 'yanmaay:

—Tyámuts n'awíxut ko kyuda'agut ja ja'ay di'ibu tu mni'uunuty, esuts nmudówt wi'ix jyna'añ.

Es ja Paablu jajpjtáky ma ja tujk di'ibu Eroodus pyalasyu'ajt, es kywentu'átudu ja soldaaduty.

24

Paablu, ja gobernadoor Felus wyinduuy

¹ Kyummogoxk xuu kyudaky Sesareeu ja Ananiius di'ibu ijtp teedywyindsungópk, mut ja mujja'aydyujk es tu'ugu wingajxru di'ibu xyu'ajtypy Tértulu. Tyaadu twinguwa'ku ja gobernadoor Felus es tjarajta'agáñ ja pyeky ja Paablu.

² Es ko ja gobernadoor dyajmiiñ ja Paablu, net ja Tértulu tni'uunu ja Paablu, es t'anmaay ja gobernadoor Felus:

—Nja'aygyudákyruuts ma mij, windsún gobernadoor, ko mijtskyujxm jyaadyu oy'ajtan ma tyadu

naxwīñudū, es mij m'ane'emy yajxón mūt ja oybyū mwinmā'añ. Paaty kyaj mā tsip mūt uudsaty.

³ Es mij tū xytyuñ yajxón tūgekyū mā tyadū israelítaty ja ñaxwīñudū. Nja'aygyudákyryuts mijts, gobernadoor Felus.

⁴ Per kudiibuts mij nūgoo ja mdiempū nyajtūgóyut, tunū may'ajtūn es xymyudoo'ítut di'ibuts ūj ngajxaampy.

⁵ Tyadū yedyujk yū'u axuk ja'ay, es ñejxy oytyim maaty es dyajtsiptúñ yū israelítaty; es nandū'ūn yū'u ñigopk'ajtypy ja ja'ayaty di'ibū yajtjip nazarenū ja'ayaty.

⁶ Nandū'ūn tmūdūjkū wiink ja'ay mā māj tsajptūjk. Paadyuts nmajtstū es ndūydyunánduts éxtūndsū n'ana'amūn jyūna'añ.

⁷ Net ja soldaādū windsūngopk Lisys myiiñ es tyūjkū amūjāa, es dyajnejxy ja Paablū,

⁸ es xy'anmaaydyuts uudsaty di'ibū ū'ūndūp nmíndut mā mij. Es tyam mijts kū'ūm xyñijáwut ja tūy'ajtūn nidūgekyū ti kots nni'ūnūdū.

⁹ Esū israelitū ja'ayaty di'ibū naty jápūty, nandū'ūn jyūnandū ko tyūy'ajtūnūty.

¹⁰ Net ja gobernadoor ja kyū'u ttuk'ijxy ja Paablū es kyajxut. Ta Paablū jyūnāñ:

—Tyam ūj jotkujkūts nnayjyáwūty es nnayñikajxtu'uda'añūdyuts mā mij, mūt ko nnija'ābūts ko mij tyam m'ity jeky es myajkutiky mā tyadū naxwīñudū.

¹¹ Mijts kū'ūm mbaat xpyayo'oy ko je'eyūnūm majmajtsk xūū kots n'ojsy Jerusalén esūts n'awdata'añ ja Dios.

12 Es kyaj tyu'ajtanuty kots xypyaattu nnay'oojudats, es kyajts pán nyajnayñibudu'ku, ni ma muj tsajptajk es ni ma justisutajkaty, es ni di'ibu kajpnats pán muut ngatsiptuñ.

13 Tyadu ja'ayuty kyaj mbaat dyajtydyakudu tits xytyukni'u'unudap.

14 Di'ibu tay'ajtan, nbanejxypyats ja Jesús éxtamu Kristu, di'ibu yu'u tyijtup anuu xprajkun. Nmudiimbyats ja Dios éxtamdsu n'aptajk tmuduñ. Nmabejkyryats tugekyu Moisesu 'yana'amun es tugekyu di'ibu Diosu kyugajxpu kyajxtu.

15 Es uj nmabejkyryats éxtam yu'ujuty nandu'an ko yu Dios dyajjikyryuka'añ tugekyu o'kpu di'ibu ijt oyjya'ay es nandu'an di'ibu ijt ka'oyjya'ay.

16 Es paadyats du'uñam nduna'añ di'ibu oy Dios winduuy es nandu'an ja'ay winduuy.

17 'Es kanak jumajtats njudijty wiink nax wiink kajpn, es njambijtyats madsu naxu ngajpn es nyaka'añats yu limosnu es ja windsu'kun.

18 Es jawyiinats nnayyajwátsu. Jápdsu naty muj tsajptajk ñabotsoty es mbajta'aga'añats yu limosnu es ja windsu'kun, es kyaj mut ja mayjya'ay es ni nganayñibudu'ugudats ni pán muut. Es jap tsajptugoty xypyatats ja israelítaty di'ibu tso'omp ma ñaxwiñudu Asyu.

19 Es japs xypyattu ja israelítaty di'ibu tso'omp ma ñaxwiñudu Asyu, ¿Ti ko ku'am tu kyamindu ja yaa es xyñi'uunudats ma mij, pan tay'ajtan myudajttup ma u'unun?

20 Mut ko yu'ujuty kyaj myindu di'ibu tyam junándup ja yaa, wa'an yu'ujuty tay'ajtan

tjuna'andu pən ti peky tu xypyaattats ko nwindunaay wyinduuyaty di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty.

21 Je'eyu pən yu'ujaty xyñi'ununyaambuts ko njunáñats muk jap mā di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty: “Miidsaty tyam xypyekymyoodyuyps kots uj nmabeky ko yu o'kraty jyikyryuka'andu.”

22 Ja Felus oy tnija'aju wi'ix tmabaktu di'ibu pyanajxtap ja Jesús éxtum ja Kristu, paaty ko tmadooy yu taadu, net jyunáñ:

—Ko myínut ja soldaadu windsungopk Lisyas, n'akmadówupts miju m'u'unun.

23 Es net ja Felus t'anmaay ja soldaadu windsún es ja Paablu 'yítat tsimy, per tmo'oyat nandu'un yu awa'ats'ajtun es dyajtúkat yu myutnaymyaayubutujk es kyu'ixadut.

24 Es ko 'yijty kanak xuu, ta jyajty jatugok ja Felus mat ja ñudo'oxy Drusilu, di'ibu israelitu ja'ay. Ta tnigajxu ja Paablu es myínut. Es tmadooy ko Paablu myugajxudu wi'ix ja jiky'ajtun ko Jesukristu yajmubéky.

25 Es ko ja Paablu 'yawa'anu es ja ja'ay jyiky'átat tuy'ajtun muut es ñay'aguwítsudut ku'am, es ko ja'ay yajpayo'oydyut, net ja Felus ñay'adsu'ku es t'anmaay ja Paablu:

—Winwa'ktútkats tyam. Kots ja tiempu nmudátut, net nnigáxut.

26 Es ja Felus yu'u jyatsojk es ja Paablu myo'oyadut ja meeñ es tnasmátsut; paaty janaamuty tnigaxu.

27 Du'un tyuun jyajtu majtsk jumajt. Net ja Felus pyudsuumnu gobernador, es tuyjku ja jembyu

di'ibū xyu'ajtypy Porsyu Festu. Es ko ja Felus wyu'umáñ oy mat ja israelítuty, paaty dyajwe'emy ja Paablū tsimy pujxndugóty.

25

Paablū, ja gobernadoor Festu wyinduuy

¹ Ko ja Festu jyajty es oj t'axaju ja kyutujkun es 'yítat gobernadoor, kyumduguk xuu tso'oñ Sese-reeu es pyatujku Jerusalén.

² Es net ñimiinudu ja teedywyindsúnuty es ja israelítuty ja myujja'aydyujk, es tni'u'ambajttu ja Paablū,

³ t'amdooy ja may'ajtun es tniǵaxut ja Paablū es dyajmínat Jerusalén. Du'un t'amdooy ko tu naty ñaygyajxudu ja israelítuty es dya'ooga'andu tu'aay.

⁴ Per ja Festu 'yadsooy ko Paablū tap 'yity tsimy Sesareeu, es yu'u ku'um jujpta'agaamp jap.

⁵ Es jyunáñ:

—Miits nidu'uguty di'ibū myudajttap ja kutujkun, mnajxtap Sesareeu kots uj nnajxut, es punu tadu yedyujk jamu pyeky, mbaat xyñi'u'ambáttu.

⁶ Festu je'eyu jap 'yijty Jerusalén tuktujk majk xuu es ta net jyunajky jatugok Sesareeu. Es jakumbom t'axaju ja 'yuñaaybyajn ma 'yana'ama'añ. Ta tniǵajxu ja Paablū.

⁷ Ko Paablū tyujku, net yajnadujkudu ja israelítuty di'ibū tu tsooindu Jerusalén, es trujtákuudu pyeky kanak nax, per kyaj tyu'ajtandujku.

⁸ Es net ja Paablū ñayñikajxtútu:

—Ůj, ni tits tĚ ngatuundġgŃy mġt ja israelítuty ja 'yana'amġn, ni mġt ja mġj tsyajptġjk es ni mġt ja yajkutujkrġ kopk.

⁹ Per ja'a ko yġ Festġ wġ'ġmaġamp oy mġt ja israelítuty, pġaty ja Pġablġ t'anmaġy:

—ĤTii mnġjġaġamp Jerusalġn es jġmġts ndġnġt ja tġy'ajtġn?

¹⁰ Net ja Pġablġ 'yadsooy:

—Tyġmġts n'ity mġ yajkutujkrġ kopkġ kyutujkġn, mġ mbaġdġts ja ndġy'ajtġn yajtġñ. Mnija'ap oy ko kyajts ġj ti tġ nduundġgŃy mġt ja israelítuty.

¹¹ Es pġn tġy'ajtġn ko tġts ti nduundġgŃy di'ibġts ngumġdŃwġp es xya'oogġdġts, wa'ants xya'ookġtġ; per pġn kyaj ti tyġy'ajtġnġty di'ibġ xytyukni'ġ'ġnġp, kyaj pġn ja kutujkġn tmġdaty esġts xykyġyġkġt mġ yġ israelítuty. Pġaty n'amġdŃyġts esġts xyajnġjġdġts mġ ja yajkutujkrġ kopk es yġ'ġ kġ'ġm xyryayo'oyġdġts.

¹² Ko naty ja Festġ tġ myadya'aky mġt ja jya'ayġty, ta t'anmaġy ja Pġablġ:

—Mġt ko tġ xy'amġdoy es nyajnġjġt mġ yajkutujkrġ kopk es yġ'ġ jyustisġtġnġt, oy nyajnġjġt.

Rey Agripġ jya'ty es tku'ixy ja Festġ

¹³ Ko 'yijty majtsk tġgġk xġġ, net jyajty jap Sesareġġ ja rey Agripġ mġt ja toxytyġjk di'ibġ xyġ'ajtypy Berenise, es tkġjxpo'xa'ġñ ja gobernadoor Festġ.

¹⁴ Es kom kanġk xġġ jap 'yijttġ, ta ja Festġ tmġmadyaky ja rey wi'ixġ Pġablġ 'yity tsimy, es t'anmaġy:

—Tyap tu'ugu yedyujk 'yity pujxndugóty di'ibu Felus tu dyajwe'emy.

15 Kots n'ijty Jerusalén, net ja teedywyindsúnuty esu israelítuty ja myujja'aydyujk tni'u'unudu tadu yedyujk, es xy'amdooyats es uj njuna'anudats ko peky tmudaty es wa'an dya'ooktu.

16 Es uj n'adsooyats ko yu romanu 'yana'aman kyaj ñigutíkyaty es nya'o'kum ja ja'ay pan kyajnumu tyuj'ajtun dyaky es ñaywyindánudat mat ja di'ibu u'amp, es ñayñikajxtu'ududat.

17 Paaty ko yu'ujuty myiindu ja yaa, netyu jakumbom nnaxwe'tsy ma uñaaybyajn mats n'ane'emy, es nétats nnigajxu tadu yedyujk.

18 Ja israelítuty kyaj oj 'yuundu éxtumts uj tu n'okwinmay.

19 Yu'u je'eyu oj ttukni'unudu éxtumu israelítuty myubuktu, es muut ja Jesús di'ibu o'k; per ja Paablu jyunañ ko yu Jesús jyiky'aty.

20 Es kom kyajts nmwinma'añbyaaty wi'ixats ja tuj'ajtun ndúnut, nétats ja Paablu nyajtuuy pan najxaamp Jerusalén es jápats ja tuj'ajtun ndúnudats.

21 Per ja'a ko yu'u 'yamdoo es ja yajkutujkru kopk Augustu ttúnut ja tuj'ajtun, paaty uj nya'ityats tsimy extu kots uj mbaat ngexy.

22 Net ja Agripu t'anmaay yu Festu:

—Uj nandu'un nmudowaambyats wi'ix jyuna'añu tadu ja'ay.

Es ja Festu 'yadsooy:

—Bom xymyudówat.

23 Jakumbomu Agripu es ja Berenise jyajttu es ni'igu dyajniyuxu'ktu ja myuj'ajtun, es tujkudu ma ja kumoñdyujk mat ja soldadu windsangópkuty

es mūt ja Sesareeŭ myŭjja'aydyŭjk. Net yŭ Festŭ tŭnigajxŭ yŭ Paablŭ.

²⁴ Net ja Festŭ t'anmaay yŭ Agripŭ:

—Rey Agripŭ es miidsŭty nidŭgekyŭ di'ibŭ tŭ ñaymyúkŭdŭ mūt ŭjŭty, tyāa ja yedyŭjk. Mayŭ israelítŭty tŭ xy'anŭmŭts mūt yŭ ja'ay jap Jerusalén es yāa nandŭ'ŭn Sesareeŭ, es dŭ'ŭn jyŭna'andŭ esŭts nya'oogŭt.

²⁵ Per ni wi'ix tsoots ngapatŭ pyojpŭ es 'yoogŭt. Es kom yŭ'ŭ kŭ'ŭm tŭ t'amdoy es ja jyustisŭ ya-jtúnŭt mā yŭ yajkutujkŭ kopk Augustŭ, paaty tats njŭna'añ kots ngaxa'añ jam.

²⁶ Es kyajts nnijawŭ wi'ixŭts nnijáyŭt yŭ nwindŭsŭn yajkutujkŭ kopk mūt yŭ'ŭ. Paaty tyāats nyajmíñ mā miits nidŭgekyŭ, es waanŭ ni'igŭ mā mij, yajkutujkŭ Agripŭ. Tundŭ may'ajtŭn, yajtŭwdŭ tyādŭ ja'ay esŭts xy'awánŭt wi'ix mbaat nja'ayŭts,

²⁷ ja'a ko kyajts njawŭ tyŭy'ajtŭnŭty esŭts ngáxŭt mā ja yajkutujkŭ kopk pŭn kyajts n'awanŭ wi'ixŭ 'yŭ'ŭnŭn.

26

Paablŭ, ja rey Agripŭ wyinduuy

¹ Net ja Agripŭ t'anmaay yŭ Paablŭ:

—Mbaat mij xyaky ja mdŭy'ajtŭn.

Ta ja Paablŭ ttuk'ixy ja kyŭ'ŭ es 'yamóndŭt, es jyŭnāñ:

² —Jotkujkŭts nnayjyáwŭty esŭts ngajxŭt mūt mij, rey Agripŭ, esŭts nnayñikajxtu'udŭdŭts nidŭgekyŭ di'ibŭ israelítŭty tŭ xytyukni'ŭnŭts,

3 es waanu ni'igu ja'agyuixm ko mij mnija'ap tugekyu wi'ixuts jaayum tii ndundu, uudsuty israelitu ja'ayuty, es mjaygyujkap di'ibuts nmadyakupy. Paaty tunu may'ajtun, madoo'it yajxon.

4 Yu israelituty nidugekyu tnijawu wi'ixuts n'ijty mat yu'ujuty madsu ngajpn es nandu'un Jerusalen, kots nmutsk'ajty es extu tyambaat.

5 Es yu'ujuty nandu'un nija'adup, es pan tsojktup jyuna'andut tuy'ajtun, kots uj n'una'k'ajty fariseeu ja'ayuty.

6 Es tyam xyajmints es xyñi'uunuts kots uj nmabekyuts ko Dios dyajjikypyuka'añ yu o'kpu extam wyandaky mat uudsadyu n'aptujkuty.

7 Nidugekyu israelituty yawijxtup ko Dios tkuydyunat di'ibu wyandak, es ja'agyuixm t'awdattu Dios xun koots. Mij rey Agripu, yu'agyuixmu tadu israelitu ja'ay xyñi'uunadu kots uj du'un njajp'ixy.

8 ¿Ti kyaj miits xymyubaktu ko Dios dyajjikypyuka'añ ja o'kpu?

9 Ujts ku'um nwinmaayuts tuuyup kots uj nduna'añ mayu winma'añ es nmudsip'atuduts di'ibu pyanejxypy yu Jesús nazarenu.

10 Es du'unuts nduun kots n'ijty Jerusalen. Ja teedywyindsunuty xymyoodyuts ja kutujkan esats uj nbujta'agut pujxndugoty ni nu'un di'ibu myabejkyupy yu Jesús; es ko dya'o'ktu, uj tadsu naty nnaygyajxadu mat ja teedywyindsunuty.

11 Kanak okuts uj nduydyuun es agwanu tmastu'udut yu myubajkan. Du'un tu ndunuts tu'uk tu'ugu tsajptajk. Njantsytyukmudsip'ajtyuts yu'ujuty es nbanajxuts extu wiink kajpn.

12 'Es kots əjə naty nnejxy mə Damaskə, yə teedywyindsənəty tə xymyo'oyəts yə kutujkən esəts nəjx nmatsy di'ibə myəbəkəp ja Jesús.

13 Rey Agripə, kotsə naty nnejxy, net jam tu'am n'ijxyəts kijkyxyəə tu'ugə jəjən di'ibə miimp tsəjwínəm. Jantsy mək jəjəy es kyaj dyə'unəty yə xəə jəjəy. Tadə jəjən jəjəty məts əj nəb'əəy es mədsə njəymyədəty.

14 Net hədsəty nidəgekyə ngədəədəəydyəts, es nmədooyəts kots xymyəgəjxy mət ja ebreeə ayuk, es jyəna'añ: "Saulə, Saulə, çtits ko xypyəjəđity? Kə'am mnəyəjtsəyútyəty, éxtəmə yuubə ko tpepy yə kepyjyəjptsəty."

15 Nətəts əj n'anməəy: "ÇMbún mij?, Windsən." Esəts xy'adsooy: "Əjtsəts Jesús, di'ibə mij mbəjəđitypy.

16 Pədə'ək es mdánət. Tə nnimíñ es mij nməgəjxa'añ es ngəjxa'añ esə jə'əy xy'awánət di'ibə tyam tə xy'ixy es di'ibə m'ixəp óknəm.

17 Es əjts mij nyəjtso'ogəp mə israelitəty es nandə'un mə kyaj 'yisraelitəty. Es tyam ngəxy es mnəjxət

18 mə jə'əjəty es xya'ijxwə'xət ja jə'əyəty es kyaj nəkyo'oydyət mə ja koots it, wa'an dyo'oydyə mə ja xəəñ it, kədiibə 'yok'ijnəđət Satanás kyəjoty, Dios kyə'əjoty 'yíttət; esə də'unəts xymyəbəkəttət es yəjtuknima'kxtət ja pyeky es yəjmo'oydyət ja kumə'añ mət púnəty ijttəp ja Diosə jyə'əyəty." Də'unəts xy'anməəy ja Nindsən'əjtem Jesús.

19 'Pəəty, rey Agripə, nməmədooyəts di'ibəts ja Jesús xytyuk'ijx tsəjwínəm es di'ibəts xy'anməəy.

20 Jəyəjpts ngəjxwə'xy ja oybyə ayuk mə jə'əyəty

di'ibáty jap Damasku, ta net di'ibáty Jerusalén es ma tugekyu Judee nax, es nandu'un ma di'ibu kyaj 'yisraelítaty; es n'anmaayuts nidugekyu es dyajtugátstat yu wyinma'añuty es jyambittat ma Dios es ttúnat éxtam ja Dios jyuna'añ.

21 Paadyuts xymyajtsta ja israelítaty maj tsajptajk nabotsoty esuts xyjaya'oogándu.

22 Peru Dios xypyudajkuts es tyambaadats ngajxwa'xy ja 'yayuk mat nidugekyu ja'ayuty ko yu Jesús yu'u du'an ja Kristu. Es je'eyu njuna'añuts di'ibu nandu'unu Moisés es ja Diosu kyugajxpu kyuxjaaydyu.

23 Yu'ujuty jyunandu ko koonum yu Kristu 'yayówt es taanum 'yoogut; es ko 'yoogut, yu'u tim jayujp jikyru'kup jatugok es dyákat ja nitsokan mat di'ibu israelítaty es di'ibu kyaj 'yisraelítaty.

24 Es ko du'an jyunáñ yu Paablu, net ja Festu yaxkeky:

—iTu mloku, Paablu! Mat mayu m'uxpajkun tu mjambity loku.

25 Per ja Paablu 'yadsooy:

—Kyajts nloku, gobernador Festu. Tugekyu di'ibuts ngajxpy, tay'ajtun yu'u.

26 Esu tyadu rey Agripu myudajtypy ja tay'ajtun di'ibuts ngajxpy, paadyuts nnigajxta'ay yajxon ma yu'un, mat ko kyaj tyaadu tyuun jyajtu ayu'udsyu.

27 Mij, rey Agripu, ztii mmubajk éxtam jyunáñ yu Diosu kyugajxputy? Nnija'abats ko mmubejkyry.

28 Net ja Agripu jyunáñ:

—Mat waanubu mij yu m'ayuk xytsyeky es nbanjxudats yu Jesukristu, du'un, zkadii?

29 Net ja Paabl̥u jyunáñ:

—Pes mat̥ jawaanub̥u o mat̥ jamayby̥u, Dios tsyejpy ko mij, rey Agrip̥u, es nid̥ageky̥u ja'ayuty di'ib̥uts yam xym̥udoo'ijtt̥ap, nand̥u'anxy̥ap mij n̥ujx m'itt̥a éxt̥um u̥j, je'ey̥u ko kyaj m̥udu kadenu̥.

30 Net ja rey Agrip̥u py̥ude'ky, es nand̥u'an̥u Fest̥u es̥u Berenise, es nid̥ageky̥u di'ib̥u naty jap uñ̥aaydy̥ap,

31 es ñ̥ajxt̥u wiink tsoo, es ñ̥ajjyunán̥udu:

—Tyad̥u ja'ay ni ti t̥u tkatúñ di'ib̥u pát̥ap tku'oog̥at o 'yít̥at pujxnd̥ugóty.

32 Net ja Agrip̥u t'anmḁay ja Fest̥u:

—T̥u̥xy̥ap yajnas̥máts̥u tyad̥u ja'ay kooxy̥ap k̥u'̥am t̥u tka'am̥doy es̥u yajkut̥ujkr̥u kopk pyayo'oy̥ud̥at.

27

Paabl̥u yajm̥nejxy barkoty Rom̥u tsoo

1 Ko twinmḁaydy̥u xyaj̥n̥jxa'and̥uts jap Italy̥u, net ja Fest̥u tk̥uyajky ja Paabl̥u es̥u wiingáty̥py̥u tsim̥yjya'ay mā ja soldḁad̥u winds̥ún July̥u, di'ib̥u jap ijtp mā byatayong̥u August̥u.

2 Nét̥uts nd̥ujk̥ud̥u mā tu'ug̥u bark̥u di'ib̥u naty tsoonḁamp Adramity̥u es ñ̥ijx̥a'añ̥ Asy̥u. Y̥u Aristárk̥uts m̥uut̥ n̥n̥ujxt̥u, y̥u'̥u jap kyugaj̥pn̥uty Tesalónik̥u, Masedoñ̥u ñ̥axwíñ̥ud̥u.

3 Jakumbom njajtt̥uts Sidón. Es jap y̥u soldḁad̥u winds̥ún July̥u tm̥ad̥ajty y̥u oyjyot es t̥nasm̥ajts̥u Paabl̥u es n̥ujx tku'ixy y̥u my̥ut̥n̥aymyḁay̥ub̥uty.

4 Kots nd̥so'ond̥u Sidón, n̥ujxt̥uts aga'añ̥dsyoo mā Tsyipre, mat̥ ko m̥uk̥ jyantsy̥pyo̥jy es kyaj m̥baat̥ t̥y̥u n̥nejxy̥uts.

5 Es nnajxtats ajkxnáx tsoo Silisyu pyu'aay esu Panfilyu, es njajttats Miiru, Lisyu ñaxwíñu.

6 Jap yu soldaadu windsún tpaty jatu'ugu barku di'ibu tso'omp Alejandrii es ñujxa'añ Italyu. Nétats xyajtajku es nnajxtats.

7 Es kanak xuujuets ndu'uyo'oydyu odyu'agyu, es jantsy nimajaa njajttats wyinduuyu Gniidu. Es nandu'unu naty jyantsypyoyj. Nétats nnajxtu wyinduuyu Salmón es n'awdijttats ma Kretu,

8 es nnajxtats nimajaa mejuñbyu'aay extu njajttats ma tu'ugu it di'ibu xyu'ajtypy Oybyu Jyikymyejuñ'aa, Lasee kajpn wingón.

9 Es dyajtugooydyu tiempu kanak xuu es kudsu'ugu kots n'aknajxtat mat ko wyingoonu ja xux po'o. Net ja Paablu dyajky ja kajxwíju,

10 es t'anmaay:

—Mugu'uguty, ni'igu 'yaxuuuguty yu tiempu. Puñ n'aknajxum, n'ayo'ombátumu net es nyajtugo'oyumu net ja barku esu tsemy, es extu njiky'ajtun'ajtam.

11 Per yu soldaadu windsún yu'p ryanujx éxtumu wyinma'añ yu barku ñiwindsún es yu barku ñigapitank, kyaj ja Paablu kyajxwíjuñ tmadooj.

12 Es kom nik oy jatu'ugu kajpn di'ibu xyu'ajtypy Fenise ma ja islu, es jap tu'ugu jikymyejuñ'aa mad-soo xuu pyudsemy, ja'aguyxm may twinmaaydyu waanu oy ko ñajxtat jap, es jap dyajnáxat ja xux po'o.

13 Ko tyugajtsy ja poj es myiñ naje'eyu yu jumboj, net ñay'anmaayudu:

—Oy njo'omum.

Ta ñajxtu ma myuwingón ja Kretu myejuñbyu'a.

14 Per ko waan_u 'yijty, net ty_ugajtsy ja poj es myiĩn jantsy m_uk tuboj,

15 es dyajnejxy ja bark_u wiink tsoo. Es kom m_uk pyojy, kyajts mbaat nnajxt_u éxtumts nnajxa'and_u. Nétats nmatstutt_u ja bark_u es ja poj myunajxudat madsoo myunajxa'añaty.

16 Nétats nnajxt_u pya'ay ma tu'ug_u mutsk isl_u di'ib_u xyu'ajtypy Kaud_u, ma waan_u poj myooñ. Es jantsy nimaja_u nyajt_ujkats ma bark_u ja barku'unk di'ibuds_u naty t_u nwoond_u.

17 Kots nyajt_ujkud_u ja barku'unk, nétats nwo'onda'tst_u ja m_uj bark_u mut kanaag_u tejxyñ kud_uiib_u jyaanwa'xut. Es nds_u'kudats ko ñejxy ja bark_u pu'ujótm ma txu'aty Sirte. Es net nyajjnajktats ja bark_u wit es y_u poj yajnejxyuty du'ñ_u.

18 Jakumbom kyajp_u m_uk poj myooñ. Net ja bark_u tsyemy ñ_ug_uj_ubijptsondáky.

19 Es ja myuduguk x_uu uudsaty nyajpudsuumdu di'ib_u m_udu bark_u tyu'uyo'oy.

20 Kanak x_uu kyajp_u x_uu 'yok'ya'ijxn_u, es ni m_udsa'a, ja'a ko ja poj es ja tuu m_uk jyantsywyepy. Nja'aydy_ugooydyaayñats t_ugeky_u wi'ixats nnitso'ogut.

21 Es ko jeky 'yijn_u, kyajts n'okkaayñ_udu, net ja Paabl_u jyunáñ:

—M_ugu'uguty, t_uxyup xym_udoogúkud_u es kud_uiibxyup t_u ndso'on_um Kret_u es kyajxyup du'ñ n'ayo'om.

22 Per tyam kat_u mjotmay'ookt_u, ni pán kya'oogut, oy tyadu bark_u wyindugóyut.

23 Pes tsu'uy tu'ug_u Dios_u 'yankl_us n'ijxyuts,

24 es xy'anmaayuts: “Katū mdsū'ugū Paablu, mja'tap mā ja yajkutujkrū kopk. Nandu'unū Diosū may'ajtūn mdu'unxū es nidūgekyū di'ibáty mij mmūduty barkoty, kudiibū pūn 'yoogut.”

25 Paaty mūgu'uguty, jotkujk'áttū. Uj nmūbejkyruts éxtūm ja Dios jūna'añ.

26 Per yū jikymyejyñ yū'ū net xyajnejxūm mā tu'ugū islū.

27 Es ko 'yijty majtsk sūmaān mats ndu'uyo'oydyū, net koots jāpūdsū naty Adriyátikū Jikymyejyñoty es ja mūk poj xyajnejxyuts anajñ aga'añ. Es tsu'pūn yū marineeruty wyinmaaydyū ko tpaada'andū nax.

28 Net tkijxtū nū'unūn kyúkaty ja jikymyejyñ, es t'ijxtū ko je'eyū i'px majmókx tu'uk metrū. Es waanū n'aknūjxtuts, net tkijxkojkrū jatūgok. Je'eyū i'px jūxtujk metrū.

29 Es tsyū'kūdu ko nūjx kyotū mā jamū tsaa nūjoty. Net dyajjūnajktū taxkū pujxn ajo'kn ūxkū'p tsoo es t'awixtū jotmaymyūut wi'ix xyūñūt.

30 Es ja marineeruty twinmaaydyū, net dyajjūnajktū ja barku'unk es kya'aga'andū. Nūgoobū jūnandū ko dyajjūnaka'andū pujxn ajo'kn mā barkū kopk.

31 Es ja Paablu t'awa'anūdu ja soldaadu windsūn es yū syoldaadūtūjk, es t'anmaay:

—Pūnū tyāadu kyaj wyū'ūmdū barkoty, kyaj ndsókūm.

32 Net ja soldaadūtūjk ttsujktūktū ja barku'ungū tyejxyñ es dyajkunajxtū mejyñoty.

33 Es kajamóñūmū Paablu t'anmaaydyū nidūgekyū:

—Tyam majtsk sumaan miidsuty kyaj mma'adu es kyaj mgaydyu.

³⁴ Tyam nmunu'xtaktup es mgaydyut oynu'unun es xymudatut ja maja es m'akjiky'attut. Ni tu'uk pun kya'ooga'añ.

³⁵ Es ko du'un ja Paablu jynañ, ta tkone'ky tu'ugu tsajkaaky, es tja'aygydaky ja Dios ma 'yittu nidugekyu. Net dyajwa'xy ja tsajkaaky es kyaay.

³⁶ Net nidugekyu jyotkujkadyaadyu es kyaadyu nandu'un.

³⁷ Ja'a naty udsuty nidugekyu majtsk mugo'px jatug'px majmókx tu'uk.

³⁸ Es ko kyaadyaadyu, net tkujubijpnajxtaadyu yu triigu mejyñoty es ja barku waanu tyo'tykyut.

Barku wyindugoy

³⁹ Ko xunñu yu marineeraty kyaj t'ixy'attu ja nax, per t'ijxtu tu'ugu pu'u jot es jynandu pan mbaat ñejxy ja barku jam.

⁴⁰ Es tmudsujkadyaadyu ja tejxyñ di'ibu wyi-int'ajtypy ja pujxn ajo'kn, es wu'umdaay jap mejyñoty. Es dyaj'yuungdu ja kepy di'ibu ja barku tu'umooyur. Net trujtaku jatugok ja barku wyit es ja poj pyudakudat ñjxut ma pu'u ñipety.

⁴¹ Ja barku oj ñejxy. Esu net ja barku kyopk tya'tspejky pu'ujótm es kyaj mbaat ñakyyi'xy, es ja jikymyejyñ myujwojppéty jam barku ux'am es tya'pxtso'oñ ja barku.

⁴² Net ja soldaadutjk tjaya'oogandu nidugekyu tsimyja'ay kudiibu kya'agut nuguyaapy.

⁴³ Per ja soldaadu windsun yu'ya jytso'ogaampy ja Paablu es kyaj dyajky yu kutujkun es ja

syoldaadutujk dya'oogut ja ja'ay. Net dyajkutijky di'ibū jyajtypy ņūūwoonut es ņūjxut jawyiin es tpaadut ja nax.

⁴⁴ Di'ibū kyaj tjattu ņūūwoonut, ta tmajtstu taablū pedazu di'ibū ja barkū tū tyuktujudya'ay, es du'un pyudsūmdaaydyū nidugekyū jikymyejyņoty, es jyajttū mā nax.

28

Paablū jap Maltū

¹ Ko nbudsūmdaaydyuts nidugekyū mā jikymyejyņūn, nētuts nnija'adu ko ja islū txū'aty Maltū.

² Es ja ja'ayuty di'ibū jap kugajpnaty jantsy oyjya'ayuty, oj dyajmūjūdu jūn, ja'a ko xyuxy es tyu'uuyū naty, es xywyoodaaydyuts nidugekyū es njokxprūkaduts.

³ Net ja Paablū dyajmiiņ yū ja'axyū tū'utspū es tpajtāky mā jūnūn. Es tu'ugū awa'andsa'aņ pyudseemy mā ja ja'axyūn, ja jūnū naty kyugekyry, ta tkūmūdsu'tsū ja Paablū, es jamyū oj wyū'umū kyū'ugūjxm.

⁴ Es ko t'ijxtū ja ja'ayuty di'ibū jam kugajpn ko Paablū tū tsyū'udsyuty yū tsā'aņ es tam tyūyūņū kyū'ugūjxy, net ņay'anmaayū ak yū'ujaty:

—Paaty du'un tū jyatyū tyadu yedyujk ko tūy'ajtan axak ja'ay yū'u. Oy tū jyatse'eky jikymyejyņoty, peru Dios kyaj tū pyujta'agyuty es jyiky'ātut.

⁵ Peru Paablū je'eyū twinxijty ja tsā'aņ jūnóty es kyaj ti jyajttū.

⁶ Ja ja'ayuty nidugekyū t'awixtū na'a ja Paablū kyū'u kyixe'eky o rojūn 'yoogut. Es ko jeky 'yijty

es kyaj ti jyátyuty ja Paabl̄u, net dyajtugajst̄u wyinma'añ es jyanandu ko Paabl̄u yu'u tu'ugu dios.

7 Es wingón ma ja it, tam tu'ugu yuudákn̄u ja'ay di'ib̄u xyu'ajtypy Publyu, es ana'amp ma tad̄u isl̄u. Yu'uts xymyooy yu jajttákn̄ es xyajkaaydyuts jantsy oy t̄uguk x̄u.

8 Es ja Publyu tyeety tap kyo'kn̄u mut ja ne'pyñbya'am esu j̄u. Net ja Paabl̄u oj tku'ixy ja puma'ay, es kyajxtáky es ja kyu'u trujtáky ma ja puma'ay. Es net 'yagudaky.

9 Net dyajmiindaaydyu yu pyuma'ay di'ib̄u jap tsanaaydyur ma isl̄u, es 'yagudaktaaydyu nidugekyu.

10 Es xyjantsywyindsu'kuduts, es ok kots ndujku ma jatu'ugu barku, xymyoodyaayuts tugekyu di'ib̄uts nnidu'uyo'oyur.

Paabl̄u jya'ty Romu

11 Es ko n'ijttats t̄uguk po'o jap Malta, taats ndujku ma tu'ugu Alejandrii byarku di'ib̄u jap yajnajx yu xuxpo'o es t̄udaty k̄xtsetsy di'ib̄u yu'u dyios'ajttur, di'ib̄u tyukxu'ajtypy dios xeeñ, Kástor esu Póluk.

12 Nétats udsaty njajtt̄u Sirakusu. Es jáp̄ats nwu'amudu t̄uguk x̄u.

13 Jáp̄ats ndso'ond̄u es ndu'uyo'oyuts ma tugekyu mejyñbya'a ext̄u njajtyuts Reju. Es jakumbom ndso'ond̄uts, es kom j̄umboj̄p, myumajtsk x̄u njajttats Puteoli.

14 Es jáp̄ats nbatt̄u nija'adyu nmagu'uktujkats di'ib̄uts xyajwu'umdu tuk samaan, es ókn̄umts nja'tt̄u Romu.

15 Ko ja nmūgu'uktūjkūts jap Romū tū tmūdowdū ko ūdsūty nnūjxtū, net tsoy'ondū es xyūjrp'yo'oḡa'andūts tu'aḡy. Jamts nnaybyátūdu mā txū'aty Apyū Māḡy. Es óknūmts nnaybyátūdu mūt ja wiīnkprū nmūgu'uktūjkūty mā txū'aty Tūgūḡy Jajttákū. Ko Paāblū t'ijxy, net jyotkujkū es tja'aygyūdāky ja Dios.

16 Kots nja'ttū Romū, net ja Paāblū yajmooy yū kutujkūn es abeky tsyūnūt mūt tu'ugū soldādu di'ibū kwentū'átūdup.

Paāblū Diosū 'yayuk tkajxwa'xy jap Romū

17 Es ko 'yijty tūgūk xū, Paāblū tnigajxū ja israelítūdyū mūjja'aydyūjk di'ibū ijttūp Romū. Es ko ñaymyūjkūdu, net t'anmāḡy:

—Mūgu'uktūjkūty, ni ti tsípūts ngatūñ mūt ja nmū'israelítūty es ni ja'a di'ibū jaayūm tyuundūp ja n'aptūjkūdyūts. Per ja nja'ay'ajtūm di'ibū Jerusalén xymyajtstūts es xykyūyajkyūts mā romanū ja'ay.

18 Es ko xyajtūdaḡyūts yū'ūjty, net jyūnandū ko kyajtsū nbeky wi'ixūts n'oogūt. Es nētūts xyjanasmatsūyāndūts.

19 Perū nja'ay'ajtūm kyaj ttsojktū esūts nyajnas mātsūt. Paādyūts ūj n'amdooy esūts nmīnūt yā Romū es yū yajkutūjkprū kopk ttūnūt yū njustīsūts, óyūts ni tits wi'ix ngatukni'ūnū ngū'am ja'ay'ajtūm.

20 Paḡty tū nyaxūdyā'aydyū es nnay'ijx nnaybyátūm es nmūgajxūt. Kadēnū kū'ūxótsyūts ūj n'ity ja'agyūjxm di'ibū njūjp'ijxūm, ūdsajtūm israelitū ja'ayūty.

21 Net jyūnandū ja israelítūdyū mūjja'aydyūjk:

—Ūdsuty kyajnumts n'axaju ni tu'ugu neky mijtskyajxm di'ibu tso'omp Judee, es ni pán nmagu'uk'ajtum israelítaty di'ibu jajtp kyaj jyuna'añ ko axuk mij tu mduñ.

²² Ūdsuty nmadowaambyuts di'ibu mij mwinmaapy es di'ibu mij mgajxaampy, ja'a ko nnija'abuts ko oytyim maaty ja ja'ay jyuna'andu ko kyaj 'yóyaty nmubajkum ko Jesús y'u Kyrístaty.

²³ Net trujáktu tu'ugu xuu es jyajttu may ja ja'ay ma yu Paablu. Es jépyup tsyondaky es extu kyudsu'uju Paablu tnigajxy ja Diosu kyutujkun, es du'un ttuk'ijxtu ja ja'ay pæn wi'ix jyunandu yu Moisés es ja Dios kyugajxpaty es ja ja'ay ttukmábáktat ko yu Jesús y'u du'un ja Kristu.

²⁴ Es nija'ajaty tkupajktu éxtum ja Paablu jyunañ, per yu wiinkru kyaj tmubajktu.

²⁵ Es ko kyaj ti'igy tu ñaygajxudu, net tso'onnuudu oga'an, tu ja Paablu jyuna'añ:

—Oy tu jyuna'añ yu Espírítu Santu mut ja n'aptajk'ajtum éxtum ya'anuumu yu Diosu kyugajxru Isaii:

²⁶ Nujx anuumu tadu ja'ay:

Oy miidsuty xyjamadowdu,

ni na'a xykyajaygyúkadat;

oy xyja'ijxpu,

ni na'a xykyamwinma'añbyaattat.

²⁷ Mut ko tadu ja'adyu jyot tu jyambittu juun,

kyaj myadowdu

es tu ja wyiin dyajpi'itsta,

du'un tka'ixtat mut ja wyiin

es tkamudówut mut ja tyatsk,

es kyaj tjaygyúkadat mut ja jyot,

es kyajts ʉj xyñimíndat esats nyajnitso'ogut.

²⁸ Esu Paabl̄u 'yakjanáñ:

—Jaygyúkudu miidsaty ko tyam Dios t'awan̄ya'añ̄ tyadu nitsokun mat di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es yu'ujety myadowándup.

²⁹ Ko Paabl̄u du'un jyanáñ, net ja israelítaty ñaygyajxudu ak yu'ujety es ñajxtu.

³⁰ Es ja Paabl̄u 'yijty majtsk jumajt ka'pxy ma tyujk ajuudyiky es t'axaju nidugekyu di'ibu nimiinup,

³¹ es tkajxwa'xy wi'ix ja Diosu kyutujkun. Es ttuk'axpaktu nandu'un mat yu'ugyujxm ja Nindsun'ajtam Jesukristu. Ni pán kya''adsipyuty.

Ja jembyu kajxy'átypyu mudu
Jesukristukyujxm: El Nuevo Testamento de
nuestro Señor Jesucristo en el mixe de
Juquila
New Testament in Mixe, Juquila (MX:mxq:Mixe,
Juquila)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Juquila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Juquila [mxq], Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Juquila

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

0c492fbf-e19b-5f77-b2cc-07da5aab0305